

Met instapbanen naar een meer sociale economie in Den Haag Zuidwest

De rol van sociale steun op de relatie tussen instapbanen en welzijn

Max Oldenburger (s2049910)

Faculty of Governance and Global Affairs, Universiteit Leiden

Public Administration, track Economics and Governance

Dr. M.M.F. Collewet & Dr. J. Been

Augustus 2024

Abstract

Langdurige werkloosheid blijft een sociaaleconomisch probleem in Nederland, ondanks een daling van de algemene werkloosheid sinds 2013. Dit onderzoek evalueert de effectiviteit van het "Instapeconomie"-programma in Den Haag Zuidwest, een initiatief binnen de sociale economie dat gericht is op het verbeteren van de arbeidsmarktpositie van langdurig werklozen. Het onderzoek omvat zowel kwantitatieve als kwalitatieve analyses om de impact van instapbanen op sociale steun, welzijn en de rol van leiderschap te onderzoeken. Uit de kwantitatieve resultaten blijkt dat deelname aan het programma geen significant effect heeft op het welzijn, terwijl financiële zorgen en gezondheid belangrijke voorspellers zijn. De kwalitatieve bevindingen benadrukken echter het belang van leiderschapsstijlen, zoals empowerend en transformationeel leiderschap, in het bieden van sociale steun en het bevorderen van welzijn. Het onderzoek wijst op de noodzaak van een holistische benadering die zich richt op zowel economische als sociale aspecten om de re-integratie van langdurig werklozen te bevorderen. Beleidsaanbevelingen omvatten het stimuleren van collectieve activiteiten, investeren in leiderschapstrainingen en het versterken van samenwerkingen tussen gemeentelijke diensten en lokale bedrijven.

Inhoudsopgave

Abstract	2
Inleiding	5
Probleemstelling	5
<i>Casus Den Haag Zuidwest</i>	6
Wetenschappelijke relevantie	7
Leeswijzer.....	9
Institutionele setting	9
<i>Beleid voor langdurig werklozen in Europa</i>	9
<i>Brede welvaart in Nederland</i>	12
Theoretisch kader	13
Kwantitatief gedeelte – de vragenlijst	14
<i>Langdurige werkloosheid en welzijn</i>	15
<i>Werkloosheidsduur</i>	20
<i>Financiële zorgen</i>	20
<i>Controlevariabelen</i>	23
Kwalitatief gedeelte – de interviews	26
<i>Psychologische empowerment</i>	28
<i>Positieve leiderschapstijlen</i>	29
Figuur 1 – Het theoretische model	31
Mixed-method onderzoeksdesign	31
Scriptiewerkplaats Zuidwest.....	31
Deelnemers	33
Kwantitatief design voor toetsen theoretisch model.....	34
<i>Operationalisaties in vragenlijst</i>	34
<i>Mediatie-analysemethode</i>	38
Kwalitatief design voor exploratie andere succesfactoren	39
<i>Semigestructureerd interview</i>	39
<i>Directed content analysemethode</i>	41
<i>Betrouwbaarheid en validiteit</i>	42
Resultaten	43
Kwantitatieve resultaten	43
<i>Beschrijvende statistiek</i>	43
<i>Aannamen</i>	45
<i>Mediatie-analyse</i>	46

Kwalitatieve resultaten	57
<i>Thema 1 – Context van de stichting</i>	59
<i>Thema 2 – Welzijnsbevordering</i>	63
<i>Thema 3 – Leiderschapsstijl</i>	72
Discussie.....	80
Hypothese 1	81
Hypothese 2	82
Hypothese 3	82
Hypothese 4	82
Leiderschap.....	83
Enkele aanvullende beperkingen	84
Beleidsaanbevelingen - van individuele zelfredzaamheid naar samenredzaamheid in de buurt.....	86
Literatuurlijst.....	88
Bijlage 1 – Interviewleidraad	98
Bijlage 2 - Interviewtranscripten.....	100

Inleiding

Probleemstelling

Langdurige werkloosheid wordt door de Europese Unie gedefinieerd als het aantal mensen dat niet werkt en ten minste 12 maanden actief op zoek is naar werk (Eichhörn et al., 2015). In 2013 was de langdurige werkloosheid verantwoordelijk voor de helft van alle werkloosheid in de Europese Unie, wat neerkwam op 10,9 procent van de beroepsbevolking (CBS, 2019). In 2023 zijn twee op de vijf werklozen langdurig werkloos en is de totale werkloosheid afgenomen tot 6,4 procent (Nu.nl, 2024). Nederland doet het beter ten opzichte van dit Europese gemiddelde: de algehele werkloosheid is gedaald van 8,3 procent in 2013 naar 3,6 procent in 2023, waarbij de langdurige werkloosheid is gedaald van één op de drie werklozen in 2013 naar één op de zeven in 2023 (CBS, 2023). Dit onderscheid tussen de algemene werkloosheidscijfers en de langdurige werkloosheidscijfers is relevant, aangezien werkloosheid vaak een tijdelijk verschijnsel is in de overgang naar een nieuwe baan en langdurige werkloosheid vaak hardnekkiger is en voor meer problemen zorgt bij de betrokkenen en de samenleving als geheel (CPB, 2015).

De hardnekkigheid van het probleem komt naar voren in het gegeven dat langdurig werklozen een 20-40% lagere kans hebben om binnen 1 tot 2 jaar werk te vinden dan kortdurend werklozen (Krueger et al., 2014). Twee mechanismen kunnen deze verslechterde arbeidsmarktkansen verklaren. Ten eerste ervaren mensen vaardigheidsverlies naarmate ze langer werkloos zijn (Apergis & Apergis, 2020). Bovendien beschouwen werkgevers langdurige werkloosheid vaak als een signaal van lagere motivatie, wat resulteert in lagere kansen voor langdurig werklozen om te worden aangenomen of zelfs uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek (Van Belle et al., 2018).

Dit zorgt voor meer problemen voor de betrokkene, aangezien langdurig werklozen een tweemaal verhoogd risico op psychische aandoeningen hebben en een 1,6 keer hogere sterftecijfer vergeleken met werkende personen (Herbig et al., 2013). Ook besluit een groep van de langdurig werklozen zich terug te trekken van de arbeidsmarkt. Mensen die niet werken, wel willen werken, maar niet actief zoeken naar werk, behoren niet tot de beroepsbevolking en worden dan ook niet meer meegeteld in de werkloosheidsstatistiek (CBS, z.d.). De baanvindkans van ontmoedigen is net als die van langdurig werklozen laag: van beide groepen had meer dan driekwart een jaar later nog steeds geen baan (CPB, 2015). Bovendien leidt dit tot meer problemen voor de Nederlandse economie, omdat de capaciteiten van langdurig werklozen in de potentiële beroepsbevolking minder worden benut en er meer uitgaven aan sociale zekerheidsuitkeringen nodig zijn (CPB, 2015).

Op dit moment is het Nederlandse arbeidssysteem gebaseerd op twee pijlers: sociale zekerheid en betaalde banen binnen de formele economie (CPB, 2000). Een deel van de mensen die langdurig niet participeren in de arbeidsmarkt lijkt niet te passen binnen deze huidige structuur, aangezien een groep wel capabel en bereid is om bij te dragen aan de arbeidsmarkt en de samenleving als geheel, maar niet om uiteenlopende redenen zoals een gebrek aan productiviteit of belastbaarheid kunnen deelnemen aan de formele economie. Als mensen door beperkingen en/of omstandigheden niet in een reguliere baan kunnen werken, moeten ze in een aangepaste werkomgeving buiten de reguliere arbeidsmarkt kunnen werken. Dit wordt de sociale economie (of parallelle arbeidsmarkt) genoemd.

Deze parallelle arbeidsmarkt kan langdurig werklozen op twee manieren helpen (Brouwer et al., 2018). Enerzijds kunnen hier permanente aangepaste werkplekken worden aangeboden, voor mensen die blijvend zijn aangewezen op ondersteuning en een aangepaste werkomgeving. Anderzijds kan het deze kwetsbare groep helpen om een transitie te maken van sociale zekerheid naar de formele economie. Binnen de sociale economie is ten opzichte van de formele economie meer ruimte voor ondersteuning, training en begeleiding voor deze groepen om hun vaardigheden te ontwikkelen en hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Bovendien kunnen deze initiatieven een positieve impact hebben op de algehele welvaart en veerkracht van de samenleving, doordat de werkzaamheden binnen de sociale economie zich kunnen richten op lokale behoeften en uitdagingen (Amin et al., 2002).

Casus Den Haag Zuidwest

Een van de regio's in Nederland met een relatief grote groep langdurig werklozen is Den Haag, waarbij specifiek de wijk Den Haag Zuidwest een relatieve oververtegenwoordiging heeft van deze groep (Nationaal Programma Den Haag Zuidwest, 2023). Zo zitten in Zuidwest twee keer zoveel mensen in de bijstand als gemiddeld in Den Haag (15% tegenover 7%), en ruim 80% van de bijstandsgerechtigden vindt binnen 18 maanden geen werk (Gemeente Den Haag, 2022). Om deze situatie te veranderen is in het Nationaal Programma Den Haag Zuidwest (NPZW) afgesproken om de kansen van de bewoners te vergroten door ze (in welke vorm dan ook) deel te kunnen laten nemen aan de arbeidsmarkt (Nationaal Programma Den Haag Zuidwest, 2023). De gedachte is hierbij dat deelname aan de arbeidsmarkt kan helpen om de bewoners van Den Haag Zuidwest meer eigenwaarde, perspectief en bestaanszekerheid te bieden.

Een initiatief om dit doel te behalen is de pilot instapeconomie Den Haag Zuidwest (Gemeente Den Haag, 2022). Hierin wordt instapwerk gecreëerd waarin mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kunnen groeien in de geborgenheid van hun eigen wijk, op

hun eigen tempo. Het instapwerk bestaat uit laagdrempelige werkzaamheden die van toegevoegde waarde zijn voor de wijk, en die anders niet worden uitgevoerd. Deelnemers werken tijdens het instapwerk aan hun eigen ontwikkeling op persoonlijk en professioneel vlak. Mensen kunnen al vanaf 4 uur per week deelnemen en ontvangen een vrijwilligersvergoeding boven op de bijstandsuitkering (Gemeente Den Haag, 2022).

In 2021 is een kleinschalige pilot Instapeconomie gestart bij stichting Werk van Waarde in Den Haag Zuidwest met 35 deelnemers (Gemeente Den Haag, 2022). De onderzoeksmethode van deze pilot was een combinatie van interviews en vragenlijsten, die werden afgenomen in de periode van begin juni tot medio oktober 2021. Uit de evaluatie van deze pilot werden positieve effecten op zowel de wijk als de deelnemers gevonden. Positieve effecten voor de deelnemers waren te zien op taalniveau, sociaal netwerk, zingeving, dagelijks leven & thuissituatie, mentale en fysieke gezondheid. Het effect op de wijk heeft betrekking op de gebieden leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie, waarbij deelnemers een duidelijk effect merken, de betrokkenen wijkbewoners een licht effect en niet betrokken wijkbewoners een gemengd beeld hebben van het effect. Na deze evaluatie is deze pilot uitgebreid naar meer stichtingen met in totaal ongeveer 100 deelnemers, waarbij nog onderzocht moet worden of de positieve effecten op zowel de deelnemers als de wijk op grotere schaal ook ontstaan.

Deze studie evalueert bij de pilotopschaling de effectiviteit van het instapeconomieprogramma in het verbeteren van de omstandigheden van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor het beantwoorden van dit vraagstuk zal de volgende onderzoeksvraag centraal staan: *In hoeverre leiden instapbanen in Den Haag Zuidwest tot een toename van sociale steun onder deelnemers, en in welke mate draagt deze toename bij aan een verbeterd welzijn voor deelnemers?* Daarbij zal exploratief worden onderzocht welke andere aspecten zoals leiderschapsstijl bij zouden kunnen dragen aan het vergroten van het welzijn van deelnemers aan de instapbanen in Den Haag Zuidwest. Leiderschap onderzoeken in deze context kan waardevolle inzichten opleveren over de effectiviteit van leiderschap in het bevorderen van welzijn voor kwetsbare groepen.

Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek is om meerdere redenen wetenschappelijk relevant voor de literatuur over de relatie tussen langdurige werkloosheid, sociale contacten en welzijn. Verschillende studies hebben aangetoond dat werkloosheid een negatieve impact heeft op het welzijn, waarbij Ochsen en Welsch (2011) dit effect verder specificeren door aan te tonen dat specifiek langdurige werkloosheid het welzijn (/de tevredenheid met het leven) negatief beïnvloedt. Dit onderzoek kan een nieuw perspectief bieden op deze bevindingen door te

onderzoeken of het creëren van instapbanen kan helpen om de welzijn van langdurig werklozen te verhogen, op het moment dat instroom naar de formele arbeidsmarkt (nog) niet mogelijk is.

Naast dit algehele effect van langdurige werkloosheid op welzijn zijn ook verschillende onderzoeken uitgevoerd naar welke factoren maken dat langdurige werkloosheid leidt tot een lager welzijn. Een van deze onderzoeken is van Bačíkova-Slešková et al. (2007), waarbij sociale contacten en de financiële situatie bij adolescenten als belangrijke determinanten werden gevonden voor de relatie tussen langdurige werkloosheid en een lager welzijn. Probleem bij dit, en andere vergelijkbare onderzoeken, is echter dat de respons rate doorgaans laag is (bijvoorbeeld 45,5% in de studie van Bačíkova-Slešková et al. (2007)). Dit onderzoek kan de robuustheid van deze bevindingen testen, door te onderzoeken in hoeverre deze determinanten ook van belang zijn bij mensen die doorgaans moeilijk bereikbaar zijn voor wetenschappelijk onderzoek. Onderzoek van Lindsay (2009) benadrukt het belang om met name de sociale determinant verder te onderzoeken binnen deze doelgroep, aangezien zij vond dat langdurig werklozen in achtergestelde gemeenschappen vaak moeite hebben om toegang te krijgen tot sociale netwerken voor het zoeken van werk. Volgens Lindsay (2009) is sociaal beleid nodig om deze doelgroep te helpen bij het ontwikkelen en verbreden van hun sociale netwerken. Het instapeconomieprogramma zou een vorm van sociaal beleid kunnen zijn die helpt om deze doelgroep via een beter sociaal netwerk te helpen naar een hoger welzijn en waar mogelijk naar de formele arbeidsmarkt.

Daarnaast zal het exploratieve deel van dit onderzoek zich richten op leiderschap, aangezien deze factor tot op heden nog niet onderzocht is met langdurige werkloosheid of in deze doelgroep, terwijl vergelijkbare factoren in een andere setting wel effectief bleken. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van Podhaiko et al. (2020) in Oekraïne, waaruit bleek dat een mentor kan helpen bij het voorkomen van jeugdwerkloosheid door constante ondersteuning, persoonlijke zorg en een ondersteunende omgeving te bieden voor loopbaanontwikkeling. Dit zou kunnen betekenen dat de manier hoe de leider omgaat met de deelnemers van belang is voor de bevindingen die we in het eerste deel van het onderzoek gaan vinden.

Naast wetenschappelijk relevant, zijn de besproken punten hierboven ook praktisch relevant. De bevindingen van dit onderzoek zijn direct relevant voor beleidsmakers die zich bezighouden met het re-integreren van langdurig werklozen in de arbeidsmarkt. De studie kan hen verder informeren op welke manier instaprogramma's op grotere schaal effectief kunnen zijn om kansen van de bewoners Den Haag Zuidwest op de arbeidsmarkt te vergroten. In de

praktijk betekent dit dat beleidsmakers op basis van deze onderzoeksresultaten meer inzicht kunnen krijgen hoe het instapeconomieprogramma kan aansluiten bij de specifieke behoeften van langdurig werklozen. Speciale aandacht binnen dit onderzoek is gegeven aan hoe instapeconomieprogramma het welzijn van deelnemers kan verhogen door sociale ondersteuning te bieden. Daarnaast wordt een eerste exploratie gedaan naar welke rol leiders kunnen spelen binnen het instapeconomieprogramma. Dit onderzoek vormt daarmee een duidelijk startschot in een meerjarig onderzoek naar de effectiviteit en de vormgeving van het instapeconomieprogramma, waarin komende studentcohorten de focus kunnen leggen op andere mogelijke relevante factoren. Deze onderzoeken samen kunnen beleidsmakers helpen door concrete gegevens te leveren over wat wel en niet lijkt te werken op basis van wetenschappelijk onderzoek. Hierdoor kunnen beleidsmakers beter geïnformeerde beslissingen nemen en middelen efficiënter inzetten. Dit kan leiden tot een verhoogde effectiviteit van re-integratieprogramma's en uiteindelijk tot een hogere werkgelegenheid onder langdurig werklozen in Den Haag Zuidwest.

Tot slot kunnen de uitkomsten van de studie dienen als een waardevolle benchmark voor andere steden met vergelijkbare sociaaleconomische uitdagingen. De implementatie van succesvolle strategieën uit Den Haag Zuidwest kan als model dienen voor andere gemeenten, waardoor de impact van het onderzoek verder reikt dan de lokale context. Door kennisuitwisseling en het toepassen van best practices kan er een bredere positieve invloed ontstaan op nationaal niveau.

Leeswijzer

Dit onderzoek zal bestaan uit vier onderdelen. Als eerste zal ingezoomd worden op de institutionele setting door het instapeconomieprogramma te plaatsen in de Europese en de Nederlandse context. Ten tweede worden de onderzochte concepten binnen dit onderzoek besproken in het theoretisch kader. Ten derde zal in het onderzoeksdesign besproken worden hoe deze concepten onderzocht gaan worden om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Ten vierde zullen de bevindingen worden gepresenteerd. Tot slot worden de conclusies die getrokken kunnen worden uit de studie besproken, inclusief een discussie rondom de beperkingen, implicaties en richtingen voor toekomstig onderzoek.

Institutionele setting

Beleid voor langdurig werklozen in Europa

In 2014 kampten in de Europese Unie (EU) meer dan 12 miljoen mensen met langdurige werkloosheid, wat neerkomt op 5% van de beroepsbevolking (EU Raad, 2016).

Van deze groep was 62% al twee of meer opeenvolgende jaren werkloos. In 2016 heeft de Europese Raad richtlijnen opgesteld voor lidstaten, die onder andere inhielden dat langdurig werklozen meer gestimuleerd zouden moeten worden om gebruik te maken van overheidsregelingen waar ze recht op hebben, dat er individuele ondersteuning geboden zou worden, dat lokale partnerschappen met belanghebbenden zouden worden aangegaan, en dat diensten met betrekking tot langdurige werkloosheid gecoördineerd worden via een centraal aanspreekpunt (Markowitsch & Scharle, 2024).

Desondanks blijft langdurige werkloosheid een hardnekkig probleem in de EU. In 2021 waren bijna 6 miljoen mensen langdurig werkloos, goed voor ongeveer 2,8% van de Europese beroepsbevolking (Eurostat, 2021). De Raad riep lokale en regionale autoriteiten vervolgens op om meer programma's op te zetten om langdurige werkloosheid te bestrijden (Markowitsch & Scharle, 2024). Een innovatieve aanpak om langdurige werkloosheid aan te pakken, is door middel van baancreatie en het bieden van on-the-job training in de sociale economie (Markowitsch & Scharle, 2024). In dergelijke programma's krijgen langdurig werklozen werk in de sociale economie in plaats van (of als aanvulling op) een sociale uitkering, meestal voor een bepaalde periode. In de meeste gevallen is een publieke instantie verantwoordelijk voor het benaderen van potentiële deelnemers, terwijl de baanmogelijkheden worden gecreëerd door een lokale overheid of een NGO (Markowitsch & Scharle, 2024). Dergelijke initiatieven zijn de afgelopen jaren als pilots uitgevoerd in heel Europa, met vergelijkbare doelen. Een gemeenschappelijk kenmerk is dat ze sociale inclusie bevorderen via werk in de derde sector en armoede proberen te verminderen door een inkomen hoger dan sociale uitkeringen te bieden (Markowitsch & Scharle, 2024).

Het grootste en langstlopende initiatief, gestart in 2016, is het Franse project *Territoires zéro chômeur de longue durée* (TZCLD), waarbij langdurig werklozen een vast dienstverband met een minimumloon wordt aangeboden (Markowitsch & Scharle, 2024). Nieuwe banen worden gecreëerd binnen de lokale economie in samenwerking met lokale bedrijven en verenigingen om tegemoet te komen aan de behoeften van de gemeenschap. Deze activiteiten worden aangeboden door de zogenaamde *Entreprises à But d'Emploi* (EBE) ofwel Bedrijven met een Werkgelegenheidsdoelstelling (BWG). Dit gebeurt door werkloosheidsuitkeringen, bijstandsuitkeringen en andere financiële voordelen (bijvoorbeeld de huurtoeslag) om te zetten in minimumloon. Het project heeft aangetoond dat op lokaal niveau nul langdurige werkloosheid mogelijk is, terwijl tegelijkertijd zinvol werk wordt geleverd (Markowitsch & Scharle, 2024). Op het gebied van gezondheid was er een daling van 15% in onvervulde zorgbehoeften, terwijl op het gebied van welzijn het aantal personen

dat problemen meldde met concentratie of zelfvertrouwen met 17% afnam (Markowitsch & Scharle, 2024). Wel bleek de doorstroom vanuit het project naar betaald werk in de formele economie laag (Markowitsch & Scharle, 2024).

Mede gebaseerd op deze positieve resultaten is in 2020 in Groningen een vergelijkbaar initiatief gestart, genaamd de basisbaan. In het Basisbaan (BB) programma worden deelnemers in dienst genomen door de gemeente en ontvangen zij het minimumloon. Het doel is om het welzijn en de financiële situatie van de deelnemers te verbeteren, terwijl tegelijkertijd ook de kwaliteit of beschikbaarheid van gemeenschapsdiensten wordt verbeterd. De doelgroep bestaat uit ontvangers van sociale bijstand van 27 jaar en ouder die in staat zijn en bereid zijn om 24 tot 36 uur per week te werken, maar die er niet in geslaagd zijn om een baan te vinden of te behouden op de reguliere arbeidsmarkt (Gemeente Groningen, z.d.). De banen bestaan vaak uit een combinatie van taken waarbij het werk geen betaalde banen of vrijwilligerswerk mag verdringen en samengewerkt kan worden met verschillende organisaties (VNG, z.d.). Concrete voorbeelden zijn het schoonmaken van gemeenschapscentra, het opruimen van zwerfafval in de buurt, het helpen bij sportfaciliteiten, maaltijden bezorgen, ouderen in de buurt bezoeken voor een praatje, en kleine klusjes doen bij mensen thuis.

De resultaten laten zien dat deelnemers na een half jaar een substantiële verbetering in hun welbevinden hebben ervaren, met een 9% hogere score op de zelfredzaamheidsmatrix (Mosselman et al., 2022). Na een jaar was er een verdere verbetering, met algehele zelfredzaamheidsscore die 5% hoger lag (Mosselman et al., 2022). Belangrijke verbeterde domeinen waren daarbij huisvesting, inkomen (/schuldensituatie), sociale contacten en gezondheid. Mosselman et al. (2022) roepen daarom op om meer pilots in het land op te zetten, omdat bij basisbanen verschillende uitvoeringsvarianten, deelnemersaantallen en financieringsmethoden mogelijk zouden zijn. Wanneer een grootschalig experiment op regionale of landelijke schaal mogelijk wordt gemaakt, inclusief een evaluatieonderzoek met een controlegroep, kunnen de resultaten worden vergeleken met een alternatieve situatie (de controlesituatie). Door dit vanuit een breed welvaartsperspectief te benaderen, kunnen de maatschappelijke kosten en baten van dergelijke programma's worden bepaald en gewogen. Volgens Mosselman et al. (2022) is dat de enige manier om kleinschalige experimenten zoals die in Groningen op de lange termijn in stand te houden voor deelnemers.

Participatiewet

De Nederlandse basisbaaninitiatieven vallen onder de Participatiewet uit 2015. Het doel van de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

met ondersteuning te laten participeren in de samenleving, bij voorkeur door middel van regulier werk (Rijksoverheid, z.d.a). Gemeenten en de doelgroep zelf geven echter aan dat betaald werk voor een groot deel van de doelgroep niet haalbaar is, aangezien in de levens van mensen in een kwetsbare situatie komen vaak allerlei problemen samen (SCPb, 2023).

Zo hebben bijstandsgerechtigden bijvoorbeeld vaak te maken met problemen op het gebied van een arbeidsbeperking, schulden, gezondheids- en huisvestingsproblemen, wat hun deelname aan betaald werk bemoeilijkt (SCPa, 2023). Het kan voor gemeenten soms uitdagend zijn om de doelstellingen en richtlijnen van de Participatiewet te combineren met andere ondersteuningsbehoeften van bijstandsgerechtigden, vooral wanneer zij ook op andere gebieden in hun leven hulp nodig hebben (SCPb, 2023). De huidige opzet van basisbanen in Groningen biedt niet de mogelijkheid voor alle bevolkingsgroepen om deel te nemen aan de samenleving. Alleen mensen van 27 jaar en ouder die in de sociale bijstand zitten en bereid en in staat zijn om 24 tot 36 uur per week te werken, komen in aanmerking voor het programma (Gemeente Groningen, z.d.). Dit staat in contrast met de doelstelling van de Participatiewet, die streeft naar participatie van alle bevolkingsgroepen in de samenleving (Schippers et al., 2016).

Het instapeconomieprogramma wordt geplaatst binnen deze bredere politieke context die zich richt op het verbeteren van de toegankelijkheid van werk voor een breder scala aan langdurig werklozen dan voorheen bereikt kon worden met eerdere initiatieven in Europa of Nederland. Dit programma verschilt doordat het geen volledige banen biedt voor alle langdurig werklozen in een bepaald gebied, maar zich richt op diegenen die op korte termijn enkele uren per dag waardevol werk kunnen verrichten voor de gemeenschap, met een toelage op de uitkering in plaats van het minimumloon Gemeente Den Haag. (2022). Hiermee wordt onderzocht hoe zelfs de langdurig werklozen die niet werden bereikt door eerdere initiatieven toch kunnen participeren in de samenleving door middel van waardevol werk, en hoe zij op termijn kunnen doorstromen naar intensievere reïntegratieprogramma's of de formele economie.

Brede welvaart in Nederland

Uitgangspunt binnen het instapeconomieprogramma van Den Haag Zuidwest is het vergroten van de brede welvaart van de doelgroep. Om deze brede welvaart meetbaar te kunnen maken kan de Brede Welvaartsindicator (BWI) gebruikt worden. In tegenstelling tot het traditionele bruto binnenlands product (BBP), dat zich primair richt op economische groei, beoogt de BWI een breder en genuanceerder beeld te geven van de kwaliteit van leven in een

land of regio. De BWI is gebaseerd op de volgende elf dimensies, die samengevoegd kunnen worden om een representatie te geven van het algehele welvaartsniveau in een land of regio.

1. Gezondheid: Levensverwachting, sterftcijfers, chronische ziekten, mentale gezondheid.
2. Veiligheid: Ervaren veiligheid, criminaliteit, verkeersveiligheid.
3. Persoonlijke ontwikkeling: Onderwijsniveau, scholing, vaardigheden.
4. Inkomen: Inkomensverdeling, armoedegrens, koopkracht.
5. Milieu: Luchtkwaliteit, waterkwaliteit, biodiversiteit.
6. Baanzekerheid: Werkloosheid, onzekere banen, baantevredenheid.
7. Wonen: Woonkwaliteit, betaalbaarheid van woningen, woontevredenheid.
8. Maatschappelijke betrokkenheid: Stemopkomst, vrijwilligerswerk, lidmaatschap van verenigingen.
9. Sociale relaties: Sociale contacten, eenzaamheid, sociale steun.
10. Subjectief welzijn: Geluk, tevredenheid met het leven, zingeving.
11. Werk-privébalans: Ervaren druk op het werk, vrije tijd, stressniveau.

Deze brede welvaartsindicatoren vormen het beleidsmatige kader binnen het Uitvoeringsplan Nationaal Programma Den Haag Zuidwest 2023-2027. Inzicht in hoe het instaprogramma zich verhoudt tot deze brede welvaartsdimensies is daarentegen nog niet vastgelegd in dit document. Dit onderzoek zal het inzicht binnen dit beleidsmatig kader proberen te vergroten door zich richten op hoe instaprogramma's zich verhouden tot de dimensies sociale relaties en subjectief welzijn.

Theoretisch kader

Het theoretisch kader van dit onderzoek bestaat een confirmatief kwantitatief en een exploratief kwalitatief gedeelte. In het eerste deel worden antwoorden uit een opgestelde vragenlijst gebruikt om vooraf opgestelde hypothesen te toetsen over welke factoren samenhangen met het welzijn van de langdurig werklozen van het instapeconomieprogramma. Door vragenlijsten te gebruiken wordt het makkelijker om bevindingen samen te voegen, waardoor, waardoor grotere groepen beter vergeleken kunnen worden in een beperkte tijd (Choy, 2014). Echter, een nadeel van het gebruik van vragenlijsten is het gebrek aan context, waardoor subtiele nuances en achterliggende redenen voor antwoorden vaak niet naar voren komen (Choy, 2014).

Het tweede exploratieve kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek vult de bevindingen uit het eerste gedeelte aan door via interviews leiderschap te onderzoeken als een andere

potentieel relevante factor voor de effectiviteit van het instapeconomieprogramma. Bovendien ondervangt dit deels het nadeel van het gebrek aan context binnen vragenlijsten, omdat interviews het mogelijk maken om contextuele inzichten te bieden in hoe en waarom leiderschap mogelijk bijdraagt aan het welzijn van deelnemers. Deze gecombineerde aanpak zorgt voor een meer holistische benadering, doordat niet alleen de significantie van verbanden kan worden onderzocht, maar ook praktisch inzichtelijk wordt gemaakt hoe de leiders binnen het instapeconomieprogramma op dit moment werken en hoe zij hun rol zien. Hierdoor worden best practices inzichtelijk voor beleidsmakers en praktijkbeoefenaars, die in verdere onderzoeken nader onderzocht kunnen worden.

Figuur 1 aan het einde van het theoretische kader geeft een samenvatting van het model, waarbij het confirmatieve kwantitatieve deel wit is gemaakt en het kwalitatieve exploratieve gedeelte grijs. Voor de exploratie naar leiderschap als mogelijk relevante factor binnen de werkloosheids-welzijnsrelatie is geen gebruik gemaakt van hypothesen. Hoewel er geen specifieke hypothesen zijn geformuleerd voor dit deel van het onderzoek, is het belangrijk om te benadrukken dat de theorie verschillende potentiële kanalen suggereert waardoor leiderschap een belangrijke rol kan spelen binnen het instapeconomieprogramma. Deze theoretische perspectieven zijn breed toepasbaar op de doelgroep, wat het moeilijk maakt om één specifieke hypothese te formuleren. Door een inductieve benadering te hanteren, blijft er ruimte voor het ontdekken van onverwachte bevindingen, zoals hoe leiderschapsstijlen worden ingezet door de stichtingcoördinatoren en welke contextuele factoren daar een rol spelen. Deze bevindingen kunnen beleidsmakers en praktijkbeoefenaars helpen om de ondersteuning en programma's voor langdurig werklozen te verbeteren.

Kwantitatief gedeelte – de vragenlijst

Het kwantitatieve gedeelte van dit onderzoek is geïnspireerd op het model van Berkman et al. (2000), waarin de invloed van sociale relaties op de gezondheid wordt onderzocht. In het model van Berkman et al. (2000) wordt onderscheid gemaakt tussen macro- en micro- sociale factoren. Macro-sociale factoren zijn factoren die de vorming en het functioneren van sociale netwerken beïnvloeden, zoals economische omstandigheden, politieke systemen en culturele normen. Sociale netwerken omvatten de relaties en interacties tussen individuen, die kunnen bestaan uit familieleden, vrienden, collega's en andere sociale groepen. De micro-sociale factoren zijn de mechanismen waardoor sociale netwerken de gezondheid kunnen bevorderen. Een van deze processen is de ervaren sociale steun, omschreven als de hechting die een persoon voelt ten opzichte van zijn of haar familie, vrienden, of significante anderen (Zimet et al., 1988).

Langdurige werkloosheid en welzijn

Verschillende studies hebben aangetoond dat werkloosheid een negatief effect heeft op het mentale welzijn. Zo blijken onvrijwillig werkloze werknemers significant hogere niveaus van depressie, angst, somatisatie en zelfgerapporteerde fysieke ziektes te hebben in vergelijking met een stabiel werkende groep (Kessler et al., 1987). Volgens het latente deprivatiemodel van Jahoda (1981) ervaren werklozen deze negatieve gevolgen omdat werkloosheid hen de verborgen voordelen van werk ontnemt, zoals het hebben van een gestructureerde dagindeling, sociale contacten, een collectief doel, status en activiteit.

Het ontbreken van een duidelijke tijdstructuur kan leiden tot verveling en een gevoel van nutteloosheid (Jahoda, 1981). Daarnaast benadrukt Jahoda (1981) het belang van sociale contacten voor de mentale gezondheid, vooral ook buiten de familie, omdat deze contacten nodig zijn om te kunnen leren van de mensen om je heen waarbij mensen buiten je familie vaak meer verschillen in meningen en levensstijlen. Daarnaast hebben mensen een collectief doel nodig, waarin ze het gevoel hebben dat ze nodig zijn om bij te dragen aan een groter geheel (Paul & Batinic, 2009). Ook de status die iemand verkrijgt door werk draagt bij aan de mentale gezondheid, aangezien status helpt bij het vormgeven bij hun identiteit, waarbij zelfs werk met een lage status beter is dan werkloos zijn (Paul & Batinic, 2009). Tot slot is regelmatige fysieke activiteit, zelfs als deze voortkomt uit de noodzaak om in het levensonderhoud te voorzien, beter voor het psychologisch welzijn dan de inactiviteit van thuis zitten (Jahoda, 1981). Deze voordelen zouden daarbij niet eenvoudig te verkrijgen zijn uit activiteiten die niet met werk gerelateerd zijn (Zhou et al., 2019).

De geldigheid van dit model binnen de context van werkloosheid wordt in ander onderzoek ondersteund door het feit dat werkloosheid tot de sterkste individuele determinanten van ongelukkig zijn behoort, waarbij het niet-financiële effect mogelijk groter is dan het effect van het verlies aan inkomen (zie bijvoorbeeld Winkelmann en Winkelmann, 1998). Winkelmann en Winkelmann gebruikten gegevens uit de eerste zes golven (1984-1990) van de Duitse Socio-Economische Panelstudie (GSOEP), die herhaalde metingen van tevredenheid en verschillende sociaaleconomische en demografische kenmerken bieden voor een groep van aanvankelijk ongeveer 10.000 individuen. Bovendien blijkt de zorgen om langdurig werkloos te worden een belangrijke determinant voor de mentale gezondheid (zie bijvoorbeeld Ochs en Welsch (2011)). Mensen maken zich dus niet alleen zorgen over het risico om werkloos te worden of te blijven, maar vooral over het vooruitzicht om langdurig werkloos te blijven. Ochs en Welsch (2011) vonden dat deze angst zowel werkenden als

werklozen beïnvloedt. Deze bevindingen waren gebaseerd op data van meer dan 50.000 individuen in 10 Europese landen tussen 1992 en 2002.

Ook Zechmann et al. (2019) onderzochten het deprivatiemodel in een longitudinaal onderzoek met zes meetmomenten. Ze onderzochten hoe de latente functies van werk, samen met de financiële situatie en de psychologische behoeften aan competentie en autonomie, de mediatie vormen in de relatie tussen werkloosheid en een lagere mentale gezondheid. Aan het begin van de studie namen 1.061 deelnemers deel die werkloos waren of tijdens de studie hun baan verloren. Na tweeënhalf jaar, bij de laatste meting, had 45,4% van de respondenten weer werk gevonden. De resultaten lieten zien dat hernieuwde werkgelegenheid leidde tot verbeteringen in zowel de latente als de manifeste functies van werk, wat op zijn beurt zorgde voor een vermindering van psychische stress.

Verschillende onderzoeken hebben zich ook specifiek gefocust op de vraag of sociale netwerken een positief effect kunnen hebben op de gezondheid. Milner et al. (2016) gebruikten longitudinale fixed-effects modellering om veranderingen in de geestelijke gezondheid binnen dezelfde persoon te onderzoeken. Hierbij vergeleken ze de rol van sociale steun wanneer een persoon werkloos was met wanneer hij of zij een baan had. Dit onderzoek maakte gebruik van 12 jaar aan jaarlijks verzamelde cohortgegevens, met een steekproef van 3190 mensen die zowel werkloosheid als werkgelegenheid hadden ervaren. Ze vonden een sterk direct effect van sociale steun op de mentale gezondheid. Wanneer een persoon werkloos was maar hoge niveaus van sociale steun had, was hun mentale gezondheid 2,89 punten hoger dan wanneer ze werkten maar minder sociale steun hadden.

Sociale steun als mediator.

Sociale netwerken worden in de literatuur als een van de belangrijkste niet financiële factoren genoemd die bepalen in hoeverre werkloosheid leidt tot een lager mentaal reden genoemd. Zo stellen Lazarus & Folkman (1984) dat sociale netwerken mensen helpen om zich goed te voelen over zichzelf en hun leven tijdens werkloosheid. Bovendien blijkt uit onderzoek dat werkloosheid de sociale netwerken van mensen die deze kritieke levensgebeurtenis doormaken, verslechtert (Atkinson et al., 1986). In een longitudinaal onderzoek onder 82 recent werkloze mannen, zowel witteboordenwerkers als blauweboordenwerkers, werd sociale steun gemeten aan de hand van drie indicatoren: 1) steun van huwelijk en familie; 2) hulp van buiten de familie; en 3) aantal en frequentie van contacten met sociale netwerkleiden. Witteboordenwerkers hebben kantoorbanen met voornamelijk mentaal werk, terwijl blauweboordenwerkers handarbeid verrichten. Na werkloosheid werd een significante afname in twee van de vier indicatoren van

huwelijkssteun gevonden bij alle werknemers. Voor witteboordenwerkers leidde een langere werkloosheidsperiode tot een verslechtering van de huwelijksrelatie en een toename in hulp van buitenaf, terwijl bij blauweboordenwerkers een afname in contactfrequentie met netwerkleiden werd waargenomen (Atkinson et al., 1986).

Twee belangrijke redenen waarom werkloosheid leidt tot een verslechtering van sociale netwerken zijn financiële beperkingen en (zelf)stigmatisering. Allereerst resulteert het verlies van een baan in aanzienlijke inkomensdaling, waardoor de mogelijkheid tot deelname aan sociale activiteiten met financiële vereisten wordt beperkt (Rözer et al., 2020). Ten tweede beperkt werkloosheid de gelegenheid tot het initiëren en onderhouden van sociale contacten, zowel direct door verminderde interactie met voormalige collega's als indirect door zelfstigmatisering en negatieve oordelen van anderen (Kunze & Suppa, 2017). Peterie et al. (2019) onderzochten hoe langdurig werklozen sociale isolatie gebruiken als een strategie om met stigma om te gaan, en hoe dit hun gebrek aan netwerken verklaart. In dat onderzoek werden 80 langdurig werkloze Australiërs geïnterviewd, waaruit bleek dat stigma een belangrijke rol in het leven van werklozen speelt. Ook in ander onderzoek van bijvoorbeeld Sutton et al. (2013) is gevonden dat in veel landen een stigma bestaat rond werkloosheid, waarbij werklozen worden gezien als een last voor de samenleving. Het stigma rondom werkloosheid zorgt ervoor dat werklozen schaamte en een gevoel van machteloosheid kunnen ervaren, omdat dit stigma moeilijk te verminderen is door eigen acties (Garcia-Lorenzo et al., 2021). Om deze schaamte te verminderen, trekken werklozen zich vaak sociaal terug, wat hun netwerk mogelijkheden beperkt en hun kans op het vinden van een nieuwe baan verkleint (Peterie et al., 2019).

Toch vonden Krug en Prechsl (2022) geen empirische ondersteuning dat structurele kenmerken van het sociale netwerk een rol spelen bij het bemiddelen van het schadelijke effect van werkloosheid op de gezondheid. Voor dit onderzoek maakten zij gebruik van gegevens uit de Duitse panelstudie "Labour Market and Social Security" (PASS). PASS is een longitudinale huishoudensurvey, die zowel de algemene Duitse bevolking, inclusief kortdurende werklozen, als ontvangers van bijstandsuitkeringen, waaronder langdurig werklozen omvat. Hierdoor kunnen de effecten van werkloosheid in de gehele Duitse bevolking worden geanalyseerd, ongeacht de duur en context van de werkloosheid.

De structurele kenmerken van het sociale netwerk werden gemeten aan de hand van het aantal zwakke en sterke sociale banden dat een persoon heeft. Daarnaast werden robuustheidsanalyses uitgevoerd waarin het sociale netwerk werd gemeten als contactintensiteit (het aantal contactmomenten) en de beschikbaarheid van emotionele steun

(bijvoorbeeld de aanwezigheid van iemand in het sociale netwerk bij wie men terecht kan voor hulp bij problemen). Uit deze aanvullende mediatieanalyses bleek dat werklozen een afname ervoeren in de waargenomen beschikbaarheid van emotionele steun. Echter, de structurele kenmerken van het sociale netwerk of de contactintensiteit binnen het sociale netwerk bleken geen significante mediators te zijn (Krug en Prechsl, 2022).

Structurele kenmerken waren daarbij het aantal zwakke of sterke sociale banden dat iemand bezit, aangevuld met robuustheidschecks waarin sociaal netwerk werd geformuleerd als contactintensiteit (aantal contactmomenten) of de emotionele steun (bijvoorbeeld de vraag of iemand in je sociale netwerk zit waar je hulp bij problemen aan kan vragen) (Krug en Prechsl, 2022). In deze aanvullende mediatieanalyses werd gevonden dat werklozen wel een afname ervaren in hun waargenomen beschikbaarheid van emotionele steun, ondanks dat de structurele kenmerken van het sociale netwerk of de contactintensiteit binnen het sociale netwerk geen significante mediator bleek.

Op basis van deze bevindingen stellen Krug en Prechsl (2022) in de discussie dat het ook belangrijk zou kunnen zijn om meer te focussen op de subjectieve dimensie van het sociale netwerk in plaats van op de objectieve structuur. Zoals de literatuur over eenzaamheid suggereert, kunnen individuen zich immers geïsoleerd voelen ongeacht dat ze formeel onderdeel zijn van sociale netwerken (Holt-Lunstad et al., 2015). In hun meta-analyse ontdekten Holt-Lunstad et al. (2015) dat binnen de geselecteerde studies de kans op overlijden gemiddeld met 29%, 26%, en 32% toenam bij sociale isolatie, eenzaamheid en alleen wonen, waarbij geen verschillen werden gevonden tussen objectieve en subjectieve metingen van sociale isolatie. Dit onderzoek bouwt verder op deze suggestie in de wetenschappelijke literatuur door een mediatieanalyse uit te voeren naar de rol van subjectieve dimensie van sociale ondersteuning binnen de relatie tussen hoe instapbanen na het meemaken van langdurige werkloosheid het welzijn van de deelnemers kan gaan bevorderen.

Instapbaanduur als predictor.

In dit onderzoek wordt de keuze gemaakt om de duur van deelname aan instapbanen te onderzoeken in plaats van het wel of niet deelnemen. Deze keuze is gebaseerd op zowel praktische als theoretische overwegingen. De praktische reden is dat bij aanvang van dit onderzoek een overeenkomst gesloten is tussen de Universiteit Leiden en de gemeente Den Haag om uitsluitend deelnemers van het instapeconomieprogramma te onderzoeken. Hierdoor kunnen alleen deelnemers aan het instapeconomieprogramma geworven worden om de vragenlijsten in te vullen, waardoor de duur dat een deelnemer deelneemt aan het

instapeconomiëprogramma het beste alternatief is om een indicatie te krijgen van de effectiviteit van het instapeconomiëprogramma.

Daarnaast is de duur van deelname theoretisch gezien belangrijk om de effecten over de tijd binnen het instapeconomiëprogramma te meten. Zo kan een langere deelname leiden tot diepere en duurzamere veranderingen in welzijn en sociaal kapitaal, omdat deelnemers meer tijd hebben om vaardigheden op te bouwen, relaties te versterken en vertrouwen in hun capaciteiten te ontwikkelen. De aanpassingsperiode aan een nieuwe baan of omgeving kan per individu variëren, en kortdurende deelname is mogelijk niet voldoende om significante veranderingen te bewerkstelligen in bijvoorbeeld zelfvertrouwen, sociale integratie of mentale gezondheid.

Eerdere studies bieden ondersteuning voor deze benadering. Zoals Holt-Lunstad et al. (2015) aangeven, kan de subjectieve ervaring van een sociaal netwerk belangrijker zijn dan de objectieve aanwezigheid ervan. Langere deelname biedt de mogelijkheid om deze subjectieve dimensie beter te evalueren, omdat individuen de tijd krijgen om hun perceptie van sociale steun en netwerken te veranderen. Bovendien tonen eerdere onderzoeken aan dat langdurige werkloosheid negatieve effecten heeft op welzijn en gezondheid (bijvoorbeeld Clark & Georgellis, 2013). Het omgekeerde kan ook waar zijn: langere duur van re-integratieprogramma's kan meer positieve effecten hebben op het welzijn na langdurige werkloosheid (Herbig et al., 2012). Het onderzoek van Herbig et al. heeft zich gericht op de effectiviteit van een gezamenlijke interventie voor gezondheid en arbeidsbevordering in Duitsland, specifiek gericht op oudere langdurig werklozen. Door middel van een gerandomiseerde gecontroleerde studie zijn 71 deelnemers geëvalueerd. De bevindingen wijzen op een significante verbetering in depressie, zelfeffectiviteit en kwaliteit van leven bij deelnemers na een periode van 6 maanden in het programma. In de discussie geven Herbig et al. (2012) daarom aan dat niet alleen de deelname zelf, maar ook de duur en de intensiteit van de deelname bij het programma van belang is voor het bereiken van betere resultaten. De besproken literatuur over ervaren ondersteuning, welzijn en de duur van de instapbanen maken dat uiteindelijk de volgende hypothesen worden onderzocht.

- Hypothese 1: Deelnemers die langer deelnemen aan het instapeconomiëprogramma ervaren meer sociale steun
- Hypothese 2: Deelnemers die meer sociale steun ervaren, beoordelen hun welzijn positiever

Werkloosheidsduur

Werkloosheidsduur is een van de moderatoren die meegenomen worden in het theoretische model. De verwachting is dat de impact van de duur van de deelname aan de instapbaan op de ervaren sociale ondersteuning zou kunnen variëren afhankelijk van hoelang iemand werkloos is geweest. Voor mensen die langdurig werkloos zijn geweest, kan de duur van hun deelname aan de instapbaan een grotere positieve invloed hebben op hun ervaren sociale ondersteuning dan voor mensen die korter werkloos zijn geweest. Deze gedachtegang is geïnspireerd op onderzoek van Lindsay (2009), waarbij 220 werklozen die een uitkering ontvingen uit twee wijken in Glasgow met bovengemiddelde niveaus van werkloosheid en economische inactiviteit werden geïnterviewd. De steekproef weerspiegelde nauwkeurig de genderbalans binnen de werklozenpopulatie in Glasgow (80 procent mannen en 20 procent vrouwen) en ongeveer een derde van de geïnterviewden was langer dan een jaar werkloos. Uit deze studie kwam naar voren dat mensen die langere tijd werkloos zijn steeds verder geïsoleerd kunnen raken van normale sociale interacties en sociale-/ gemeenschapsinstellingen in de buurt (de tertiaire sfeer van sociabiliteit). Het langdurig ervaren van deze vorm van isolatie kan negatieve gevolgen hebben voor de arbeidskansen van individuen, maar ook voor hun bredere welzijn en voor de sociale samenhang binnen lokale gemeenschappen (Lindsay, 2009).

Daarbij toonde Kinicki et al. (2000) aan dat de sociale steun die mensen ervaren afnam tijdens werkloosheid, maar deze weer even hard terug kon stijgen als deze mensen weer werk vonden waar zij tevreden mee waren. Hiervoor vulden honderd ontslagen werknemers van een technologisch bedrijf in het zuidwesten van de Verenigde Staten twee keer een vragenlijst in, waarbij 78 van deze individuen nog steeds werkloos waren. Deze bevinding suggereert dat de duur van werkloosheid de relatie tussen de duur van het instapeconomieprogramma en de ervaren sociale steun kan beïnvloeden, waarbij mensen die langdurig werkloos zijn meer sociale steun aan het instapwerk ervaren.

- Hypothese 3: De positieve samenhang van hypothese 1 (tussen de duur van het instapeconomieprogramma en de ervaren sociale steun) is sterker voor deelnemers die langer werkloos zijn geweest.

Financiële zorgen

De tweede moderator van dit onderzoek zijn de financiële zorgen die een deelnemer heeft. In de wetenschappelijke literatuur worden financiële zorgen gemeten door individuen te vragen hoe bezorgd ze zijn over hun financiële situatie of hoe moeilijk het ze het vinden om uitgaven te dekken (McKee-Ryan et al. 2005). Financiële zorgen blijkt daarbij een

belangrijkere factor om mee te nemen in welzijnsonderzoek dan objectieve maatstaven voor financiële problemen, zoals de hoogte van schulden. Dat blijkt uit welzijnsonderzoek waarin zowel subjectieve als objectieve financiële maatstaven werden onderzocht, aangezien financiële zorgen daar sterker correleerden met het welzijnsgevoel dan objectieve financiële maatstaven (Ullah, 1990). Voor dit onderzoek werd de psychologische impact van inkomensvermindering tijdens werkloosheid onderzocht door middel van overheidsmaatregelen die de uitkeringen voor werkloze Australische jongeren verlaagden. Steekproeven van 161 en 201 jongeren werden respectievelijk voor en na deze veranderingen verzameld. Hoewel de jongeren in de latere steekproef minder uitkeringen ontvingen, bleef hun totale inkomensniveau gelijk dankzij inkomsten uit diverse andere bronnen. De analyses toonden aan dat de subjectief ervaren financiële stress, en niet het daadwerkelijke inkomen, een onafhankelijke associatie had met psychologisch welzijn (Ullah, 1990).

Dit beeld wordt bevestigd door McKee-Ryan et al. (2005), die een uitgebreide meta-analyse uitvoerden door duizenden artikelen over baanverlies en werkloosheid te doorzoeken en te screenen op relevantie. Hun bevindingen benadrukken het belang van subjectieve financiële zorgen in welzijnsonderzoek, omdat deze zorgen een grotere impact hebben op het welzijn dan objectieve financiële gegevens. Een belangrijke verklaring voor dit verschil is dat mensen met dezelfde financiële middelen kunnen verschillen in hun perceptie van de situatie (McKee-Ryan et al. 2005). Ook passen deze bevindingen binnen breder stressonderzoek van onder andere Dollahite (1991), waarin de perceptie van stress wordt gezien als het resultaat van interacties tussen verschillende factoren, zoals stressoren, coping-mechanismen, interpretaties van de situatie en de eisen die aan de situatie worden gesteld. Deze interacties maken bijvoorbeeld volgens Dollahite (1991) dat een stressfactor, zoals hier financiële problemen, niet altijd en voor iedereen stress, zoals financiële zorgen, zal veroorzaken.

Andere wetenschappelijke literatuur die meer gericht is op financiële zorgen, vond dat financiële zorgen relevant zijn voor de relatie tussen sociale steun en welzijn. Åslund et al. (2014) vonden significante interacties tussen financiële zorgen en sociale steun met betrekking tot mentaal welzijn. In hun studie werden twee afzonderlijke vragenlijsten verstuurd naar willekeurige steekproeven in vijf Zweedse provincies in 2004 en 2008, met in totaal 84.263 respondenten. De vragenlijsten omvatten vragen over financiële stress, sociale steun en psychologisch welzijn. Voor psychologisch welzijn werd de verkorte versie van de General Health Questionnaire (GHQ-12) gebruikt, waarbij de Goldberg GHQ-scoremethode werd toegepast. Voor financiële stress werden vragen gesteld over de moeilijkheden bij het betalen van maandelijkse kosten en de mogelijkheid om een aanzienlijk bedrag op korte

termijn te verkrijgen. Sociale steun werd gemeten aan de hand van vragen over het ontvangen van ondersteuning bij persoonlijke problemen, hulp bij boodschappen doen of koken en hulp bij verhuizen. De resultaten toonden aan dat in groepen met hoge tastbare sociale steun, hoge financiële zorgen de kans op een laag psychisch welzijn twee tot drie keer verhoogden. In groepen met lage tastbare sociale steun verhoogde hoge financiële stress de kans op een laag psychisch welzijn echter zes tot zeven keer in vergelijking met geen financiële stress en hoge tastbare sociale steun. Dit suggereert dat tastbare sociale steun een beschermende factor kan zijn tegen de negatieve effecten van financiële stress op psychologisch welzijn (Åslund et al., 2014).

Een soortgelijk patroon wordt ook waargenomen in het onderzoek van Park et al. (2017), waarbij sociale steun fungeert als een buffer tegen ervaren stress, vooral in tijden van financiële moeilijkheden. In dit onderzoek maakten de onderzoekers gebruik van gegevens uit de tweede golf van de National Survey of Midlife Development in de Verenigde Staten (MIDUS) om te onderzoeken hoe verschillende factoren, waaronder financiële moeilijkheden, perceptie van de situatie, sociale steun en ervaren stress, met elkaar verbonden zijn. Ze ontwikkelden hiervoor een structureel vergelijkingsmodel. In dit model werden de onderlinge relaties tussen deze factoren geanalyseerd en gemodelleerd, om te begrijpen hoe ze elkaar beïnvloeden en hoe ze samenhangen met het welzijn van individuen. Financiële moeilijkheden werden gemeten aan de hand van verschillende indicatoren, zoals de moeilijkheden bij het betalen van rekeningen en het ontvangen van overheidssteun. Perceptie van de situatie werd vastgesteld aan de hand van de respondenten hun eigen subjectieve waarneming van hun financiële situatie. Sociale steun werd gemeten aan de hand van vragen over het ontvangen van ondersteuning bij persoonlijke problemen, hulp bij boodschappen doen of koken, en hulp bij verhuizen. Ervaren stress werd geëvalueerd aan de hand van subjectieve rapporten van stressniveaus door middel van gestandaardiseerde meetinstrumenten. De bevindingen toonden aan dat financiële moeilijkheden voorafgingen aan de perceptie van de situatie, die op haar beurt weer van invloed was op de ervaren stress. Sociale steun bleek echter een beschermende rol te spelen door de ervaren stress bij financiële zorgen te verminderen (Park et al., 2017). Deze onderzoeken suggereren dat sociale steun een bemiddelende rol kan spelen tussen de perceptie van de situatie en de ervaren stress, waardoor sociale steun een positievere impact kan hebben op welzijn als sprake is van stressoren als financiële zorgen.

In dit onderzoek zal gefocust worden op de rol die financiële zorgen kunnen spelen als moderator in de relatie tussen ervaren sociale steun en welzijn. Deze keuze is gemaakt,

aangezien uit de eerste pilotevaluatie blijkt dat het instapwerk een beperkt effect heeft op de financiële gezondheid van deelnemers, maar wel zorgt voor meer sociale contacten en dat deelnemers “beter in hun vel zitten” (Gemeente Den Haag, 2022, p. 15). In de pilot wordt niet gespecificeerd hoe financiële gezondheid is gemeten, maar uit de resultatensectie lijkt zowel rekening te worden gehouden met de objectieve als de subjectieve dimensie van financiële zorgen. Zo wordt gesproken van een beperkt effect op financiële gezondheid, doordat deelnemers ook na deelname aan het instapeconomieprogramma blijven leven nog rond het bestaansminimum en de vrijwilligersvergoeding vooral zien als enkel een extraatje (Gemeente Den Haag, 2022). Hierdoor wordt in het theoretische model van dit onderzoek aangenomen dat het instapeconomieprogramma een beperkte directe invloed heeft op de financiële zorgen. Echter, wordt verondersteld dat het programma wel kan resulteren in een toename van sociale steun, waarvan de impact op het welzijn van de deelnemers sterker kan zijn bij mensen met (meer) financiële zorgen dan bij mensen die zich minder zorgen maken over geld.

- Hypothese 4: De positieve samenhang van hypothese 2 (tussen de ervaren sociale steun en het welzijn) is sterker voor deelnemers die financiële zorgen ervaren.

Controlevariabelen

Gezondheid.

De tweede controlevariabele van dit onderzoek is de gezondheidstoestand van de deelnemer. Howell et al. (2007) onderzocht de impact van welzijn op objectieve gezondheidsresultaten in een meta-analyse gebaseerd op 150 experimentele, ambulante en longitudinale studies. De resultaten toonden aan dat welzijn een positieve invloed heeft op gezondheidsresultaten ($r=0.14$). Specifiek bleek welzijn positief gerelateerd te zijn aan korte termijn gezondheidsresultaten ($r=0.15$), lange termijn gezondheidsresultaten ($r=0.11$), en de controle van ziekten of symptomen ($r=0.13$). Resultaten van de experimentele studies lieten daarbij zien dat het bevorderen van welzijn leidt tot gezonde functionering, waarbij de impact van welzijn op het verbeteren van de gezondheid sterker voor immuunsysteemrespons en pijnbestendigheid was. Volgens Howell et al. (2007) wijzen deze bevindingen op mogelijke biologische paden, waarbij welzijn rechtstreeks het immuunsysteem kan versterken en de impact van stress kan verzachten. In de wetenschappelijke literatuur wordt gezondheid vaak op verschillende manieren gemeten, waaronder zelfgerapporteerde gezondheid, de aanwezigheid van chronische ziekten, en ziektedagen (Ware et al., 1996). Het aantal ziektedagen wordt vaak gebruikt als een objectieve maatstaf om de impact van gezondheid op dagelijks functioneren te kwantificeren. Mensen met een hoger aantal ziektedagen ervaren

doorgaans meer fysieke beperkingen, wat kan leiden tot hogere niveaus van stress en een lager gevoel van welzijn (Lazarus & Folkman, 1984).

Naast het aantal ziekte-dagen wordt gezondheid in dit onderzoek ook gemeten met de brede vraag hoe gezond deelnemers zich voelen. Subjectieve gezondheidspercepties, zoals het algemene gevoel van gezondheid, zijn waardevolle indicatoren omdat ze vaak sterk correleren met algeheel welzijn en mentale gezondheid en daarmee inzicht bieden in een breder spectrum van gezondheid (Skevington & Böhnke, 2018). Tijdens het nabespreken van de ingevulde vragenlijsten met de deelnemers bleek dat zij hun antwoord over het gezondheidsgevoel wisselend interpreteerden. Deelnemers gaven aan hun oordeel sterk te laten afhangen van de mensen om hen heen. Hierdoor konden deelnemers met relatief veel ziekte-dagen zich nog steeds relevant gezond voelen, omdat ze minder ziek waren dan belangrijke personen in hun eigen omgeving. Dit sluit aan bij de bevindingen van Van der Zee et al. (1995), die aantonen dat mensen hun gezondheid vaak in relatieve termen beoordelen ten opzichte van hun sociale omgeving. Gezien de wisselende interpretatie van het gezondheidsgevoel door deelnemers en het relatieve karakter van gezondheidsbeleving (VanderZee et al., 1995), worden in dit onderzoek zowel objectieve (aantal ziekte-dagen) als subjectieve (gevoel van gezondheid) dimensies van gezondheid apart geanalyseerd. Dit is van belang, aangezien het samenvoegen van deze vragen kan leiden tot maskering van de effecten van de ene indicator door de effecten van de andere. Door zowel het gezondheidsgevoel als het aantal ziekte-dagen als aparte controlevariabelen mee te nemen binnen het instapeconomieprogramma, kunnen we een nauwkeuriger beeld krijgen van hoe deze aspecten afzonderlijk bijdragen aan de relatie tussen sociale steun en welzijn.

Leeftijd en gender.

Naast de moderatoren kunnen verschillende achtergrondkenmerken relevant zijn binnen dit onderzoek. Een van de controlevariabelen is leeftijd. Broomhall en Winefield (1990) vergeleken in hun welzijns-onderzoek jonge werkloze mannen (gemiddelde leeftijd: 21,7 jaar) met werkloze mannen van middelbare leeftijd (gemiddelde leeftijd: 47,8 jaar), waarbij werd gecontroleerd voor de duur van de werkloosheid. Uit hun bevindingen bleek dat sociale steun voor beide groepen de belangrijkste voorspeller was van hun mentale welzijn, maar dat over het algemeen het mentale welzijn van de mannen van middelbare leeftijd lager lag dan dat van de jongere mannen.

Creed en Watson (2003) voerden in hun onderzoek naar welzijn een analyse uit naar de verschillen in gender en leeftijd bij drie categorieën werklozen: 142 "jonge" (18-24,9 jaar), 125 "middelbare" (25-34,9 jaar) en 119 "volwassen" werklozen (35-55 jaar). Ze hielden

rekening met het effect van financiële zorgen op het welzijn en ontdekten onder meer dat de jongste groep een hogere welzijnsscore had dan de oudste groep, terwijl er geen significant verschil was tussen de middelste en oudste groep. Bovendien werden er geen directe genderverschillen gevonden, noch andere indirecte effecten met relevante variabelen voor dit onderzoek. Een reden voor het uitblijven van dit effect kunnen een weergave zijn van veranderende maatschappelijke normen. Increasingly gender egalitarian attitudes mean that market-oriented work has become an important part of women's lives as well (Fernández & Fogli, 2009).

Toch vonden verschillende andere studies wel een gendereffect. Zo vonden Gedikli et al. (2023) in een meta-studie gemiddeld wel dat studies een groter negatief effect van werkloosheid op het welzijn van mannen aantonen in vergelijking met vrouwen. Een mogelijke reden waarom in deze meta-analyse een gendereffect is gevonden en in andere studies zoals die van Creed en Watson niet, kan te maken hebben met het verschil in onderzoeksmethoden van beide studies. De meta-analyse selecteerde immers enkel longitudinale studies (Gedikli et al., 2023), terwijl Creed en Watson (2003) crossectioneel onderzoek deden binnen een gelegenheidssteekproef van werkloze vrijwilligers. Dit is een belangrijk verschil doordat longitudinale studies dezelfde groep mensen over een langere periode volgen, waardoor ze goed veranderingen en oorzaken kunnen identificeren. Crossectionele studies daarentegen bieden slechts een momentopname, waardoor deze langdurige effecten en de mogelijke verschillen in copingmechanismen tussen mannen en vrouwen minder zichtbaar kunnen zijn. Hierdoor hebben longitudinale studies vaak een grotere power om dergelijke subtiele effecten te detecteren in vergelijking met crossectionele studies.

Door deze gemixte resultaten is in dit onderzoek gekozen om naast leeftijd, ook gender mee te nemen als controlevariabele. Dit is belangrijk omdat eerdere onderzoeken hebben aangetoond dat de impact van werkloosheid op welzijn mogelijk kan verschillen tussen mannen en vrouwen. Door gender als controlevariabele op te nemen, kunnen we beter begrijpen of en hoe deze verschillen de resultaten beïnvloeden, en wordt op die manier de robuustheid van de bevindingen in dit onderzoek vergroot.

Opleidingsniveau.

Galić (2007) onderzocht welzijnsverschillen tussen werklozen met verschillende onderwijsniveaus. Opleidingsniveau werd daarbij onderverdeeld in drie subgroepen: basisschool, middelbare school en universitaire opleiding. De studie vond dat werklozen met een lager opleidingsniveau een lager welzijnsniveau rapporteerden dan individuen met een

hogere opleiding. Daarnaast bestaat een bredere wetenschappelijke literatuur waarin opleidingsniveau als een relevante predictor wordt gezien in het verklaren van welzijnsverschillen tussen groepen. Een van deze studies is van Faresjö en Rahmqvist (2010), waarin verschillende factoren werden onderzocht die mogelijke verschillen in zelfgerapporteerde gezondheid tussen de bevolkingen in twee verschillende sociale omgevingen kunnen verklaren (*white collar versus blue collar*). De studie vond significante verschillen in ervaren gezondheid tussen de twee populaties, die niet verklaard konden worden door verschillen in demografische factoren, levensstijlen of leefomstandigheden. Echter, wanneer het opleidingsniveau van de respondenten in aanmerking werd genomen, verminderden de verschillen in ervaren gezondheid. Op basis van bovenstaande studies lijkt het opleidingsniveau een factor die welzijnsverschillen zouden kunnen verklaren, waardoor hiervoor in dit onderzoek gecontroleerd dient te worden.

Stichtingverschillen.

Tot slot wordt exploratief voor stichtingverschillen gecontroleerd. Deze controlevariabele geven een indicatie van de robuustheid van de bevindingen, doordat nauwkeuriger kan worden vastgesteld of de waargenomen effecten van het programma consistent zijn over verschillende stichtingen in Den Haag, of dat ze mogelijk worden beïnvloed door specifieke kenmerken van elke stichting. Voorbeelden van deze verschillende kenmerken van stichtingen zouden kunnen zijn: mate van samenwerking met andere organisaties, geografische locatie, groepscultuur of leiderschapstijl.

Kwalitatief gedeelte – de interviews

In het kwalitatieve onderdeel van dit onderzoek zal exploratief een eerste verkenning worden gedaan naar hoe leiderschapstijl een rol zou kunnen spelen binnen de effectiviteit van het instapeconomiëprogramma en mogelijk een verklaring kunnen zijn voor eventuele verschillen in de resultaten van de eerste fase.

Om dit onderzoek te starten, is het noodzakelijk om een definitie van leiderschap te formuleren. Dit blijkt echter geen gemakkelijke opgave te zijn. Stogdill concludeerde in 1974 al dat "er bijna evenveel definities van leiderschap zijn als er personen zijn die hebben geprobeerd het concept te definiëren" (p. 259). Bovendien is de globale consensus over wat leiderschap inhoudt in de loop der tijd veranderd, met tegenwoordig een meer fluïde invulling van leiderschap. Klingborg et al. (2006) stelden dat leiderschap niet wordt gezien als een permanente positie, maar eerder als een tijdelijke rol, waarbij individuen afhankelijk van de situatie in en uit leiderschapsverantwoordelijkheden stappen. Daarnaast kunnen individuen

volgens de auteurs tegelijkertijd zowel leiderschaps- als volgersrollen vervullen, afhankelijk van de omstandigheden, hun interesse en expertise. Wel benoemen Klingborg et al. (2006) enkele kenmerken die in bijna elke leiderschapsdefinitie voorkomen. Volgens hen omvat leiderschap doorgaans procesgerichte niet formeel vastgelegde praktijken zoals het uitdagen van bestaande werkwijzen, het inspireren van een gedeelde visie, het stimuleren van samenwerking en initiatief, het geven van het goede voorbeeld, en het motiveren en ondersteunen van teamleden.

Deze kenmerken kunnen op verschillende manieren worden ingevuld afhankelijk van de leiderschapsstijl, maar bieden een bruikbaar kader voor het kwalitatieve deel van dit onderzoek. Binnen de context van het instapeconomieprogramma kunnen de stichtingcoördinatoren worden gezien als leiders. Zij zijn namelijk de leiders voor de deelnemers, maar tegelijkertijd de volgers ten opzichte van de programmacoördinatoren. Hun belangrijkste taak is om als werkbegeleider het potentieel van de deelnemers binnen hun stichting te verwezenlijken, of dit nu betaald werk betreft of een andere vorm van maatschappelijke participatie binnen hun mogelijkheden (Gemeente Den Haag, 2021). In de pilot is besproken dat de eerste voorwaarde voor het bereiken van het potentieel is om het welzijn van de binnenkomende deelnemers te verbeteren. Binnen dit onderzoek is de keuze gemaakt om kwalitatief te onderzoeken welke rol de leider kan spelen om het potentieel van deelnemers tot uiting te laten komen en het welzijn van de deelnemers te vergroten. Deze rol wordt onderzocht zonder hypothesen te formuleren, waarbij deze keuze is gemaakt op basis van de observatie dat nog geen onderzoek is gedaan naar de rol die een leider kan spelen voor kwetsbare groepen in langdurige werkloosheid (Munthe-Kaas et al., 2018).

Daarentegen is wel onderzoek gedaan naar leiderschap binnen de doelgroep van werkenden en starters op de arbeidsmarkt. Uit dat onderzoek blijkt dat actief arbeidsmarktbeleid met persoonlijke aandacht effectiever is voor langdurig werklozen dan hetzelfde plan zonder persoonlijke aandacht. Binnen de doelgroep van werkenden werd gevonden dat een leider significant bijdraagt aan de loopbaanresultaten van werknemers, zoals prestaties, werktevredenheid, organisatorische betrokkenheid en autonomie (Underhill, 2006). Daarbovenop ontdekte Podhaiko et al. (2020) bij jongeren dat de aanwezigheid van een mentor als gezaghebbende adviseur, die zijn ervaring, kennis en professionele vaardigheden deelt, de kans op langdurige jeugdwerkloosheid verkleint.

Daarnaast blijkt uit de literatuur dat actief arbeidsmarktbeleid met persoonlijke aandacht effectiever is voor langdurig werklozen dan hetzelfde plan zonder persoonlijke aandacht (Whelan et al., 2018). Persoonlijke aandacht werd hierbij gegeven door een

begeleider die de langdurig werkloze gedurende acht tot twaalf weken hielp bij de ontwikkeling van een loopbaanplan en het versterken van het menselijk, sociaal en psychologisch kapitaal dat nodig is om dit plan uit te voeren. Deze interventie wordt op individuele basis uitgevoerd, waarbij de begeleidingspraktijk en de cliënt samenwerken om belangrijke sterke punten, loopbaanidentiteit en leernoden te identificeren. Whelan et al. (2018) vonden daarbij dat het succesvol uitvoeren van een loopbaanplan sterk afhankelijk is van de relatie tussen cliënt en begeleider.

Psychologische empowerment

Psychologische empowerment lijkt daarbij voor de leiders een belangrijk mechanisme hoe de ondersteuning zou kunnen bijdragen aan het welzijn van de deelnemers van het instapeconomieprogramma. Deze gedachte is gebaseerd op onderzoek dat heeft aangetoond dat ondersteuning vanuit een leider, door middel van psychologische empowerment, de betrokkenheid en tevredenheid van werknemers kan vergroten. Zo vonden De Klerk en Stander (2014) dat leiders door het stimuleren van psychologische empowerment de betrokkenheid op het werk kunnen verhogen. Dewettinck en Van Ameijde (2011) toonden aan dat dit ook de tevredenheid met het werk kan bevorderen. In de wetenschappelijke literatuur wordt psychologische empowerment beschreven als intrinsieke motivatie die zich uit in vier manieren van denken die laten zien hoe iemand naar zijn of haar werk kijkt: betekenis (*meaning*), competentie (*competence*), zelfbeschikking (*self-determination*) en impact (Thomas & Velthouse, 1990). Deze vier dimensies zijn vervolgens verder geconceptualiseerd door Spreitzer (1995).

Werknemers met een sterk gevoel van betekenis identificeren zich met de doelen van hun baan, wat inhoudt dat hun idealen en normen overeenkomen met de waarden die nodig zijn om de baan uit te voeren (Spreitzer, 1995). Leiders kunnen dit gevoel van betekenis vergroten door bijvoorbeeld informatie te verstrekken over de doelen van het werk (Seibert et al., 2011). Dit kan onder andere gebeuren door verhalen te delen over hoe het werk van individuen of teams het leven van anderen positief heeft beïnvloed (Ready, 2002). Hierdoor kunnen werknemers een diepere betekenis en voldoening ervaren in wat ze doen, omdat ze zien hoe hun inspanningen bijdragen aan het welzijn van anderen en aan bredere maatschappelijke doelen (Ready, 2002). Het begrijpen van de sociale impact van het werk draagt bij aan de identificatie met de doelen van hun baan, wat overeenkomt met de component 'betekenis' van psychologische empowerment.

De tweede dimensie is competentie. Werknemers die zich competent voelen, hebben vertrouwen in hun vaardigheden op de werkvloer en zijn ervan overtuigd dat ze goed kunnen

presteren in hun functies (Spreitzer, 1995). Leaders kunnen dit gevoel van competentie bij werknemers vergroten door hen te ondersteunen bij het identificeren en ontwikkelen van hun vaardigheden en talenten (Homer, 2001). Een oplossing hiervoor is om de tijd die besteed wordt aan training te minimaliseren en mensen specifiek te richten op de vaardigheden die ze nodig hebben. Het is daarom belangrijk om de vaardigheidstekorten van werknemers te identificeren in relatie tot de specifieke zakelijke doelen en strategieën van de organisatie. Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door middel van trainingen, workshops en individuele begeleiding die gericht zijn op het verbeteren van zowel werkgerelateerde vaardigheden als persoonlijke groei. Door persoonlijke aandacht te besteden aan zowel de sterke als zwakke punten van individuen en hen concrete manieren aan te reiken om deze vaardigheden gericht verder te ontwikkelen, wordt het gevoel van competentie bij werknemers vergroot (Latukha, 2016).

Tot slot de derde dimensie zelfdeterminatie en de vierde dimensie impact. Zelfdeterminatie verwijst naar het waargenomen niveau van keuzevrijheid bij het initiëren en reguleren van eigen handelingen op het werk (Spreitzer, 1995). Werknemers met een sterk gevoel van zelfdeterminatie voelen zich vrij om bijvoorbeeld te beslissen wanneer ze moeten beginnen en stoppen met werken aan een taak, of hoe ze die taak dienen te volbrengen (Schermyly, 2016). Impact is het geloof in het vermogen om administratieve, strategische en operationele doelen op het werk te beïnvloeden (Spreitzer, 1995). Leaders kunnen beide dimensies stimuleren door hun werknemers actief betrekken bij besluitvormingsprocessen of hen eigen verantwoordelijkheden geven (Emamgholizadeh et al., 2009). Door werknemers een stem te geven in het proces, voelen ze zich meer betrokken en gemotiveerd om deel te nemen, en hebben ze meer het gevoel dat hun mening ertoe doet (Charles et al., 2021).

Het belang van leiderschap in het versterken van psychologische empowerment werd daarbij benadrukt in de metastudie van Seibert et al. (2011). Zij vonden een positieve leiderschapsstijl onder de contextuele voorwaarden de beste voorspeller was van psychologische empowerment. Contextuele voorwaarden omvatten hierbij de percepties van de organisatie of de werkomgeving (Seibert et al., 2011). Kenmerken voor een positieve leiderschapsstijl is daarbij dat een werknemer de rol van de leider als ondersteunend en vertrouwensvol ziet (Spreitzer et al., 2008).

Positieve leiderschapsstijlen

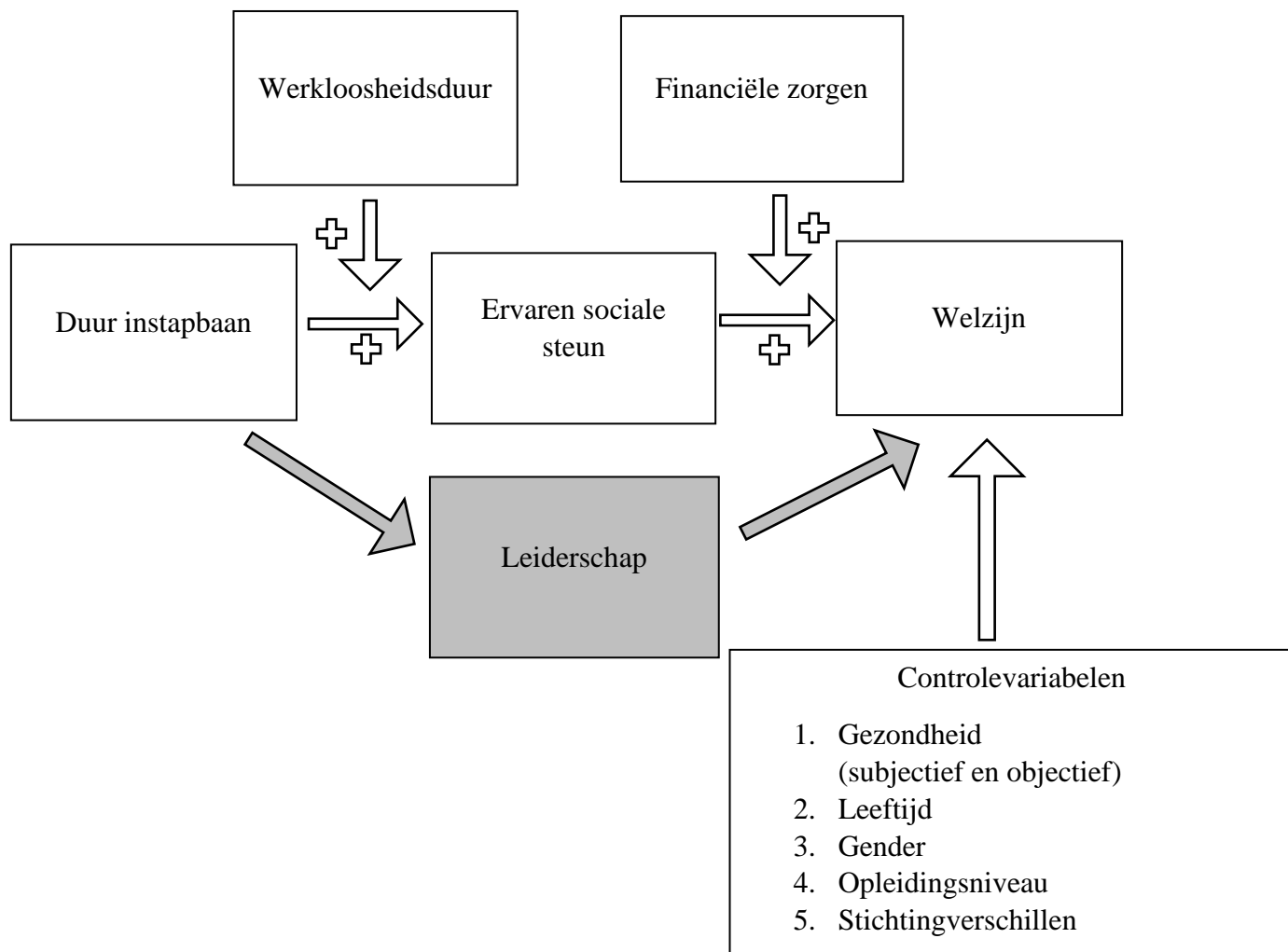
Dit onderzoek toont aan dat leaders een actieve rol kunnen spelen bij het verhogen van de psychologische empowerment van werknemers, wat kan leiden tot positievere werkgerelateerde houdingen en resultaten. Echter, de meeste studies binnen het

leiderschapsonderzoek (waaronder Serrenho et al., 2022) baseren zich op convenience samples binnen het bedrijfsleven, wat de generaliseerbaarheid van de bevindingen beperkt. Dit onderzoek maakt het mogelijk om leiderschap te bestuderen in een nieuwe context door te focussen op kwetsbare groepen met een relatief grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt. Deze nieuwe context kan waardevolle inzichten opleveren over de effectiviteit van leiderschap in het bevorderen van welzijn voor kwetsbare groepen, via psychologische empowerment. Mogelijk dat de verschillende coördinatoren verschillen in waar zij de focus op leggen in hun leiderschapsstijl, wat inzicht kan bieden in welke rol de coördinator heeft gespeeld in de kwantitatieve resultaten. De focus zal hierbij liggen op het onderzoeken van drie positieve leiderschapsstijlen die in de wetenschappelijke literatuur de belangrijkste drie stijlen zijn die elk evenveel bijdragen aan psychologische empowerment: empowerend, transformationeel en dienend leiderschap (Schermyly et al., 2016).

Empowering leiderschap richt zich op het geven van macht en autonomie aan medewerkers, waardoor ze zichzelf kunnen leiden en beslissingen kunnen nemen (Lee et al., 2017). De gedachte is dat het ontwikkelen van de capaciteiten en het zelfvertrouwen van individuen leidt tot hogere betrokkenheid, motivatie en prestaties. Leiders die deze benadering volgen, delegeren autoriteit, geven ruimte voor initiatief en moedigen medewerkers aan om zelfstandig te handelen en verantwoordelijkheid te nemen (Vu, 2020).

Transformationeel leiderschap richt zich op het inspireren van verandering en groei bij individuen en organisaties door middel van visie, inspiratie en charisma (Carter et al., 2012). Leiders die transformationeel leiderschap toepassen, geloven dat ze anderen kunnen motiveren en inspireren om boven zichzelf uit te stijgen (Piccolo & Colquitt, 2006). Deze leiders bouwen sterke relaties op, stellen duidelijke visies en doelen vast en moedigen creativiteit en innovatie aan.

Servant leiderschap richt zich op het dienen van anderen en het vervullen van de behoeften van de medewerkers, met als doel hun groei en welzijn te bevorderen (Chiniara & Bentein, 2016). Leiders die de principes van servant leiderschap volgen, stellen de behoeften van hun teamleden voorop, luisteren actief, ondersteunen en empoweren hen. Deze leiders geloven dat door anderen te dienen en te ondersteunen, leiders de betrokkenheid en toewijding van hun team kunnen vergroten, wat leidt tot gezondere relaties, hogere productiviteit en welzijn in de organisatie (Rahal & Farmanesh, 2022).

Figuur 1 – Het theoretische model**Mixed-method onderzoeksdesign****Scriptiewerkplaats Zuidwest**

Dit onderzoek valt onder Scriptiewerkplaats Zuidwest. Dit is een onderwijsprogramma van Leiden-Delft-Erasmus universiteiten, waarin onderzoek wordt gekoppeld aan concrete uitdagingen in Den Haag Zuidwest. Meerdere studenten werken aan een specifieke uitdaging, waarbij in totaal drie studenten zich richtten op onderzoek naar het instapeconomieprogramma. Elke student kreeg een eigen stichting toegewezen waar het instapeconomieprogramma wordt uitgevoerd en een gezamenlijke vragenlijst wordt afgenomen. Over deze vragenlijst is eerder overeenstemming bereikt tussen de verschillende stakeholders: de gemeente Den Haag, Universiteit Leiden, en de stichtingen. Elke student nam bij zijn/haar eigen stichting dezelfde vragenlijst af bij de deelnemers, maar voerden verder een individueel onderzoek uit. Dit is het eerste jaar dat deze vragenlijsten werden afgenomen in samenwerking met Scriptieplaats Zuidwest, waardoor een longitudinaal onderzoeksdesign

niet mogelijk is. Hierdoor kan in dit onderzoek geen causale relaties worden onderzocht, maar is een correlatieve onderzoek met een crosssectioneel design wel mogelijk. Volgende studentencohorten kunnen derhalve voortbouwen op deze data, aangezien ook nog weinig longitudinale onderzoeken zijn gehouden naar welzijnseffecten van sociale banen op langdurig werklozen (Ivanov et al., 2020).

Een vereiste van scriptiewerkplaats Zuidwest binnen dit onderzoek was om een interdisciplinaire aanpak te hanteren, waarin het instapeconomieprogramma vanuit verschillende perspectieven wordt belicht: een beleidsmatig, academisch en praktijkgericht perspectief. Om handvatten te bieden bij het vormgeven van dit interdisciplinaire karakter heeft de scriptiewerkplaats vier bijeenkomsten georganiseerd. De eerste bijeenkomst focust zich op het ethische kader van onderzoek doen, waarin zowel het academische als het praktijkgerichte perspectief naar voren komt. Hier ligt de nadruk op bewustwording rond ethische normen, aangezien deze nodig zijn om de rechten van de deelnemers, de belangen van de samenleving en het voorstel van de onderzoeker te beschermen (Gelling, 1999).

Na deze ethische bijeenkomst werd een onderzoeksvoorstel ontworpen, en elke student liep ruim een maand mee bij zijn/haar stichting voordat de dataverzameling kon beginnen. Deze meeloopdagen hadden als doel de toegewezen stichting te leren kennen en het vertrouwen van de deelnemers te winnen. De wetenschappelijke basis voor dit handelen wordt onderbouwd door Tee en Lathlean (2004), die het belang aantonen van het opbouwen van vertrouwensrelaties, het managen van groeps cultuur en het handhaven van eerlijkheid gedurende het hele onderzoeksproces.

Het ontworpen onderzoeksvoorstel wordt vervolgens inhoudelijk gepresenteerd en besproken tijdens een kick-off meeting met relevante stakeholders, die het voorstel beoordelen aan de hand van hun respectievelijke beleidsmatige en praktijkgerichte perspectief. Op die manier blijft de maatschappelijke relevantie van het onderzoek gewaarborgd, waarbij dit specifiek voor het instapeconomieprogramma het eerste contactmoment was met belangstellenden vanuit de gemeente. Voordat het onderzoeksvoorstel werd afgerond is een methodeworkshop georganiseerd met de focus op het academische perspectief, om te waarborgen dat de gekozen methodiek toereikend is om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Na deze workshop werd de data verzameld, wat in dit onderzoek neerkwam op het laten invullen van de vragenlijsten op de locatie van de stichtingen en het uitvoeren van interviews. Voordat vragenlijsten en interviews werden afgenomen werd aan alle deelnemers benadrukt dat de deelname aan het interview volledig vrijwillig is, de antwoorden van de deelnemers alleen voor onderzoeksdoeleinden worden

gebruikt en de audio-opnamen van de interviews alleen door de begeleidende docent kan worden beluisterd. Deze informed consent is nodig om privacybescherming gedurende het hele proces van gegevensverzameling, analyse en verspreiding te waarborgen (Byrne, 2001).

Na het afronden van het onderzoek werd in de workshop wetenschapscommunicatie opnieuw de focus gelegd op het vertalen van onderzoek naar de praktijk, door (een gedeelte) van de onderzoeksresultaten te vertalen naar een communicatieproduct voor een andere doelgroep dan academici. De focus lag hierbij op het academische eindproduct te vertalen naar een eindproduct voor de externe stakeholders van dit onderzoek: de stichtingen in Den Haag Zuidwest en de gemeente Den Haag. In de slotbijeenkomst wordt dit communicatieproduct vervolgens rechtstreeks aan de gemeente Den Haag en de andere stakeholders gepresenteerd. Deze worden ook op de website geplaatst om de opgehaalde kennisoverdracht te waarborgen, zodat zowel aankomende studenten als externe partijen kunnen voortbouwen op het werk van deze jaargang. Een passende verspreiding van onderzoeksresultaten wordt samen met het waarborgen van gelijkwaardigheid in communicatie gezien als voorwaarden om tot een succesvolle samenwerking te komen tussen praktijk en onderzoek (Reback et al., 2002).

Deelnemers

De participanten werden voorafgaand aan het onderzoek geworven door scriptiewerkplaats Zuidwest, aangezien de geselecteerde stichtingen in samenwerking met de Universiteit Leiden en de gemeente Den Haag hebben besloten om deel te nemen aan de evaluatie aan het instapeconomieprogramma. De geselecteerde stichtingen zijn Gewoon Sociaal uit Moerwijk met 15 deelnemers, Lichtpuntjes uit Mariahoeve met 15 deelnemers, en Wijk vol Waarde uit Bouwlust met 30 deelnemers. Hoewel de achtergrond van de deelnemers lichtelijk verschilt tussen de stichtingen, zijn veel deelnemers, vanwege hun complexe achtergrond vastgelopen in diverse hulpverleningstrajecten voor de verschillende problemen. In het kwalitatieve deel van dit onderzoek wordt onderzocht hoe de coördinatoren van de stichtingen de achtergronden van hun deelnemers beschrijven en hoe zij deze informatie gebruiken om de deelnemers zo goed mogelijk te ondersteunen in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling.

Alle deelnemers hebben deelgenomen aan het onderzoek door de vragenlijst in te vullen, waardoor de totale onderzoeksgroep zestig mensen bedraagt. A priori power analyse toont aan dat deze groepsgrootte volgens de normen van Uttley (2019) voldoende groot is om met een regressie medium tot grote effecten te kunnen vinden tussen een predictor en het welzijnsniveau als uitkomstvariabele (power = ,78 bij $p < ,05$ en $f^2 = ,36$). De effect size van

0,36 is gekozen op basis van Murphy en Athanasou, 1999), waarin een effect size van 0,36 is gevonden als effectgrootte van de negatieve impact van het verliezen van een baan op het mentale welzijn.

Kwantitatief design voor toetsen theoretisch model

Operationalisaties in vragenlijst

De volgende vragen uit de vragenlijst zijn geselecteerd om de concepten uit het theoretisch kader te kunnen meten. Allereerst de instapbaanduur als predictor, waarbij een *between-subjects design* wordt gebruikt door deelnemers die langer werkzaam zijn bij de stichting te vergelijken met deelnemers die recenter bij de stichting zijn begonnen. De vraag uit de vragenlijst die hierbij hoort is “Hoelang doe je het instapwerk nu?”, waarbij antwoorden van deelnemers in aantal maanden worden uitgedrukt.

De uitkomstvariabele van dit onderzoek is het welzijn, waarbij gefocust wordt op de volgende vraag uit de vragenlijst wordt gebruikt: “Hoe gelukkig ben je met je leven op dit moment?”. Op de vraag kon geantwoord worden op onderstaande smileyschaal van de rode smiley tot de donkergroene smiley. De antwoorden op deze schaal weken af per vraag, maar waren altijd zo gesteld dat een groene smiley een positievere mening vertegenwoordigde dan een rode smiley. Bij de vraag “Hoe gelukkig ben je met je leven op dit moment?” liepen de antwoordmogelijkheden van “Helemaal niet gelukkig” tot “Heel gelukkig”.

Tijdens het coderen zijn deze antwoorden omgezet naar een negenpuntsschaal van 1 tot en met 9: de rode smiley kreeg daarbij de score 1 en de donkergroene smiley de score 9. Antwoorden tussen twee smileys in kregen daarbij de score 2, 4, 6, of 8, respectievelijk voor tussen welke twee smileys dit kruis werd gezet. Deze vraag is gekozen op basis van de subdimensies van de brede welvaartsindicator uit de inleiding, waarbij de gelukvraag een gebruikte indicator is binnen de dimensie van het subjectieve welzijn. Geluk (/kwaliteit van leven) wordt in de klinische literatuur gezien als geschikt concept om te meten door middel van een enkele vraag, als het doel is om een globale indicatie te krijgen van iemand welzijnsniveau (Bowling, 2017). Om te kunnen veronderstellen dat de geselecteerde vragen samengevoegd kunnen worden tot het construct welzijn is een Cronbach's alpha (α)

betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd, waarbij een waarde van ,70 of hoger in de wetenschappelijke literatuur doorgaans wordt gezien als betrouwbaar (Taber, 2018).

De mediator van dit onderzoek is de ervaren sociale steun, gemeten door middel van twee vragen uit de vragenlijst: "Zou je meer contact willen met je familie of vrienden?" en "Zou jij graag meer contact willen met mensen in jouw omgeving?". In de vragenlijst varieert de antwoordmogelijkheid. Voor de vraag over contact met familie of vrienden wordt een smileyschaal gebruikt, waarbij de antwoorden kunnen variëren van de rode smiley "Ja, heel erg" tot de donkergroene smiley "Nee, helemaal niet". De vraag naar contact in jouw omgeving is daarentegen binair gesteld. Tijdens het coderen is de keuze gemaakt om de antwoorden op de vraag naar contact met familie en vrienden niet te hercoderen naar een binaire schaal voor het kunnen samenvoegen met de andere contactsvraag. Door elke variabele apart te analyseren, kan beter begrepen worden hoe elk aspect van sociale steun van invloed kan zijn op het welzijn van de deelnemers. De scores op de vraag naar contact met de omgeving zijn daarbij zodanig gecodeerd dat voor beide vragen geldt dat een hogere score aangeeft dat een deelnemer meer behoefte heeft aan meer contact in die context (en daarmee een indicatie zijn voor een lagere ervaren sociale steun).

De keuze om de ervaren sociale steun te meten met deze twee vragen is daarbij wetenschappelijk te verantwoorden op het moment dat deze de mate van tevredenheid van zijn/haar sociale contacten meet. Om ervaren sociale steun te meten wordt namelijk in de wetenschappelijke literatuur de Sociale Ondersteuningsvragenlijst (SSQ) gebruikt, waarbij ervaren sociale steun wordt gemeten op basis van twee subdomeinen: het aantal personen waar iemand sociale steun van ervaart en de mate waarin ze tevreden zijn met de sociale ondersteuning van deze contacten (Sarason et al., 1983). De gedachte is dat deelnemers die aangeven meer contact te willen met familie, vrienden of mensen in hun omgeving, een indicatie kan zijn dat zij een zekere ontevredenheid met de mate van sociale steun die ze op dit moment ervaren. Echter, het is belangrijk om te erkennen dat er andere redenen kunnen zijn om meer contact te willen. Zo kan iemand bijvoorbeeld simpelweg behoefte hebben aan meer afleiding of gezelschap, zonder dat dit per se duidt op ontevredenheid met het huidige sociale netwerk. Om een completer beeld te krijgen van de ervaren sociale steun, zou het een verbetering zijn voor studentencohorten in volgende jaren om naast de vragen over contactbehoefte ook een expliciete vraag toe te voegen over de tevredenheid met het huidige sociale netwerk.

Moderatoren.

De moderatoren werkloosheidsduur en financiële zorgen worden gemeten door de vragen “Wanneer kwam je laatste baan tot een einde?”, respectievelijk “Ervaar je uitdagingen met rondkomen?”. De vraag over de werkloosheidsduur is een open vraag, waarbij alle antwoorden tijdens het coderen zijn uitgedrukt in een aantal maanden. De vraag die gebruikt is om de financiële zorgen te meten, kon beantwoordt worden aan de hand van een smileyvraag die loopt van de rode smiley “Ja, heel veel” tot de donkergroene smiley “Nee, helemaal niet”. Ook deze smileyvraag is gecodeerd tot een negenpuntsschaal van 1 tot en met 9, waarbij deze scores zonder verdere bewerkingen zijn gebruikt als indicatie voor de financiële van de desbetreffende deelnemer. In de wetenschappelijke literatuur worden financiële zorgen doorgaans gemeten door te vragen naar een of meerdere van de volgende vier dimensies: in hoeverre er sprake is van een gevoel van ontoereikende financiële middelen, het gevoel van gebrek aan controle over de financiële situatie, het obsessief nadenken en zorgen maken over financiën, en de neiging om zich te concentreren op kortetermijnoplossingen (Van Dijk et al., 2022). In dezelfde studie hebben van Dijk et al. (2022) ook een vragenlijst samengesteld om deze vier dimensies te meten (*PIFS*), waarbij de vraagstelling uit dit onderzoek lijkt aan te sluiten bij de eerste dimensie van deze vragenlijst. Deze dimensie wordt in dit onderzoek gemeten door middel van de vragen “Ik heb vaak niet genoeg geld.”, “Ik kan vaak mijn rekeningen niet op tijd betalen.” en “Ik heb vaak geen geld om te betalen voor de dingen die ik echt nodig heb. Volgende studies binnen scriptiewerkplaats Zuidwest zouden daarbij vragen in de vragenlijst kunnen opnemen om ook de andere dimensies van financiële zorgen te meten.

Controlevariabelen.

De overige controlevariabelen die in dit onderzoek worden gemeten zijn gezondheid, opleidingsniveau, leeftijd en stichtingverschillen. Om een volledig beeld van gezondheid te verkrijgen, worden in dit onderzoek zowel objectieve als subjectieve gezondheidsaspecten gemeten. Objectieve gezondheid wordt gekwantificeerd door het aantal ziektedagen, een veelgebruikte maatstaf in wetenschappelijke literatuur (Ware et al., 1996). Deelnemers beantwoordden voor deze maatstaf de vraag: “Hoe vaak bent u ongeveer ziek per jaar? (ziek = verkouden met hoofdpijn/keelpijn of erger)” en konden daarbij uit de volgende antwoordopties kiezen: “Nooit”, “1 of 2 keer”, “3 of 4 keer”, “5 of 6 keer”, “7 keer of vaker”. Subjectieve gezondheid wordt vervolgens gemeten met de vraag: “Hoe gezond voelt u zich?”. In het artikel van DeSalvo et al. (2006) wordt deze vraag beschouwd als geschikt en voldoende om een globale indicatie van iemands gezondheidsbeleving te verkrijgen,

aangezien deze vraag in hun analyse een goede betrouwbaarheid en sterke concurrente en discriminante validiteit scoorden ten opzichte van gezondheidsvragenlijsten bestaande uit meer vragen. Bij het beantwoorden van deze vraag konden deelnemers hun gevoel van gezondheid beoordelen op een smileyschaal, variërend van rood "Helemaal niet gezond" tot donkergroen "Heel gezond".

Leeftijd is daarbij gemeten in het aantal jaar. Stichtingverschillen zijn gemeten door middel van dummies per stichting, wat uiteindelijk drie dummies oplevert: stichting Gewoon Sociaal (ja=1; nee=0), stichting Lichtpuntjes (ja=1; nee=0), stichting Wijk vol Waarde (ja=1; nee=0). Opleidingsniveau is gemeten door middel van de vraag "Wat is je hoogst afgeronde opleiding?", waarbij de volgende antwoordopties konden worden gegeven: Geen, Basisschool vmbo op de middelbare school, havo op de middelbare school, middelbaar beroepsonderwijs (mbo), hoger beroepsonderwijs (hbo), wetenschappelijk onderwijs (wo), doctoraal.

Het coderen van deze opleidingsniveaus is gebaseerd op de internationale standaard van de ISCED (2011), waarin onderscheid gemaakt wordt tussen de volgende levels: Vroegschoolse educatie (niveau 0); Basisonderwijs (niveau 1); Onderbouw voortgezet onderwijs (niveau 2); Bovenbouw voortgezet onderwijs (niveau 3); Post-secundair niet-tertiair onderwijs (niveau 4); Kort-cyclisch hoger onderwijs (niveau 5); Bachelor- of gelijkwaardig niveau (niveau 6); Master- of gelijkwaardig niveau (niveau 7); Doctoraal- of gelijkwaardig niveau (niveau 8). Als de gegeven antwoordmogelijkheden zouden worden gekoppeld aan deze categorieën, dan zou de volgende classificatie worden gemaakt: geen onderwijs is niveau 0, basisschool is niveau 1, vmbo niveau 2, havo en vwo is niveau 3; mbo is niveau 4; hbo-associate degree is niveau 5; hbo en wo bachelor is niveau 6; hbo en wo master is niveau 7 zijn en doctoraal is niveau 8. De keuze om niveau 0 te classificeren als geen onderwijs in plaats van vroegschoolse educatie is gebaseerd op het gegeven dat het einddoel van vroegschoolse educatie is om een goede start te kunnen maken op de basisschool, maar deelname geen verplichting is om op de basisschool te kunnen beginnen (Europese Commissie, 2023). Hierdoor is de keuze gemaakt dat vroegschoolse educatie onvoldoende verschilt van geen educatie voor de context van dit onderzoek en daarom kan worden samengevoegd onder niveau 0 geen onderwijs. De keuze om vmbo te rekenen is gebaseerd op het feit dat dit in Nederland niet als een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt wordt gezien (Rijksoverheid, z.d.b), terwijl dit wel een kenmerk is van een niveau 3 opleidingsniveau (ISCED, 2011). Tot slot zijn hbo-opleidingen in deze studie geclassificeerd als niveau 5 en wo-opleidingen als niveau 6. Dit komt doordat in de gebruikte vragenlijst geen onderscheid werd gemaakt tussen bachelor- en masteropleidingen binnen hbo en wo, en er ook geen optie

was om een hbo-associate degree te selecteren. Opleidingen met namen die tegenwoordig niet meer in gebruik zijn, werden door de deelnemer ingedeeld met behulp van een scriptiestudent. Uiteindelijk is opleidingsniveau in dit onderzoek gemeten met een schaal van 0 tot en met 6, waarbij een hoger getal duidt op een hoger afgerond opleidingsniveau.

Mediatie-analyse methode

Na de dataverzameling is een mediatieanalyse uitgevoerd met behulp van SPSS om een antwoord te formuleren op de hypothesen. Voor de mediatieanalyse is gebruikgemaakt van de *causal steps approach* van Baron en Kenny (1986), waarin verschillende regressies worden uitgevoerd om de mediërende rol van de variabele M (ervaren sociale steun) in de relatie tussen X (duur van de instapbaan) en Y (welzijnsscore) te onderzoeken. In alle regressies worden daarbij de controlevariabelen opgenomen: financiële zorgen, werkloosheidsduur, leeftijd, opleidingsniveau en stichtingverschillen. Daarnaast worden interactietermen opgenomen om mogelijke modererende effecten te meten. In elke regressievergelijking vertegenwoordigt ϵ de errorterm, wat staat voor de onverklaarde variabiliteit in de score van de deelnemers op de afhankelijke variabele (welzijn in regressievergelijking 1 en 3; sociale steun in regressievergelijking 2).

In de eerste stap wordt een regressieanalyse uitgevoerd om het totale effect van de onafhankelijke variabele (duur instapbaan) op de afhankelijke variabele (welzijn) te schatten. De eerste regressievergelijking luidt als volgt: $Welzijn = \beta_0 + \beta_1 \text{Duur\_instapbaan} + \beta_2 \text{Werkloosheidsduur} + \beta_3 \text{Financiële\_zorgen} + \beta_4 \text{Gezondheid\_gevoel} + \beta_5 \text{Gezondheid\_ziektedagen} + \beta_6 \text{Leeftijd} + \beta_7 \text{Geslacht} + \beta_8 \text{Opleidingsniveau} + \beta_9 \text{Stichtingverschillen} + \epsilon$.

Vervolgens is in de tweede stap een regressieanalyse uitgevoerd om het effect van de onafhankelijke variabele (duur instapbaan) op de mediator (ervaren sociale steun) te schatten. De tweede regressievergelijking luidt als volgt: $Ervaren\_sociale\_steun = \beta_0 + \beta_1 \text{Duur\_instapbaan} + \beta_2 \text{Werkloosheidsduur} + \beta_3 \text{Financiële\_zorgen} + \beta_4 \text{Gezondheid\_gevoel} + \beta_5 \text{Gezondheid\_ziektedagen} + \beta_6 \text{Leeftijd} + \beta_7 \text{Geslacht} + \beta_8 \text{Opleidingsniveau} + \beta_9 \text{Stichtingverschillen} + \beta_{10} (\text{Werkloosheidsduur} \cdot \text{Duur\_instapbaan}) + \epsilon$. Het toetsen van het directe effect van instapbaanduur op sociale steun maakt het mogelijk om hypothese 1 te toetsen. Dit betekent in dit onderzoek dat is gekeken naar hoe een langere deelname aan het instapeconomieprogramma direct samenhangt met de hoeveelheid behoefte aan sociale steun. Daarnaast geeft de interactieterm $\beta_{10} (\text{Werkloosheidsduur} \cdot \text{Duur\_instapbaan})$ in deze vergelijking aan hoe de relatie tussen de duur van de instapbaan en welzijn verandert afhankelijk van de werkloosheidsduur. Met andere woorden, het meet of het effect van de duur van de instapbaan op ervaren sociale steun varieert voor verschillende niveaus van werkloosheidsduur. Als deze interactieterm significant is, suggereert dit dat de impact van de duur van de instapbaan op

ervaren sociale steun sterker of zwakker wordt afhankelijk van hoe lang iemand werkloos is geweest (hypothese 3). Dit is belangrijk omdat het mogelijk is dat de insignificant effecten van de hoofdeffecten heterogene effecten maskeren, die juist door het opnemen van interactietermen zichtbaar zouden kunnen worden.

In stap 3 wordt een regressieanalyse uitgevoerd, waarin zowel de onafhankelijke variabele (duur instapbaan) als de mediator (ervaren sociale steun) wordt meegenomen om de afhankelijke variabele (welzijn) te voorspellen. De derde regressievergelijking luidt: $Welzijn = \beta_0 + \beta_1 \text{Duur\_instapbaan} + \beta_2 \text{Werkloosheidsduur} + \beta_3 \text{Financiële\_zorgen} + \beta_4 \text{Gezondheid\_gevoel} + \beta_5 \text{Gezondheid\_ziektedagen} + \beta_6 \text{Leeftijd} + \beta_7 \text{Geslacht} + \beta_8 \text{Opleidingsniveau} + \beta_9 \text{Stichtingverschillen} + \beta_{10} (\text{Werkloosheidsduur} \cdot \text{Duur\_instapbaan}) + \beta_{11} (\text{Financiële\_zorgen} \cdot \text{Ervaren\_sociale\_steun}) + \epsilon$. Hypothese 2 wordt getoetst door te kijken naar de coëfficiënt van ervaren sociale steun. Een significante negatieve coëfficiënt zou een indicatie vormen dat minder behoefte aan meer sociaal contact samenhangt met een positiever welzijn. Hypothese 4 wordt onderzocht door de interactieterm tussen financiële zorgen en ervaren sociale steun op te nemen. Deze interactieterm onderzoekt of de relatie tussen sociale steun en welzijn sterker is bij hogere niveaus van financiële zorgen. De interactieterm $\beta_{11} (\text{Financiële\_zorgen} \cdot \text{Ervaren\_sociale\_steun})$ wordt gebruikt om te beoordelen of de relatie tussen ervaren sociale steun en welzijn varieert afhankelijk van de mate van financiële zorgen. Als de interactieterm significant en positief is, betekent dit dat de relatie tussen ervaren sociale steun en welzijn sterker wordt naarmate de financiële zorgen toenemen. Met andere woorden, ervaren sociale steun heeft een groter positief effect op welzijn bij hogere niveaus van financiële zorgen. Als het directe effect van de duur van de instapbaan (X) op welzijn (Y) in deze analyse niet significant is en de mediator (ervaren sociale steun) wel een significant effect heeft, dan wijst dit op volledige mediatie door de ervaren sociale steun (M). Als zowel de onafhankelijke variabele als de mediator een significant effect hebben, dan is er sprake van gedeeltelijke mediatie (Baron & Kenny, 1986). De significantie van de interactietermen geeft aan of er modererende effecten zijn, maar is niet bepalend voor de vaststelling van mediatie.

Kwalitatief design voor exploratie andere succesfactoren

Semigestructureerd interview

Middels interviews met de coördinatoren van de stichtingen is exploratief geprobeerd om meer inzicht te verkrijgen in welke aspecten in hun ogen bijdragen aan het vergroten van het welzijn van deelnemers aan de instapbanen in Den Haag Zuidwest. In deze interviews wordt specifiek onderzocht welke van de drie leiderschapsstijlen - empowerment leiderschap,

transformationeel leiderschap en dienend leiderschap - dominant naar voren komt in de dagelijkse praktijk van de stichtingen, met betrekking tot hun potentieel om het welzijn van de deelnemers te vergroten via psychologische empowerment.

De interviews zijn semigestructureerd van karakter, wat betekent dat alleen de gespreksonderwerpen van tevoren worden vastgesteld en worden uitgewerkt in een interviewleidraad (Heldens & Reysoo, 2005). De interviewleidraad is daarbij uitgewerkt in drie thema's (zie bijlage 1). Thema 1 gaat over algemene vragen over de coördinator, de stichting, en de uitvoering van het instapeconomieprogramma. Deze vragen zijn ontworpen om inzicht te bieden in de operationele aspecten van het programma en de rol van de stichting binnen de gemeenschap. Zo wordt bijvoorbeeld gevraagd naar de oorsprong van de stichting en hoe deze zich inzet voor de buurt, evenals de dagelijkse taken van de coördinator en eventuele uitdagingen bij de uitvoering van het programma. Deze contextuele informatie kan helpen bij het interpreteren van de bevindingen uit het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek en helpt om de drie verschillende interviews in het kwalitatieve gedeelte met elkaar te vergelijken.

Thema 2 richt zich op welke aspecten volgens de geïnterviewde bijdragen aan het welzijn van deelnemers. Dit thema sluit direct aan bij het theoretisch kader, waar hypothesen worden getoetst over de factoren die het welzijn van deelnemers beïnvloeden. Deze vragen verdiepen en verrijken de bevindingen uit het kwantitatieve onderzoek doordat de stichtingcoördinatoren hun visie en praktijkvoorbeelden kunnen geven over hoe deelnemers binnenkomen bij de stichting (hun problematieken en achtergrond) en hoe zij denken en zien dat de stichting het welzijn van deze deelnemers kan verbeteren.

Thema 3 gaat over leiderschap en psychologische empowerment, waarbij ook een duidelijke link wordt gelegd met het theoretisch kader. Door vragen te stellen over de rol van de leider binnen het programma en verschillende aspecten van empowerend, transformationeel en dienend leiderschap te verkennen, wordt onderzocht hoe leiderschap bijdraagt aan het welzijn van deelnemers, zoals beschreven in het theoretisch kader.

Bij elk thema zijn mogelijke vragen geformuleerd die gesteld zouden kunnen worden om voldoende informatie over elk thema te verkrijgen, maar de input van de geïnterviewde blijft leidend in het verloop van het gesprek binnen elk thema. Op deze manier wordt het mogelijk om zowel de visie van de stichtingcoördinatoren over het instapeconomieprogramma en hun eigen leidende rol daarin te achterhalen, als dat het mogelijk is om alle aspecten te behandelen die noodzakelijk zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Dit doel had minder goed kunnen bereikt middels volledig

(on)gestructureerde interviews, aangezien in een volledig gestructureerd interview te weinig speelruimte is om diepgaand in te gaan op de antwoorden van de respondenten en bij een volledig ongestructureerd interview mogelijk niet alle onderdelen van het theoretisch kader worden behandeld (Heldens & Reysoo, 2005).

Directed content analysemethode

Bij het analyseren van de interviews wordt gebruikgemaakt van *directed content analysis* (DCA), een methode die deductieve en inductieve elementen combineert (Van Staa & De Vries, 2014). De deductieve component van DCA maakt het mogelijk om concepten uit het theoretisch kader te toetsen door de bevindingen uit de interviews te vergelijken met bestaande theorieën. Dit stelt de onderzoeker in staat om parallellen te identificeren, bestaande theorieën te verfijnen, of juist te verwerpen (Van Staa & De Vries, 2014). Tegelijkertijd biedt het inductieve element van DCA ruimte voor stichtingcoördinatoren om aanvullende inzichten te delen die mogelijk niet expliciet in het theoretisch kader zijn opgenomen. Dit kan leiden tot het identificeren van nieuwe succesfactoren die het instapeconomieprogramma verder zouden kunnen verbeteren en verder kunnen worden onderzocht in vervolgonderzoek. De resultaten van de interviews worden gepresenteerd met behulp van passende citaten en vergelijkingen tussen de stichtingcoördinatoren. Door uitspraken die belangrijke kenmerken delen samen te voegen, worden inzichten verkregen op een hoger abstractieniveau (Saldana, 2009). Uiteindelijk wordt een codeboom opgesteld die de kwalitatieve resultaten samenvat en de belangrijkste categorieën en thema's uit de interviews visualiseert. In deze codeboom is onderscheid gemaakt in drie thema's die centraal staan in het analyseren van de interviewtranscripten en zijn afgeleid van de interviewgide.

Het eerste thema richt zich op de context waarin de stichtingen opereren, de achtergrond van de coördinatoren, en de specifieke obstakels waarmee deelnemers te maken hebben naast langdurige werkloosheid. De informatie uit dit thema helpt om de omstandigheden te begrijpen waarin de coördinatoren hun leiderschap uitoefenen en hoe deze omstandigheden hun leiderschapsstijl beïnvloeden. Het tweede thema gaat dieper in op de manieren waarop coördinatoren deelnemers begeleiden bij het overwinnen van obstakels en het bevorderen van welzijn. Hierin wordt gekeken naar de praktische toepassing van sociale steun en hoe dit bijdraagt aan het welzijn van de deelnemers. De interviews worden geanalyseerd om te ontdekken welke vormen van begeleiding effectief zijn, met concrete voorbeelden en succesverhalen van coördinatoren. Tot slot worden beide thema's gebruikt als input om in het derde thema meer inzicht te krijgen hoe leiderschap bijdraagt aan het welzijn van de deelnemers. De specifieke leiderschapsstijlen en gedragingen die coördinatoren

inzetten om welzijn te bevorderen, worden geïdentificeerd en in context geplaatst met de inzichten uit de eerste twee thema's. Dit helpt om te begrijpen hoe leiderschap en sociale steun samenwerken om de doelen van het instapeconomieprogramma te realiseren.

Betrouwbaarheid en validiteit

Bij het beoordelen van de betrouwbaarheid en validiteit van de interviews wordt gebruik gemaakt van het model van Guba (1981), waarin kwalitatief onderzoek wordt beoordeeld aan de hand van vier maatstaven. De eerste maatstaf is geloofwaardigheid wat verwijst naar de mate waarin de bevindingen en interpretaties van het onderzoek overeenkomen met de werkelijkheid (Lincoln & Guba, 1985). Het doel van kwalitatief onderzoek is daarbij om de verschillende werkelijkheden van de geïnterviewden zo accuraat mogelijk weer te geven (Saldana, 2011). Dit onderzoek probeert deze maatstaf te waarborgen door de deelnemers na afloop van de interviews te vragen of zij het gevoel hebben gehad dat hun ervaringen hebben kunnen overbrengen zoals zij dat wilden.

Ten tweede de maatstaf van overdraagbaarheid dat gaat over de mate waarin de bevindingen van een onderzoek kunnen worden gegeneraliseerd naar andere contexten of populaties (Lincoln & Guba, 1985). Om aan deze maatstaf te voldoen dient een onderzoeker voldoende contextuele informatie te verstrekken bij de gebruikte citaten, zodat anderen kunnen beoordelen of de bevindingen toepasbaar zijn voor de context van hun eigen situatie.

De derde maatstaf is afhankelijkheid dat verwijst naar de consistentie en stabiliteit van de bevindingen over de tijd. In kwalitatief onderzoek wordt dit geoperationaliseerd door middel van betrouwbaarheid (*dependability*) dat staat voor de mate waarin variatie traceerbaar is, zodat het mogelijk wordt om de totstandkoming van bevindingen terug te vinden (Krefting, 1991). In dit onderzoek wordt traceerbaarheid gewaarborgd door transparantie over de vertaling van ruwe transcriptdata naar onderzoeksbevindingen via DCA-methoden, waardoor andere studies deze methodologie kunnen repliceren en vergelijken met eerdere bevindingen.

De vierde maatstaf is bevestigbaarheid dat betrekking heeft op de mate waarin de bevindingen enkel een reflectie zijn van de ruwe data en niet op de vooroordelen van de onderzoeker (Guba en Lincoln, 1985). In dit onderzoek is geprobeerd te voldoen aan deze maatstaf door vooraf te beschrijven welke keuzes binnen het coderingsproces zijn gemaakt op basis van bestaande literatuur en welke onderwerpen zelf worden aangedragen door de geïnterviewden. Deze helderheid moet bijdragen aan het doel dat andere onderzoekers in de context van dit onderzoek met deze ruwe data tot vergelijkbare bevindingen zouden komen.

Resultaten

Deze scriptie onderzoekt de relatie tussen de duur van deelname aan het instapeconomieprogramma (instapbaanduur) en het welzijn van deelnemers, waarbij de mogelijke mediërende rol van ervaren sociale steun wordt onderzocht in het kwantitatieve onderdeel van het onderzoek. In het kwalitatieve deel worden interviews gebruikt om de rol van leiderschap binnen de relatie tussen instapbaanduur en welzijn te verkennen.

In de kwantitatieve resultatensectie is opgedeeld in drie gedeeltes. Het eerste gedeelte biedt inzicht in de gegevens door enkele beschrijvende statistieken te presenteren. In het tweede gedeelte worden de aannames van de regressieanalyses getest. Op het moment dat aan deze aannamen zijn voldaan kan in het derde gedeelte de mediatie-analyse uitgevoerd worden volgens de methode van Baron en Kenny (1986) om inzicht te krijgen in zowel directe als indirecte effecten van instapbaanduur op welzijn en laten zien hoe ervaren sociale steun deze relatie medieert. Hierbij wordt gecontroleerd voor de modererende effecten van werkloosheidsduur en financiële zorgen en voor andere relevante variabelen (gender, leeftijd gezondheid, opleidingsniveau, en stichtingverschillen).

In de kwalitatieve resultatensectie worden de interviews geanalyseerd met de directed content methode. Dit levert een codeboom op, gebaseerd op de thema's uit de interviewleidraad. Binnen deze thema's kunnen de stichtingcoördinatoren vrijuit spreken over onderwerpen die zij belangrijk vinden. De thema's vormen het deductieve deel van de codeboom, terwijl de vrijheid om over specifieke onderwerpen uit te wijden het inductieve element van de interviews vertegenwoordigt.

Kwantitatieve resultaten

Beschrijvende statistiek

In Tabel 1 worden de beschrijvende statistieken van de onderzochte variabelen gepresenteerd. De steekproefgrootte (*N*), het gemiddelde (*M*), de standaarddeviatie (*SD*), en de minimum en maximum waarden worden gerapporteerd voor de gehele steekproef, evenals voor de subgroepen Gewoon Sociaal, Lichtpuntjes, en Wijk vol Waarde.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Totaal					
Instapbaanduur	49	9,28	7,05	3	27
Welzijn	50	6,98	2,05	1	9
Sociale steun – omgeving	45	0,44	0,50	0	1
Sociale steun – familie en vrienden	48	5,40	2,89	1	9

Werkloosheidsduur	33	12,03	9,45	2	36
Financiële zorgen	48	4,33	2,19	1	9
Gezondheid – ziektedagen	47	1,60	1,26	0	4
Gezondheid – gevoel	50	5,24	2,67	1	9
Leeftijd	51	47,71	9,46	24	67
Gender	51	0,65	0,48	0	1
Opleidingsniveau	49	2,65	1,86	0	6
Gewoon Sociaal					
Instapbaanduur	14	11,50	9,01	3	27
Welzijn	13	6,15	1,91	1	9
Sociale steun – omgeving	15	0,33	0,49	0	1
Sociale steun – familie en vrienden	15	5,53	2,88	1	9
Werkloosheidsduur	14	16,79	11,21	2	36
Financiële zorgen	15	5,20	1,94	3	9
Gezondheid – ziektedagen	15	1,53	1,41	0	4
Gezondheid – gevoel	15	6,00	2,59	1	9
Leeftijd	15	48,53	9,94	24	65
Gender	15	0,33	0,49	0	1
Opleidingsniveau	15	1,93	1,53	0	4
Lichtpuntjes					
Instapbaanduur	13	9,81	8,27	3	24
Welzijn	13	4,77	2,56	1	9
Sociale steun – omgeving	8	0,63	0,518	0	1
Sociale steun – familie en vrienden	11	6,36	2,54	2	9
Werkloosheidsduur	10	7,20	5,10	2	20
Financiële zorgen	12	3,75	1,60	1	6
Gezondheid – ziektedagen	10	1,90	1,45	0	4
Gezondheid – gevoel	13	4,77	2,56	1	9
Leeftijd	14	48,57	9,03	34	67
Gender	14	0,79	0,43	0	1
Opleidingsniveau	12	4,08	1,93	0	6
Wijk vol Waarde					
Instapbaanduur	22	7,55	4,18	3	24
Welzijn	22	5,00	2,80	1	9
Sociale steun – omgeving	22	0,45	0,51	0	1
Sociale steun – familie en vrienden	22	4,82	3,05	1	9
Werkloosheidsduur	9	19,00	7,07	3	22
Financiële zorgen	21	4,05	2,52	1	9
Gezondheid – ziektedagen	22	1,50	1,10	0	4

Gezondheid – gevoel	22	5,00	2,80	1	9
Leeftijd	22	46,59	9,71	31	64
Gender	22	0,77	0,43	0	1
Opleidingsniveau	22	2,36	1,65	0	6

De gemiddelde instapbaanduur voor de totale steekproef is 9,28 maanden met een standaarddeviatie van 7,05 maanden. Het welzijn van de deelnemers is gemiddeld 6,98 met een standaarddeviatie van 2,05. De mate van sociale steun vanuit de omgeving varieert van 0 tot 1, met een gemiddelde van 0,44. Voor sociale steun van familie en vrienden is het gemiddelde 5,40, met een standaarddeviatie van 2,89. De gemiddelde duur van werkloosheid is 12,03 maanden. Financiële zorgen scoren gemiddeld 4,33 en het aantal ziektedagen gemiddeld 1,60. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 47,71 jaar, en het gemiddelde opleidingsniveau is 2,65 op een schaal van 0 tot 6. De subgroepen tonen enkele opvallende verschillen. Zo heeft de groep Gewoon Sociaal een hogere gemiddelde instapbaanduur (11,50 maanden) en werkloosheidsduur (16,79 maanden) dan de totale steekproef. De groep Lichtpuntjes heeft een lagere gemiddelde welzijnscore (4,77) dan de totale steekproef, terwijl de groep Wijk vol Waarde een lagere gemiddelde instapbaanduur (7,55 maanden) en een hogere gemiddelde werkloosheidsduur (19,00 maanden) heeft.

Aannamen

Voor de mediatie-analyse in dit onderzoek zijn de aannames van normaliteit van de residuen, homoscedasticiteit, lineariteit van het regressiemodel en multicollineariteit gecontroleerd. Deze aannames zijn van belang voor de geldigheid van de regressiemodellen die gebruikt worden in de mediatie-analyse met betrekking tot instapbaanduur, welzijn, en sociale steun.

De normaliteit van de variabelen werd geëvalueerd met behulp van de Kolmogorov-Smirnov Test, waarvan de resultaten in de bijgevoegde tabel zijn weergegeven. De resultaten lieten zien dat geen van de onderzochte variabelen normaal verdeeld was, aangezien de p-waarden voor alle variabelen significant waren ($p < 0,05$), behalve voor de variabele leeftijd ($D(26) = 0,119$; $p < 0,200$). Dit betekent dat de nulhypothese van normaliteit werd verworpen voor alle variabelen op leeftijd na. Hoewel dit kan wijzen op een schending van de normaliteitsassumptie, kan de regressieanalyse nog steeds betrouwbaar zijn dankzij de centrale limietstelling. Deze stelt dat bij voldoende grote steekproeven, de steekproefgemiddelden normaal verdeeld zijn, zelfs als de individuele variabelen dat niet zijn. Aangezien onze steekproefgrootte varieert tussen de 26 en 33 deelnemers, kan dit als

voldoende worden beschouwd om betrouwbare analyses uit te voeren, hoewel voorzichtigheid geboden is bij de interpretatie van de resultaten.

Homoscedasticiteit, oftewel de gelijkheid van varianties van de residuen over de gehele range van voorspelde waarden, is eerst visueel gecontroleerd door het plotten van de residuen tegen de voorspelde waarden. De grafieken lieten een consistente spreiding van de residuen zien, wat suggereert dat de aanname van homoscedasticiteit grotendeels werd voldaan. Om deze visuele bevindingen te ondersteunen, werd de Breusch-Pagan test uitgevoerd. De testresultaten ($\chi^2 = 0,839$, $p = 0,617$) toonden geen significante aanwijzingen voor heteroscedasticiteit. De hoge p-waarde van 0,617 impliceert dat er onvoldoende bewijs is voor heteroscedasticiteit in het model.

De lineariteit van het regressiemodel is onderzocht door zowel scatterplots van de onafhankelijke variabelen tegen de afhankelijke variabele als scatterplots van de residuen tegen de voorspelde waarden visueel te inspecteren. De scatterplots van de onafhankelijke variabelen tegen de afhankelijke variabele toonden aan dat er een lineair verband bestaat zonder duidelijke non-lineaire patronen. Daarnaast lieten de scatterplots van de residuen tegen de voorspelde waarden geen systematische patronen of non-lineariteiten in de residuen zien. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat voldaan is aan de lineariteitsaanname van het regressiemodel.

Multicollineariteit tussen de voorspellers is geanalyseerd door hun onderlinge correlaties te onderzoeken en de Variance Inflation Factor (VIF) te berekenen, waarbij een grenswaarde van een VIF-waarde groter dan tien werd gehanteerd (Shrestha, 2020). De VIF-waarden in het model variëren van 1,626 tot 3,722, wat aangeeft dat alle VIF-waarden ruim onder de grenswaarde van 10 blijven. Dit suggereert dat er geen ernstige multicollineariteit aanwezig is tussen de voorspellers. Aangezien alle VIF-waarden onder de 4 liggen, kunnen we concluderen dat de voorspellers in dit model geen problematische overlap vertonen die de interpretatie van de resultaten zou kunnen beïnvloeden.

Aangezien niet aan alle aannames volledig zijn voldaan, zoals bij de normaliteit van de residuen, moeten de resultaten met meer voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Verder is de keuze gemaakt dat op basis van de aannamechecks dat regressieanalyses in deze studie waardevolle inzichten kunnen opleveren over het verband tussen de instapbaanduur, ervaren sociale steun en het zelfgerapporteerde welzijn.

Mediatie-analyse

In deze sectie worden de resultaten van de regressieanalyses gepresenteerd in Tabel 1 tot en met Tabel 4. Voorafgaand aan de regressieanalyses is een missende waarden analyse

uitgevoerd. Hierbij werd vastgesteld dat het percentage ontbrekende waarden voor de meeste variabelen tussen de 5% en 15% lag. Uitzondering hierop was de variabele werkloosheidsjaren, waarvoor 38,9% van de gegevens ontbrak. Een van de redenen waarom deze vraag waarschijnlijk vaker niet is ingevuld is dat die vraag onder de vraag viel of je wel of niet eerder betaald werk hebt gedaan. Verschillende deelnemers hebben deze vraag met nee ingevuld, waarna ze de open vraag “Wanneer kwam je laatste baan tot einde?” niet meer ingevuld hebben. Toch is deze reden niet afdoende om het hogere missende percentage volledig te verklaren, waardoor conclusies aangaande deze variabele met extra voorzichtigheid benaderd dienen te worden. Voor toekomstige onderzoeken wordt aanbevolen om de vraag naar werkloosheidsjaren te herformuleren naar bijvoorbeeld een invulvraag voor het aantal jaren of maanden of aanvullende instructies te geven, zodat duidelijker wordt dat deze vraag op zichzelf ingevuld dient te worden en de vraag makkelijker in te vullen in dan wanneer de vraag volledig open is. Ondanks het relatief hoge percentage missende waarden voor deze specifieke variabele, toonde de Little's MCAR-test (Chi-Square = 127,276, DF = 107, $p = 0,088$) aan dat er geen systematische redenen waren om aan te nemen dat de ontbrekende waarden niet random verdeeld waren over de steekproef. Dit suggereert dat de ontbrekende waarden niet op een systematische manier de resultaten hebben beïnvloed.

Voor de analyse zijn lineaire regressiemodellen toegepast. Om de robuustheid van de bevindingen te verifiëren, is daarnaast ook een ordered logit-model gebruikt. Deze aanvullende analyse diende als een controle om te bepalen of de resultaten consistent bleven bij een andere analysemethode, die beter geschikt is voor ordinale afhankelijke variabelen. De resultaten uit het ordered logit-model kwamen inhoudelijk overeen met de bevindingen uit de lineaire regressie, wat de betrouwbaarheid van de oorspronkelijke resultaten bevestigt. Voor de overzichtelijkheid is daarom besproken om in deze sectie alleen de resultaten van de lineaire regressiemodellen te bespreken.

Regressieanalyse 1 - instapbaanduur op welzijn

De eerste regressieanalyse (Tabel 1) onderzoekt het directe effect van instapbaanduur en andere voorspellers op het welzijn van de respondenten. De Model Summary tabel laat zien dat het model een R -kwadraat van 0,587 heeft, wat betekent dat 58,7% van de variantie in welzijn wordt verklaard door de voorspellers. Het aangepaste R -kwadraat is 0,357. Dit suggereert dat, na correctie voor het aantal voorspellers, 35,7% van de variantie in welzijn wordt verklaard. De standaardfout van de schatting is 1,788. De ANOVA-tabel bevestigt dat het regressiemodel significant is ($F(10, 18) = 2,556; p = 0,040$). Dit betekent dat de

combinatie van voorspellers gezamenlijk een significant verband houdt met het welzijn van de deelnemers.

Instapbaanduur bleek echter geen significant verband te houden met welzijn ($B = -0,049, p = 0,786$). Dit suggereert dat er geen sterke aanwijzingen zijn dat een langere deelname aan het instapeconomieprogramma direct samenhangt met een verandering in welzijn en ondersteunt daarmee niet de gedachte van de eerste hypothese. Financiële zorgen ($B = -0,529, p = 0,023$) waren een significante voorspeller, wat betekent dat een toename van financiële zorgen met één eenheid geassocieerd is met een significante daling in welzijn van 0,529 eenheden. Deze bevinding suggereert dat deelnemers met meer financiële zorgen doorgaans lager welzijn rapporteren. Gezondheidsgevoel ($B = 0,351, p = 0,031$) was ook een significante voorspeller, wat aangeeft dat een verbetering in gezondheid met één eenheid samenhangt met een significante stijging in welzijn van 0,351 eenheden. Dit suggereert dat deelnemers met een betere perceptie van hun gezondheid vaak een hoger welzijn rapporteren. Deze resultaten kunnen betekenen dat niet de instapbaanduur maar andere factoren, zoals financiële zorgen of gezondheid, mogelijk een belangrijkere rol spelen op welzijn dat een deelnemer rapporteert. Dit resultaat benadrukt het belang van verder onderzoek om andere mogelijke voorspellers van welzijn te identificeren en te begrijpen waarom de duur van deelname aan het programma geen direct effect lijkt te hebben.

Daarnaast bleken enkele andere variabelen geen significante voorspellers van welzijn te zijn. Ten eerste was leeftijd van de deelnemers geen statistisch significante voorspeller van het welzijn ($B = 0,046; p = 0,285$). Dit impliceert dat variaties in leeftijd niet consistent samenhangen met veranderingen in het gerapporteerde welzijn van de respondenten. Ook geslacht ($B = 0,612; p = 0,545$) toonde geen significant effect, wat erop wijst dat er geen substantieel verschil is in ervaren welzijn tussen mannen en vrouwen. Verder had opleidingsniveau van de deelnemers geen significante rol op het welzijn ($B = 0,274; p = 0,370$), wat betekent dat een hoger of lager opleidingsniveau niet gepaard gaat met een consistente verandering in welzijn. Ten slotte scoorden de verschillende stichtingen (Lichtpuntjes, Werk vol Waarde, Gewoon Sociaal) niet significant verschillend van elkaar. Dit suggereert dat deelnemers in de ene stichting niet per se meer of minder welzijn ervaren dan in de andere stichting.

Tabel 1*Regressiemodel 1 – instapbaanduur als predictor voor welzijn*

Predictoren en covariaten	<i>B</i>	<i>SE B</i>	<i>β</i>	<i>p</i>
Instapbaanduur	-0,015	0,055	-0,046	0,786
Werkloosheidsduur	0,050	0,053	0,205	0,356
Financiële zorgen	0,529	0,212	0,536	0,023
Gezondheid – gevoel	0,351	0,150	0,404	0,031
Gezondheid – ziektedagen	-0,458	0,342	-0,260	0,197
Leeftijd	0,046	0,042	0,219	0,285
Geslacht	0,612	0,992	0,136	0,545
Opleidingsniveau	0,274	0,298	0,195	0,370
Lichtpuntjes	-1,633	1,350	-0,319	0,242
Werk vol Waarde	0,820	1,327	0,173	0,545
Gewoon Sociaal	0,981	0,622	0,222	0,121

Regressieanalyse 2 en 3 – instapbaanduur op de ervaren sociale steun

De tweede analyse (Tabel 2) en de derde analyse (Tabel 3) richten zich op rol van de instapbaanduur op de ervaren sociale steun. De tweede regressieanalyse richt zich op de ervaren sociale steun vanuit de omgeving, gemeten op een schaal van 0 tot 1. De Model Summary tabel laat zien dat het model een *R*-kwadraat van 0,535 heeft, wat betekent dat 53,5% van de variantie in sociale steun wordt verklaard door de voorspellers. Het aangepaste *R*-kwadraat is 0,286. De standaardfout van de schatting is 0,532. Hoewel de ANOVA-tabel aangeeft dat het regressiemodel als geheel niet significant is ($F(9, 17) = 0,758$; $p = 0,655$), is het toch zinvol om de afzonderlijke voorspellers te interpreteren om inzicht te krijgen in hun individuele bijdragen aan het model. Dit betekent dat, hoewel de voorspellers gezamenlijk geen statistisch significant effect hebben op de ervaren sociale steun, sommige individuele voorspellers mogelijk wel betekenisvolle relaties laten zien.

Instapbaanduur had geen significant verband met ervaren sociale steun vanuit de omgeving ($B = 0,001$; $p = 0,967$). De coëfficiënt voor instapbaanduur is 0,001, wat aangeeft dat een toename van één eenheid in instapbaanduur samenhangt met een stijging van behoefte aan meer sociale steun vanuit de omgeving van 0,001 eenheden. Aangezien deze coëfficiënt niet significant is ($p = 0,967$), ondersteunt deze bevinding hypothese 1 niet. Dit suggereert dat er geen direct meetbaar verband is tussen de duur van deelname aan het

instapeconomieprogramma en de ervaren sociale steun uit de omgeving in dit model. De geringe grootte van de coëfficiënt ondersteunt deze bevinding door aan te geven dat, zelfs als er een verband is, dit waarschijnlijk minimaal is. Dit kan betekenen dat andere factoren waarschijnlijk een grotere rol spelen in de ervaren sociale steun van de omgeving.

De interactieterm tussen instapbaanduur en werkloosheidsduur was niet significant ($B = -0,001$; $p = 0,498$). Dit geeft aan dat de relatie tussen instapbaanduur en sociale steun niet wordt beïnvloed door de werkloosheidsduur. Met andere woorden, voor deelnemers die langer werkloos zijn geweest, wordt de relatie tussen instapbaanduur en sociale steun niet sterker of zwakker. Dit ondersteunt hypothese 3 niet, wat betekent dat de duur van werkloosheid geen modererende rol speelt in de relatie tussen instapbaanduur en sociale steun in deze dataset.

Daarnaast waren de volgende variabelen geen significante voorspellers. Als eerste leeftijd van de deelnemers dat geen statistisch significant verband had met de ervaren sociale steun uit de omgeving ($B = 0,012$; $p = 0,293$). Met andere woorden, variaties in leeftijd gaan niet gepaard met consistente veranderingen in de mate van sociale steun die men ervaart. Ten tweede bood de voorspeller geslacht ($B = 0,071$; $p = 0,813$) geen aanleiding om te denken dat een significant verschil zou bestaan in de ervaren sociale steun tussen mannen en vrouwen. Het geslacht van de deelnemers is dus niet gerelateerd aan hoe zij de sociale steun vanuit de omgeving ervaren. Ook opleidingsniveau van de deelnemers heeft geen significant verband met de ervaren sociale steun uit de omgeving ($B = -0,133$; $p = 0,197$). Hoger of lager opleidingsniveau gaat niet gepaard met consistente veranderingen in ervaren sociale steun. Ook scoorden geen van de stichtingen significant anders van elkaar, waardoor op basis van deze data ook niet gezegd zou kunnen worden dat deelnemers bij de ene stichting meer sociale steun ervaren van de omgeving dan bij de andere stichting.

Tabel 2

Regressiemodel 2a – instapbaanduur als predictor voor ervaren sociale steun (omgeving)

Predictoren en covariaten	B	$SE B$	β	p
Instapbaanduur	0,001	0,022	0,012	0,967
Gezondheid – gevoel	-0,040	0,047	-0,204	0,403
Gezondheid – ziektedagen	0,007	0,100	0,018	0,945
Leeftijd	0,012	0,011	0,249	0,293
Geslacht	0,071	0,298	0,070	0,813
Opleidingsniveau	-0,133	0,099	-0,400	0,197
Lichtpuntjes	0,055	0,441	0,043	0,902

Werk vol Waarde	-0,107	0,307	-0,101	0,731
Gewoon Sociaal	0,167	0,159	-0,158	0,300
Instapbaanduur x werkloosheidsduur	-0,001	0,001	-0,217	0,498

In de derde analyse (Tabel 3) wordt het effect van instapbaanduur op de ervaren sociale steun vanuit familie en vrienden onderzocht, gemeten op een negenpuntsschaal. De Model Summary tabel laat zien dat het model een R -kwadraat van 0,626 heeft, wat betekent dat 62,6% van de variantie in sociale steun wordt verklaard door de voorspellers. Het aangepaste R -kwadraat is 0,088. De standaardfout van de schatting is 2,534. De ANOVA-tabel bevestigt dat het regressiemodel bijna significant is ($F(9, 18) = 1,290$; $p = 0,307$). Instapbaanduur had een significant effect op ervaren sociale steun ($B = -0,234$; $p = 0,038$), wat betekent dat een toename in instapbaanduur met één eenheid samenhangt met een significante daling van 0,234 eenheden in de behoefte aan meer sociaal contact met familie en vrienden. De negatieve coëfficiënt duidt erop dat een langere deelname aan het instapeconomieprogramma licht geassocieerd is met een afname in de gerapporteerde behoefte aan sociale steun. Deze bevinding kan geïnterpreteerd worden als ondersteuning voor hypothese 1 in de context van sociale steun van familie en vrienden, aangezien deelnemers die langer deelnemen aan het instapeconomieprogramma waarschijnlijk meer sociale steun ervaren vanuit het programma waardoor ze minder behoefte hebben aan meer contact met familie en vrienden dan deelnemers die korter deelnemen aan het instapeconomieprogramma. Op een negenpuntsschaal betekent een verandering van 0,0234 eenheden een relatief kleine wijziging. Echter, in de context van langdurig werklozen kan zelfs een subtiele afname in behoefte aan meer sociale steun significante implicaties hebben. Deze groep kan bijzonder gevoelig zijn voor veranderingen in sociale steun, en elke afname kan invloed hebben op hun gevoel van welzijn en sociale netwerken. Dit suggereert dat deelnemers mogelijk iets minder behoefte aan sociale steun ervaren naarmate ze langer deelnemen aan het programma en dat deze contactbehoefte sterker afneemt voor vrienden en familie dan voor de omgeving. Verder onderzoek hiernaar kan onderzoeken hoe robuust deze bevinding is.

Gezondheidsgevoel ($B = -0,409$, $p = 0,090$) was een significante voorspeller op een alpha van 10%, wat suggereert dat een verbetering in gezondheidsgevoel met één eenheid op een negenpuntsschaal zou kunnen samenhangen met een daling in behoefte aan sociaal contact van 0,409 eenheden. Geslacht ($B = 3,188$; $p = 0,037$) toonde ook een significant

effect, waarbij vrouwen meer sociale steun ervaren dan mannen. Omdat vrouw gecodeerd is als 1 en man als 0, betekent dit dat vrouwen op een negenpuntsschaal gemiddeld 3,188 eenheden meer behoefte aan sociale steun van familie en vrienden hebben dan mannen. Lichtpuntjes ($B = -4,221$; $p = 0,039$), had eveneens een significante negatieve coëfficiënt, wat betekent dat deelnemers in deze stichting gemiddeld respectievelijk 4,221 eenheden op een negenpuntsschaal minder behoefte hadden aan meer sociaal contact met vrienden en familie dan deelnemers bij de andere stichtingen.

Tabel 3

Regressiemodel 2b – instapbaanduur als predictor voor ervaren sociale steun (familie en vrienden)

Predictoren en covariaten	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>p</i>
Instapbaanduur	-0,234	0,105	-0,605	0,038
Gezondheid – gevoel	-0,409	0,228	-0,395	0,090
Gezondheid – ziekte-dagen	-0,170	0,475	-0,099	0,581
Leeftijd	0,004	0,052	0,017	0,934
Geslacht	3,188	1,412	0,598	0,037
Opleidingsniveau	0,196	0,396	0,115	0,627
Lichtpuntjes	-4,221	1,899	-0,665	0,039
Werk vol Waarde	-2,244	1,457	-0,402	0,141
Gewoon Sociaal	0,200	0,910	0,032	0,827
Instapbaanduur x werkloosheidsduur	0,007	0,005	0,381	0,194

Regressieanalyse 4 – instapbaanduur en de ervaren sociale steun op welzijn

De laatste analyse (Tabel 4) onderzoekt zowel de directe als indirecte effecten van instapbaanduur op welzijn. In dit regressiemodel kunnen hypothese 2 en 4 worden getoetst. De Model Summary tabel laat zien dat het model een *R*-kwadraat van 0,728 heeft, wat betekent dat 72,8% van de variantie in welzijn wordt verklaard door de voorspellers. Het aangepaste *R*-kwadraat is 0,177. De standaardfout van de schatting is 2,213. De ANOVA-tabel bevestigt dat het regressiemodel niet significant is ($F(15, 10) = 0,750$; $p = 0,703$). Instapbaanduur had geen significant direct effect op welzijn ($B = -0,130$; $p = 0,489$). De coëfficiënt van -0,130 suggereert dat een toename in instapbaanduur met één eenheid samenhangt met een niet-significante afname in welzijn van 0,130 eenheden op een negenpuntsschaal. Het ontbreken van statistische significantie en de geringe grote van de

richtingscoëfficiënt betekent dat op basis van deze data geen sterke conclusie kan worden getrokken over de rol van instapbaanduur op welzijn.

Om hypothese 2 te toetsen, is gekeken naar de coëfficiënten van sociale steun in de context van meer contactbehoefte met de omgeving ($B = 1,427$, $p = 0,678$) als sociale steun in de context van meer contactbehoefte met familie en vrienden ($B = 0,394$, $p = 0,626$). Beide coëfficiënten waren niet significant, wat betekent dat de ervaren sociale steun, in beide contexten en rekening houdend met de vraagstelling, niet significant bijdraagt aan het welzijn van de deelnemers op basis van de beschikbare data voor dit onderzoek. Voor sociale steun in de context van familie en vrienden suggereert de coëfficiënt van 0,394 dat een toename in sociale steunbehoefte met één eenheid geassocieerd zou zijn met een toename in welzijn van 0,394 eenheden op een negenpuntsschaal, als dit effect significant was geweest. Dit zou een matige invloed betekenen. Voor sociale steun in de context van de omgeving was de coëfficiënt 1,427, wat betekent dat een toename in behoefte aan sociale steun van de omgeving met één eenheid geassocieerd zou zijn met een toename in welzijn van 1,427 eenheden, als dit effect significant was geweest. Gezien het feit dat de p-waardes ver boven de conventionele grenswaarde van 0,05 ligt, kan gezegd worden dat deze gegevens geen aanleiding geven om hypothese 2 aan te nemen.

Hypothese 4 wordt getoetst door de interactieterm tussen financiële zorgen en sociale steun op te nemen. De interactieterm tussen financiële zorgen en sociale steun in de context van de omgeving ($B = 0,127$; $p = 0,858$) en de interactieterm tussen financiële zorgen en sociale steun in de context van familie en vrienden ($B = 0,039$; $p = 0,793$) waren beide niet significant. Dit betekent dat er geen bewijs is dat de relatie tussen sociale steun en welzijn sterker is bij hogere niveaus van financiële zorgen. Indien significant, zou een positieve interactieterm erop wijzen dat de positieve invloed van sociale steun op welzijn toeneemt naarmate de financiële zorgen toenemen, maar deze specifieke analyse bevestigt dat niet. Ook de relatief lage waarden van de richtingscoëfficiënt voor beide interactietermen geven geen aanleiding om te veronderstellen dat dit verband praktisch relevant is binnen de context van deze studie.

Daarnaast bleken de volgende variabelen geen significante voorspellers te zijn van welzijn in dit regressiemodel. Leeftijd van de deelnemers toonde geen statistisch significant verband met welzijn ($B = 0,050$; $p = 0,491$), wat aangeeft dat variaties in leeftijd niet consistent samenhangen met veranderingen in welzijn. Geslacht van de deelnemers ($B = 1,558$; $p = 0,392$) was eveneens geen significante voorspeller, wat impliceert dat er op basis van deze data geen significant verschil is in welzijn tussen mannen en vrouwen. Ook

opleidingsniveau ($B = 0,064$; $p = 0,914$) had geen significant effect op welzijn, wat suggereert dat hoger of lager opleidingsniveau niet systematisch samenhangt met het welzijn van de deelnemers. Verder scoorden de verschillende stichtingen (Lichtpuntjes, Werk vol Waarde, Gewoon Sociaal) niet significant anders van elkaar in termen van hun impact op welzijn, wat betekent dat de data geen ondersteuning biedt voor het idee dat deelnemers van de ene stichting meer welzijn ervaren dan die van een andere. Kortom, geen van de onderzochte demografische factoren of de specifieke stichting waartoe deelnemers behoren, bood een significante verklaring voor variaties in welzijn in dit model.

Tabel 4

Regressiemodel 3 – instapbaanduur op welzijn, gemedieerd voor ervaren sociale steun

Predictoren en covariaten	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>p</i>
Instapbaanduur	-0,130	0,181	-0,440	0,489
Werkloosheidsduur	-0,035	0,130	-0,160	0,794
Financiële zorgen	0,214	1,176	0,245	0,860
Gezondheid – gevoel	0,167	0,323	0,211	0,617
Gezondheid – ziektedagen	-0,525	0,446	-0,340	0,266
Leeftijd	0,050	0,070	0,265	0,491
Geslacht	1,558	1,742	0,385	0,392
Opleidingsniveau	0,064	0,581	0,047	0,914
Lichtpuntjes	-1,859	2,249	-0,335	0,428
Werk vol Waarde	0,229	1,805	0,054	0,902
Gewoon Sociaal	2,443	3,346	0,611	0,481
Sociale steun – omgeving	1,427	3,337	0,356	0,678
Sociale steun – familie en vrienden	0,394	0,783	0,512	0,626
Werkloosheidsduur * Instapbaanduur	0,005	0,009	0,392	0,580
Financiële zorgen * Omgevingscontact	0,127	0,692	0,145	0,858
Financiële zorgen * Contact familie en vrienden	0,039	0,143	0,413	0,793

Samenvatting belangrijkste kwantitatieve resultaten

Uit de regressieanalyses blijkt dat de duur van de instapbaan geen significante invloed heeft op het welzijn van de deelnemers. Instapbaanduur had geen significant direct effect op

welzijn ($B = -0,049$; $p = 0,786$). Dit resultaat suggereert dat de tijd die deelnemers doorbrengen in het instaprogramma niet direct bijdraagt aan veranderingen in hun welzijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat andere factoren, zoals financiële zorgen en gezondheid, een sterkere invloed hebben op welzijn. Financiële zorgen ($B = -0,529$; $p = 0,023$) en gezondheidsgevoel ($B = 0,351$; $p = 0,031$) bleken namelijk significante voorspellers van welzijn te zijn. De aanwezigheid van financiële zorgen leidt tot een significante daling in welzijn, terwijl een beter gezondheidsgevoel juist samenhangt met een hoger welzijn. Deze bevindingen suggereren dat interventies die gericht zijn op het verminderen van financiële zorgen en het verbeteren van de gezondheid mogelijk effectiever kunnen zijn in het bevorderen van welzijn dan enkel de duur van deelname aan een instaprogramma.

De gedachte van de eerste hypothese hierbij was dat een langere deelname aan het instapeconomieprogramma zou kunnen zorgen voor een hoger welzijn via het geven van meer sociale steun. Uit de regressieanalyses wordt gemixt resultaten gevonden dat een langere duur van deelname aan het instapeconomieprogramma zou leiden tot een afname in de behoefte aan meer sociaal contact met zowel de omgeving als familie en vrienden. De resultaten toonden aan dat de instapbaanduur geen significant effect had op de ervaren sociale steun vanuit de omgeving ($B = 0,001$; $p = 0,967$). Dit betekent dat de duur van deelname aan het programma geen meetbare invloed heeft op de behoefte aan meer sociaal contact met de omgeving. Andere variabelen zoals leeftijd, geslacht en opleidingsniveau hadden ook geen significante invloed op de ervaren sociale steun vanuit de omgeving. In tegenstelling tot de resultaten voor sociale steun vanuit de omgeving, bleek dat een langere deelname aan het programma geassocieerd is met een afname in de behoefte aan meer sociaal contact met familie en vrienden ($B = -0,234$; $p = 0,038$). De negatieve coëfficiënt suggereert dat naarmate deelnemers langer in het programma zitten, zij mogelijk meer steun ontvangen vanuit het programma zelf, waardoor de behoefte aan extra steun van familie en vrienden afneemt. Dit kan betekenen dat het programma effectief is in het bieden van voldoende sociale steun aan zijn deelnemers.

Deze gedachte wordt ondersteund met persoonlijke gesprekken die ik heb gevoerd tijdens het meelopen bij Gewoon Sociaal, waarbij alle deelnemers met wie ik sprak aangaven W. (de stichtingcoördinator) te zien als een van de eerste mensen die ze zouden contacten op het moment dat zij tegen iets zouden aanlopen in hun privéleven. Deze gesprekken zijn echter nergens opgenomen en slechts bij één stichting gevoerd, waardoor niet duidelijk is in hoeverre een afname in meer sociaal contact bij vrienden en familie te maken zou kunnen hebben door eventuele meer sociale steun die wordt ervaren naarmate mensen langer

deelnemen aan het instapeconomieprogramma. Daarbij viel ook op bij deze gesprekken dat ook deelnemers die kort deelnamen aan het programma aangaven dat W. als een van de eerste personen is waar ze naartoe gaan voor sociale steun bij privéomstandigheden. Dit zou kunnen komen in de persoonlijke aandacht van W. in het voortraject van deelname, door op een vrijblijvende manier buiten de stichting in de buurt te praten met potentiële deelnemers over hun persoonlijke ontwikkeling en hoe de stichting daarbij kan helpen. In dat geval zou de grootste verandering in ervaren sociale steun door het instapeconomieprogramma komen door de aandacht die vlak voor deelname in een potentiële deelnemer wordt gestopt waarbij het laten deelname al een sterke stijging in ervaren sociale steun betekent en de verdere stijging van sociale steun door de stichting in kleinere maten over de tijd groeit tijdens deelname. Om deze gedachte in latere jaren verder te kunnen onderzoeken lijkt het daarom noodzakelijk om ook gegevens te krijgen van mensen die niet werken binnen de stichting en expliciet te vragen naar hoeveel sociale steun iemand ervaart en hoe belangrijk de stichting is in het verkrijgen van die sociale steun.

De tweede hypothese veronderstelde dat ervaren sociale steun een significante positieve invloed zou hebben op het welzijn van de deelnemers. De analyses toonden echter aan dat de coëfficiënten voor sociale steun, zowel uit de omgeving ($B = 1,427$, $p = 0,678$) als van familie en vrienden ($B = 0,394$, $p = 0,626$), niet significant waren. Dit betekent dat, binnen de context van deze studie, sociale steun geen significante bijdrage levert aan het welzijn van de deelnemers. Het ontbreken van significante resultaten kan erop wijzen dat deelnemers al voldoende sociale steun ervaren, waardoor extra steun geen verdere verbetering in hun welzijn teweegbrengt. Een andere mogelijkheid is individuele verschillen bestaan in de contactbehoefte met de omgeving of familie en vrienden, die niet veranderen naarmate iemand meer of minder sociale steun ervaart. Ook in dat geval zou het in vervolgonderzoek beter zijn expliciet te vragen naar hoeveel sociale steun iemand ervaart en hoe belangrijk de stichting is in het verkrijgen van die sociale steun in plaats van de proxy van contactbehoefte die in dit onderzoek is gebruikt.

Wel werden twee andere significante resultaten gevonden in de tweede regressieanalyse over ervaren sociale steun in de context van familie en vrienden. Ten eerste bleek geslacht een rol te spelen in de ervaren sociale steun van familie en vrienden, waarbij vrouwen meer behoefte aan sociaal contact hadden dan mannen ($B = 3,188$; $p = 0,037$). Dit resultaat kan betekenen dat vrouwen over het algemeen meer behoefte hebben aan sociaal contact, of dat de stichting minder goed voorziet in de behoefte aan sociale steun voor mannen. Dit resultaat biedt ieder geval een aanknopingspunt om in toekomstig onderzoek

ook onderscheid te maken tussen mannen en vrouwen om te kijken of deze geslachtsverschillen ook blijven bestaan bij meer expliciete vragen naar sociale steun. Daarnaast bleek dat deelnemers van de stichting Lichtpuntjes minder behoefte hadden aan meer sociaal contact met vrienden en familie ($B = -4,221$; $p = 0,039$). Dit kan wijzen op de effectiviteit van hun programma's in het bieden van voldoende sociale steun. Mogelijk speelt de rol van Lichtpuntjes als een familiecentrum hierbij een belangrijke rol, waarbij het instapeconomieprogramma slechts een onderdeel is van vele projecten binnen de stichting. Als dit helpt om deelnemers meer sociale steun te laten ervaren, kan dit een reden zijn om te onderzoeken of het opzetten van andere stichtingen als familiecentra, met het instapeconomieprogramma als onderdeel daarvan, ook kan zorgen voor meer ervaren sociale steun. Wel blijft het ook hier van belang om te onderzoeken of de verschillen tussen stichtingen blijven bestaan bij andere methoden van het meten van sociale steun.

De derde hypothese stelde dat de duur van werkloosheid een modererende rol zou spelen in de relatie tussen instapbaanduur en ervaren sociale steun. De interactieterm tussen instapbaanduur en werkloosheidsduur was echter niet significant ($B = -0,001$; $p = 0,498$). Dit betekent dat de relatie tussen de duur van de instapbaan en de ervaren sociale steun niet varieert naarmate een deelnemer langer werkloos is geweest voor aansluiting bij de stichting.

De vierde hypothese veronderstelde dat de relatie tussen sociale steun en welzijn sterker zou zijn bij hogere niveaus van financiële zorgen. De interactieterm tussen financiële zorgen en sociale steun, zowel in de context van de omgeving ($B = 0,127$; $p = 0,858$) als van familie en vrienden ($B = 0,039$; $p = 0,793$), was echter niet significant. Dit wijst erop dat financiële zorgen de relatie tussen sociale steun en welzijn niet significant modereren. Deze bevinding impliceert dat, ongeacht het niveau van financiële zorgen, de mate waarin sociale steun bijdraagt aan welzijn niet verandert. Dit resultaat kan erop wijzen dat de impact van sociale steun op welzijn een stabiele factor is die niet afhankelijk is van andere stressoren zoals financiële zorgen. Het kan ook betekenen dat de vormen van steun die binnen het programma worden geboden, niet specifiek gericht zijn op het verlichten van financiële zorgen, waardoor hun interactie-effect niet tot uiting komt.

Kwalitatieve resultaten

In deze sectie worden de bevindingen gepresenteerd van de interviews met stichtingcoördinatoren binnen het instapeconomieprogramma. De resultaten zullen worden gepresenteerd door per thema uit de interviewgids aan te geven welk beeld terugkomt uit de interviews. Aanvullingen van de geïnterviewden zijn opgenomen in codes binnen deze

thema's. Aan het einde van deze sectie staan de kwalitatieve resultaten samengevat in een codeboom.

Het derde thema vormt daarbij de kern om een bijdrage te kunnen leveren aan het exploratieve gedeelte van dit onderzoek, door te kijken welke rol leiderschap kan spelen in het streven naar welzijnsbevordering van de deelnemers binnen het instapeconomieprogramma. Leiderschap als concept is echter een breed concept, aangezien de invulling van leiderschap geen vaste set van gedragingen is, maar kan verschillen per situatie en tussen personen. De eerste twee thema's helpen daarbij om het leiderschapsgedrag van de verschillende stichtingcoördinatoren te kunnen interpreteren en laten zien hoe instapwerk via sociale steun welzijn bevordert.

In het eerste thema wordt aandacht besteed aan het ontstaan van de stichting, de achtergrond van de coördinator en de obstakels die de deelnemers binnen die stichting met name tegenkomen naast de langdurige werkloosheid. Dit thema helpt om te begrijpen in welke context de stichtingen opereren en welke uitdagingen zij proberen aan te pakken. De achtergrond van de coördinator kan inzicht geven in de ervaring en motivatie die zij meenemen in hun rol, wat weer invloed heeft op hun leiderschapsstijl. Door te weten welke obstakels de deelnemers ervaren, kunnen we beter begrijpen hoe specifieke leiderschapsbenaderingen zijn afgestemd op de behoeften van de deelnemers. Hierdoor wordt duidelijk hoe sociale steun wordt ingezet om welzijn te bevorderen, omdat de coördinatoren zich richten op het aanpakken van deze obstakels.

Het tweede thema bouwt voort op het eerste thema door te kijken op welke manieren de deelnemers worden begeleid om te werken aan de genoemde obstakels. Dit thema geeft concrete voorbeelden van hoe sociale steun wordt geboden in de dagelijkse praktijk van de stichtingen. Het helpt om de kwantitatieve resultaten te duiden doordat de stichtingcoördinatoren kunnen toelichten welke rol sociale steun speelt in de begeleiding van de deelnemers of met eigen aanvullingen kunnen komen over factoren die belangrijk zijn in de begeleiding van deelnemers om tot welzijnsbevordering te komen. Om het concreet te maken, wordt binnen dat thema ook gevraagd naar enkele succesvoorbeelden, waarbij de stichtingcoördinatoren concreet kunnen maken welke factoren hebben gemaakt dat de desbetreffende deelnemer stappen heeft kunnen zetten in zijn/haar welzijnsbevordering. Dit geeft inzicht in de praktische toepassing van sociale steun en hoe dit bijdraagt aan het welzijn van de deelnemers.

Als deze belangrijkste begeleidingselementen volgens de stichtingcoördinator zijn besproken, kan in thema drie vervolgens worden ingezoomd op hoe de factor leiderschap

helpt in de welzijnsbevordering van de deelnemers in de verschillende stichtingen. Dit thema onderzoekt de specifieke leiderschapsstijlen die coördinatoren gebruiken en hoe deze bijdragen aan het welzijn van de deelnemers. Door de context en begeleidingselementen uit de eerste twee thema's te combineren, kunnen we een dieper inzicht krijgen in hoe leiderschap en sociale steun samenwerken om de welzijnsbevordering te realiseren.

Samengevat helpt thema 1 om te begrijpen welke contextuele en persoonlijke factoren de coördinatoren beïnvloeden en welke obstakels deelnemers ervaren. Dit biedt de basis om in thema 2 te analyseren hoe begeleiding wordt vormgegeven en hoe sociale steun wordt ingezet. Uiteindelijk maakt dit het mogelijk om in thema 3 te onderzoeken hoe leiderschap bijdraagt aan de welzijnsbevordering van deelnemers binnen het instapeconomieprogramma.

Thema 1 – Context van de stichting

In dit thema wordt ingegaan op de context van de stichting om te begrijpen hoe deze een ondersteunende omgeving heeft gecreëerd voor deelnemers aan instapbanen. De achtergrondinformatie over het ontstaan en de verankering van de stichting in de buurt helpt te begrijpen hoe een sterke aanwezigheid in de gemeenschap kan bijdragen aan sociale steun voor de deelnemers. Daarnaast bieden de achtergrond en de functieomschrijving van de coördinator inzicht in de rol die de coördinator vertolkt binnen de stichting. Het identificeren van de obstakels van de deelnemers, zoals taal- en cultuurverschillen, GGZ-problematiek, justitiële kwesties, schulden, trauma's en zelfbeeld, helpt de context te begrijpen waarin zij zich bevinden. Door deze barrières aan te pakken, kunnen instapbanen sociale steun vergroten, omdat deelnemers hulp en begrip vinden binnen het programma.

Stichting.

Ontstaan.

Stichting Gewoon Sociaal is opgericht door W. in 2020 als reactie op persoonlijke levensveranderingen, waaronder het verkrijgen van een eigen woning en het beëindigen van schuldhulpverlening. Aanvankelijk begon hij met het begeleiden van twee mensen in Moerwijk-Oost, maar zag hij dat meer mensen daar hulp nodig hadden en hij die hulp wilde bieden. Met hulp vanuit gemeente Den Haag is het gelukt om uit te groeien tot momenteel 27 actieve deelnemers. Vijftien van die deelnemers zijn onderdeel van het instapeconomieprogramma. De overige deelnemers vallen onder een vergelijkbaar programma, namelijk het nieuwe sociaal contract, waarbij deze groepen in de praktijk door elkaar heen samen met elkaar werken.

Stichting Lichtpuntjes uit Mariahoeve is in 2021 officieel begonnen en fungeert als een familiecentrum in de wijk. De stichting fungeert als een ontmoetingsplek in Mariehoeve,

Den Haag, waar vrijwilligers een belangrijke rol spelen in het runnen van de activiteiten. De nadruk ligt op het bieden van een gemeenschappelijke ruimte waar deelnemers kunnen samenkomen, praten en zich verbonden voelen met de buurt. Lichtpuntjes biedt een huiskamersfeer waar deelnemers samen kunnen komen, koffie kunnen drinken, elkaar kunnen leren kennen en deel kunnen nemen aan sociale activiteiten. Het instapeconomieprogramma is een van de vele initiatieven binnen Lichtpuntjes: van de in totaal 63 vrijwilligers zijn 15 deelnemers verbonden aan het instapeconomieprogramma.

De stichting Wijk vol Waarde is in 2020 ontstaan als reactie op een gemeentelijke opdracht om langdurig werklozen in de buurt aan werk te helpen. Na de overname van het bestuur in januari 2022 heeft de stichting verschillende veranderingen doorgevoerd, waaronder het verzelfstandigen van de stichting van het wijkbedrijf Allekanten. Allekanten is een pand waarin vele verschillende organisaties samenwerken met het oog op het verbeteren van de buurt. Na de verzelfstandiging heeft het nieuwe bestuur zich gericht op het implementeren van nieuwe methodieken, het versterken van het coachingsysteem en het verbeteren van het registratiesysteem. Inmiddels vallen 70 deelnemers onder Wijk vol Waarde, van wie 35 deelnemers sinds de start van de stichting betrokken zijn bij het instapeconomieprogramma.

Verankering in de buurt.

Een belangrijk aspect van de stichtingen is hoe ze zijn verankerd in de wijk door samenwerkingen met andere organisaties en initiatieven. De mate en aard van samenwerking met andere organisaties en initiatieven verschilt duidelijk tussen de stichtingen. Bij Gewoon Sociaal verloopt de samenwerking met externe organisaties moeizaam. De coördinator geeft aan dat de taakverdeling tussen verschillende actoren duidelijk moet blijven, wat betekent dat externe verbindingen zoals met psychiaters niet door de stichting zelf worden onderhouden. "Die samenwerking is heel slecht, maar ik denk dat we ook allemaal onze eigen taken hebben toch? ... Ik moet altijd uitleggen dat ik echt een maatschappelijk werker ben en geen kwade bedoelingen heb. Begrijp je? In die zin denk ik dat het voor iedereen een gemakkelijkere oplossing is. Nu kan ik meer tijd besteden aan de mensen hier in plaats van aan mensen daarbuiten." Met sociale ondernemingen is ook nog geen bestaande samenwerking, maar coördinator W. geeft wel aan verschillende connecties te hebben mocht een van zijn deelnemers een voorkeur hebben om extern ervaring op te gaan doen. Tot op heden geven de deelnemers aan binnen de stichting werkzaam te willen blijven en heeft W. nog geen signalen ontvangen dat dit op korte termijn gaat veranderen.

Lichtpuntjes van Mariahoeve heeft meer ervaring met samenwerkingen in de buurt en legt actief contacten met verschillende organisaties. Ze werken samen met organisaties zoals Duurzaam Den Haag en de Energiebank en zijn betrokken bij gemeentelijke aanbestedingen. "Ik heb van de week gesprekken met Duurzaam Den Haag en de Energiebank, omdat ze een van onze projectleiders in dienst willen nemen. We willen kijken of we nog meer kunnen doen voor de energiecoaches. We hebben ook meegedaan aan de aanbesteding van de gemeente." Hoewel ze niet altijd succesvol zijn in het verkrijgen van deze aanbestedingen, blijven ze actief zoeken naar manieren om werk van externe partijen naar de stichting te halen en omgekeerd om deelnemers binnen de stichting tijdelijk ervaring op te laten doen.

Bij Wijk vol Waarde ligt de nadruk in de samenwerkingen in de buurt op het helpen opstarten van nieuwe initiatieven, die potentie hebben om op den duur zelfstandig te opereren. "We zoeken eigenlijk naar mensen, zoals een fietsenmaker, die de winkel uiteindelijk zelf gaat trekken. Op een gegeven moment kan die winkel dan ook zelfstandig worden. Dat doen we met het naaiatelier ook. Daar is gewoon iemand die nu zegt uit de wijk van ik wil dit wel gaan leiden en trekken en daar risico in nemen. Wij ondersteunen dat dan, maar dan gaan we dat wel loslaten." Deze meer individuele aanpak kijkt naar hoe deelnemers zich buiten de stichting verder kunnen ontwikkelen bij externe taken, waarbij ze de begeleiding van de deelnemer geleidelijk afschalen en het beheer van de activiteiten overlaten aan de externe partijen.

Coördinator.

Achtergrond.

De coördinatoren van de drie stichtingen hebben uiteenlopende achtergronden, die hun huidige aanpak en doelen mede vormgeven. De oprichter van Stichting Gewoon Sociaal put uit persoonlijke ervaringen van dakloosheid en herstel in de geestelijke gezondheidszorg, wat zijn motivatie versterkt om anderen op een meer menselijke manier te ondersteunen dan hij zelf heeft ervaren in zijn traject naar herstel. Bij Stichting Lichtpuntjes van Mariahoeve brengt de coördinator een achtergrond in de commerciële economie met zich mee, waarbij hij aanvankelijk zijn vrouw hielp bij haar werkzaamheden voor Lichtpuntjes en uiteindelijk volledig veranderde van carrière door fulltime bestuurder van de stichting te worden. De coördinator van Wijk vol Waarde heeft daarentegen geen persoonlijke link met de stichting zelf, maar wel brede ervaring in projectmanagement en interim directie.

Functieomschrijving.

Ook de functieomschrijvingen van de coördinatoren binnen de drie stichtingen variëren aanzienlijk, wat ook relevant is om context te krijgen bij hun handelen binnen de

stichting. Bij Stichting Gewoon Sociaal is de coördinator tevens de oprichter en momenteel de enige begeleider op de werkvloer. Deze persoon is verantwoordelijk voor het begeleiden van deelnemers en speelt een centrale rol in de dagelijkse operaties van de stichting. Er is een ondersteunende bestuursstructuur, maar op de werkvloer is hij de enige constante factor.

In Stichting Lichtpuntjes van Mariahoeve is de coördinator de zakelijk directeur, die ook enkele projecten coördineert, waaronder het instapeconomieprogramma. De taken omvatten het voeren van individuele gesprekken met deelnemers, het bieden van maatwerk en het begeleiden van mensen op basis van hun talenten. De coördinator werkt samen met de initiatiefneemster, Naomi, en heeft daarnaast een team van vrijwilligerscoördinatoren, jobcoaches, en andere ondersteunende rollen onder zich.

Bij Stichting Wijk vol Waarde is de coördinator verantwoordelijk voor de interne organisatie en werkt samen met een teamleider die de externe contacten onderhoudt. De taken van de coördinator omvatten het inrichten van systemen, het implementeren van methodieken, het houden van casuïstiek overleggen, en het beheren van de financiële en HR-zaken. Deze rol is vooral gericht op het ondersteunen van de coaches en het escaleren van zaken die niet via de normale processen kunnen worden opgelost.

Obstakels van deelnemers.

Deelnemers bij Stichting Gewoon Sociaal ervaren verschillende obstakels die voortkomen uit hun achtergrond. Velen hebben, naast een grote afstand tot de arbeidsmarkt, een verleden met geestelijke gezondheidsproblemen en soms ook ervaringen met justitie of schulden. Deze achtergronden maken hun re-integratie in de samenleving complex en veeleisend. Een significant probleem dat vaak genoemd wordt, is de onpersoonlijke en bureaucratische benadering van bewindvoeders en andere instanties. De deelnemers ervaren dat er weinig empathie en begrip is voor hun persoonlijke situatie. Bewindvoeders ontmoeten deelnemers slechts zelden persoonlijk; de meeste communicatie verloopt telefonisch, wat een gevoel van afstand en onbegrip kan versterken volgens W.. Daarnaast worstelen deelnemers met de gevolgen van een systeem waarin ze van instantie naar instantie gestuurd worden zonder daadwerkelijke vooruitgang te boeken. Deze voortdurende doorverwijzingen en de ervaren onpersoonlijkheid creëren gevoelens van frustratie en uitzichtloosheid, wat W. als coördinator merkt aan een laag zelfbeeld dat deelnemers vaak van zichzelf hebben als ze voor het eerst kennismaken met de stichting.

Stichting Lichtpuntjes ziet obstakels die variëren van praktische uitdagingen tot persoonlijke problemen van de deelnemers. Een van de grootste praktische uitdagingen is het vinden van geschikte ruimte voor hun activiteiten. Nu wordt alles voor elke activiteit apart

volledig opgebouwd en afgebouwd zodat de volgende activiteit van die ruimte gebruik kan maken. Het verkrijgen van meer ruimte duurde daarbij lang, omdat elke nieuwe samenwerkingspartner eerst overtuigd moet raken van het sociaalmaatschappelijke belang van de organisatie en daarna moest instemmen met een lager dan marktconforme huur. Recent lijken deze ruimteproblemen een minder groot probleem te zijn geworden, doordat een toegenomen naamsbekendheid door een bezoek van de koning heeft gezorgd voor meer toenadering van organisaties uit de buurt. Naast deze logistieke uitdagingen ervaren deelnemers van Lichtpuntjes ook persoonlijke obstakels. Taalbarrières vormen een belangrijke barrière, vooral voor nieuwkomers die de Nederlandse of Engelse taal niet machtig zijn. Deze taalproblemen spelen vaak samen met een sociaal isolement, aangezien deelnemers moeite hebben met het opbouwen van sociale contacten en zich verbonden voelen met de gemeenschap uit zichzelf. De coördinator valt daarbij op dat deze groep sinds de oorlog in Oekraïne is uitgebreid naar zelfs mensen met een modaal inkomen van rond de 2.500 tot 2.600 euro netto, aangezien zij moeite hebben om financieel rond te komen vanwege de stijgende kosten voor brandstof, elektriciteit en boodschappen. Deze economische druk vergroot de uitdagingen voor deelnemers, waarbij zij zonder de stichting minder snel uit huis zouden komen.

De deelnemers van Stichting Wijk vol Waarde ervaren regelmatig stagnatie in hun trajecten door escalerende problematieken op meerdere leefgebieden, zoals huisvesting en gezondheid. De coaches proberen een integrale begeleiding te bieden, maar lopen tegen beperkingen aan doordat netwerkpartners niet altijd het mandaat hebben om doorbraken te forceren. Een strategisch probleem is dat sommige deelnemers eigenlijk thuishoren in de ziektewet in plaats van de bijstand, wat de effectiviteit van de aangeboden hulp bemoeilijkt. Daarnaast kampen veel deelnemers met trauma's waaraan zij nooit zijn geholpen, die hun vooruitgang bemoeilijken aangezien het bij deze deelnemers langer duurt voordat een vertrouwensband is met de coach. Veel van deze deelnemers hebben bovendien moeite met het leren van de taal, wat hun kansen op integratie met de andere deelnemers of het perspectief naar toekomstig werk bemoeilijkt.

Thema 2 – Welzijnsbevordering

In het tweede thema wordt op een brede manier besproken hoe de stichtingen hun deelnemers begeleiden om te komen tot welzijnsbevordering. In relatie tot de onderzoeksvraag biedt meer informatie over de begeleiding binnen de stichtingen inzicht in de specifieke methoden en strategieën die worden ingezet om sociale steun te bevorderen. Daarbij hebben de stichtingcoördinatoren de vrijheid om zelf te bespreken wat zij denken dat

de kernpunten zijn van hun begeleiding om te komen tot welzijnsbevordering bij hun deelnemers. Voor de onderzoeksvraag is speciale aandacht voor de manier hoe een ondersteunende omgeving in de stichting wordt gecreëerd, omdat dit de mediator is die centraal staat in de onderzoeksvraag. Andere factoren die volgens de stichting coördinatoren van belang zijn voor het begeleidingstraject bieden daarbij een bredere blik voor vervolgonderzoek om de focus te verbreden of te verplaatsen naar deze andere factoren. Succesvoorbeelden van deelnemers geven daarbij concrete voorbeelden van de impact van deze begeleiding. Ze laten zien hoe individuele deelnemers baat hebben gehad bij de sociale steun die ze binnen de stichting hebben ervaren. Deze voorbeelden illustreren de daadwerkelijke verbeteringen in welzijn en wanneer deze verbetering al dan niet voortkomt uit toegenomen sociale steun helpen deze succesvoorbeelden bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag op casuïstiekniveau.

Alle stichtingen werken zowel binnen als buiten hun organisaties aan de ontwikkeling van hun deelnemers, met als gemeenschappelijk doel hen voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijke toekomst, en waar mogelijk een weg (terug) naar de arbeidsmarkt te bieden. Alle coördinatoren benadrukken hierin het belang van de focus op het proces binnen het instapeconomieprogramma in plaats van op de output. Stichtingcoördinatoren benadrukken dat er geen druk wordt uitgeoefend op deelnemers om snel uit te stromen. Tegelijkertijd worden er wel duidelijke verwachtingen gesteld aan de betrokkenheid van de deelnemers. Zo geeft R. (coördinator stichting Wijk vol Waarde) aan: "Wij koesteren dat er geen druk zit op mensen om uit te stromen en tegelijkertijd zijn we ook niet makkelijk. Het is bij ons dus niet gewoon je hand ophouden en je krijgt gewoon geld. Nee, als jij elke keer niet op komt dagen voor je individuele gesprekken, heeft dat gewoon ook de consequentie. We geloven er gewoon in dat je op een gegeven moment hopelijk weer terugstroomt de maatschappij in en dan werkt dat ook gewoon zo." Deze balans tussen ruimte geven en verantwoordelijkheden benadrukken, lijkt essentieel voor het programma. Deelnemers krijgen de tijd en de ruimte om zichzelf te ontwikkelen, zonder de druk om snel resultaten te moeten laten zien. Dit benadering zorgt ervoor dat deelnemers op hun eigen tempo kunnen werken aan hun eigen ontwikkeling.

Er bestaan echter verschillen in de ondersteuningsaanpakken om het welzijn van hun deelnemers te bevorderen. Globaal ontstaat het volgende beeld: Gewoon Sociaal richt zich voornamelijk op informele, persoonlijke begeleiding, waarbij vrijwel alle begeleiding wordt verzorgd door coördinator W.. Bij Lichtpuntjes is er een mix van informele en formele persoonlijke begeleiding, met jobcoaches binnen het instapeconomieprogramma en informele

ondersteuning door meer ervaren vrijwilligers bij activiteit binnen en buiten het instapeconomieprogramma. Tot slot biedt Wijk vol Waarde de meest formele begeleiding, met een team van jobcoaches en andere begeleiders die periodiek ondersteuning bieden via vaste methodieken en dit evalueren op basis van gezamenlijk vastgelegde doelen. Dit beeld zal verder worden toegelicht aan de hand van de interviewtranscripten.

Begeleiding binnen de stichting.

Gewoon Sociaal.

Als het gaat over de begeleiding binnen de stichting, dan wordt de transitie die deelnemers doormaken van cliënt naar vrijwilliger als belangrijk aspect genoemd innen de stichting Gewoon Sociaal. Dit wordt gezien als een cruciaal onderdeel van hun ontwikkeling en zelfbeeld. Veel deelnemers hebben hun gevoel van waardigheid verloren nadat ze, vanwege hun complexe achtergrond, vastliepen in diverse hulpverleningstrajecten voor verschillende problemen. Zo stelt W.: "In het verleden waren het altijd cliënten en dan is het makkelijk: je bent achterlijk, stom, je weet niets. Maar nu zijn het betaalde vrijwilligers. En daar kun je een beetje meer van verwachten, omdat het een heel andere titel is, een heel andere functie. En voordat dat een beetje ingedaald is bij de deelnemers, dat ze de stap kunnen maken van cliënt naar vrijwilliger, daar zit soms nog wel eens wat tijd in. En sommigen hebben daar meer moeite mee dan een ander." Deze transitie van cliënt naar vrijwilliger is essentieel omdat het deelnemers helpt om een positiever zelfbeeld te ontwikkelen. Door de rol van vrijwilliger op zich te nemen, krijgen deelnemers een gevoel van verantwoordelijkheid en eigenwaarde.

Voor die transitie draait alles om persoonlijke aandacht. De coördinator van Gewoon Sociaal geeft aan: "Die persoonlijke aandacht mis ik vaak bij externe partijen. Ik denk dat het zou helpen als een beheerder hier kon komen om echt de mensen te leren kennen waar ze mee te maken hebben. Ik had altijd het idee bij bewindvoerders dat het een persoonlijke kwestie was, maar dat is natuurlijk niet het geval. Ze zien elkaar een keer bij de rechtbank, en de rest is telefonisch. Dus er is geen empathie richting de andere persoon, helemaal niets daarvan." Deze persoonlijke benadering helpt bij het opbouwen van vertrouwen en het beter inspelen op de individuele behoeften van de deelnemers. Het hebben van een directe en empathische relatie met de coördinatoren kan bijdragen aan het gevoel van waarde en respect bij de deelnemers.

Persoonlijke aandacht en informaliteit staat voor W. ook centraal bij het toetredingsproces van nieuwe deelnemers. Het proces van binnenkomst voor nieuwe deelnemers begint meestal met een open gesprek over hun wensen en mogelijkheden. Dit

informele begin helpt om deelnemers op hun gemak te stellen en te laten acclimatiseren binnen de stichting. Zoals de coördinator beschrijft: "Het eerste gesprek gaat altijd over wat je wilt, of wat je kunt doen, of waar je interesses liggen of zoiets. Ja, soms is er een concreet antwoord, maar soms ook helemaal niet. En ja, wat doe je dan? Gewoon laten komen." Dit open en uitnodigende begin zorgt ervoor dat deelnemers zich welkom voelen en de ruimte krijgen om hun eigen tempo te bepalen.

Ook bij voortgangsgesprekken staat informaliteit centraal bij Gewoon Sociaal, door deze vaak spontaan te voeren tijdens dagelijkse ontmoetingen. In het begin van de stichting werd bijvoorbeeld elke ochtend samen ontbeten, wat een natuurlijke setting biedt voor het bespreken van persoonlijke voortgang en uitdagingen. Deze informele aanpak zorgt ervoor dat deelnemers zich op hun gemak voelen en open kunnen praten over hun ervaringen en behoeften. De begeleiding binnen de stichting is sterk gericht op persoonlijke aandacht en flexibiliteit. De oprichter speelt een centrale rol in de ondersteuning, waarbij er ruimte is voor deelnemers om nieuwe activiteiten te verkennen, vooral als er een sociaal ondernemer betrokken is. Dit biedt deelnemers de mogelijkheid om zich in een veilige omgeving te ontwikkelen zonder direct financiële consequenties. Hoewel de deelnemerspopulatie lichtelijk verschilt tussen de stichtingen, zijn alle stichtingen gericht op het geven van maatwerk door te beginnen met het vergroten van de waardigheid onder de deelnemers.

Lichtpuntjes

Stichting Lichtpuntjes hanteert een gestructureerde aanpak door middel van jobcoaching, waarbij deelnemers begeleid worden in het identificeren van hun sterke en zwakke punten. Deze formele begeleiding helpt deelnemers specifieke vaardigheden te ontwikkelen en hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Vrijwilligers leren bijvoorbeeld vaardigheden op het gebied van elektricien, fotografie of marketing, als uit overleg met de jobcoach blijkt dat daar hun sterke punten liggen. Wanneer een activiteit niet binnen de kaders van de stichting kan worden aangeboden, wordt vaak informele ondersteuning geboden door advies te geven of gebruik te maken van het stichtingnetwerk om betrokkenen te helpen bij het opzetten van hun activiteit. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de zwakke punten van een deelnemer, bijvoorbeeld door cursussen aan te bieden als blijkt dat iemand (digitaal) laaggeletterd is. Coördinator Y. geeft aan dat structuur een belangrijk aspect is binnen de formele kant van de begeleiding voor de deelnemers om stappen te kunnen zetten. Deelnemers krijgen vaak contracten voor minimaal 32 uur per maand, waarbij ze meestal starten met 8 à 9 uur per week, afhankelijk van hun situatie en capaciteiten. Zo refereerde Y. aan een gesprek met een deelnemer "Ik zei, wanneer wil je hier zijn? Kun je hier om 9 of 10

uur zijn? Nee, zei hij, je moet me echt tijd geven. Dan ben ik hier. Je moet me echt die structuur geven. Je moet me dat niet zelf laten bepalen, want dan kom ik echt niet. Dus ik sprak met hem af dat je, hij echt elke dag kwam. Dus ik zei je moet hier elke dag om 10 uur zijn. En precies op tijd was hij altijd binnen. En hij groeide heel lang met ons mee op. Nu is hij energiecoach geworden.”

Naast deze formele begeleiding is er veel ruimte voor informele ondersteuning bij Lichtpuntjes. Een belangrijk doel van de stichting is om deelnemers uit hun isolement te halen, al is het maar voor een uurtje per week. Dit wordt bereikt door hen aan te moedigen om langs te komen, een praatje te maken en de sfeer te proeven. Zoals Y. aangeeft: "Iedereen die hier binnenkomt, gaat nooit meer weg." Deze informele benadering zorgt ervoor dat deelnemers vaak langer blijven hangen dan gepland en ook buiten hun rooster om komen, wat leidt tot vele vriendschappen en een sterk gemeenschapsgevoel. De informele ondersteuning door meer ervaren vrijwilligers staat centraal bij Lichtpuntjes. Dit stelt de stichting in staat om met een klein aantal jobcoaches en betaalde begeleiders een verscheidenheid aan activiteiten te organiseren. Deelnemers worden nooit gedwongen om te werken, maar worden aangemoedigd om te kijken welke taken hen aanspreken, zoals kleding inspecteren, mensen te woord staan of eten bereiden. Daarbij wordt niet alleen ondersteuning gegeven aan de deelnemers zelf, maar ook aan hun omgeving. Zo kunnen kinderen van ouders bij Lichtpuntjes terecht voor bijles of opvang, zodat ouders bijvoorbeeld tijd hebben om een taal cursus te volgen die ook met behulp van Lichtpuntjes wordt aangeboden. Dit type ondersteuning draagt bij aan een breder welzijn van de deelnemers en hun families, en versterkt de gemeenschapszin binnen de stichting. Mensen uit diverse achtergronden, zoals WMO-klanten, wijkagenten, en anderen die hulp nodig hebben, komen hier samen, wat zorgt voor een gevoel van voldoening bij zowel de initiatiefnemers als de vrijwilligers. Y. beschrijft dit als volgt: "We doen echt alles samen: we huilen samen, we lachen samen, we werken hard samen." Door deze holistische benadering streeft Lichtpuntjes ernaar deelnemers niet alleen binnen de stichting te begeleiden, maar ook een gemeenschapsgevoel aan te wakkeren. De nadruk op Lichtpuntjes als familiecentrum creëert een veilige plek waar deelnemers altijd terecht kunnen voor steun, warmte en voedsel.

Zo worden bij Lichtpuntjes naast de primaire activiteiten ook verschillende nevenwerkzaamheden georganiseerd die bijdragen aan de sociale cohesie en ondersteuning van de deelnemers. Zo organiseren ze elke vrijdag een buurtmaaltijd waar tafels worden gedekt en drie maaltijden worden gereserveerd voor mensen die eenzaam zijn of behoefte hebben aan contact. Daarnaast ontvangen ze donaties van groenten, fruit en brood, die

vervolgens worden uitgedeeld aan 42 gezinnen die onder de armoedegrens leven en niet in aanmerking komen voor de voedselbank. Een andere belangrijke activiteit van Lichtpuntjes is het jeugdeducatiefonds, waar ze maaltijden inkopen voor kinderen die zonder ontbijt naar school gaan. Elke maandag kunnen ouders pakketten ophalen met basisvoedingsmiddelen zoals melk, brood en fruit. Deze activiteiten ondersteunen niet alleen de fysieke behoeften van de gemeenschap, maar versterken ook de sociale banden en creëren een gevoel van saamhorigheid.

Wijk vol Waarde

De begeleiding binnen Wijk vol Waarde is zowel individueel als groepsgericht. Coaches hebben om de week individuele gesprekken met deelnemers en bieden daarnaast begeleiding tijdens groepsactiviteiten. Deze groepsaanpak helpt deelnemers om het vertrouwen te winnen dat nodig is om nieuwe uitdagingen aan te gaan. "Wat je sowieso ziet is dat ze in groepen dit soort werk verrichten. Dat heeft verschillende redenen. Een belangrijke reden is dat ze het gewoon heel eng en spannend vinden om iets nieuws te gaan doen." Door samen te werken in groepen kunnen deelnemers elkaar steunen en motiveren, wat hun ontwikkeling ten goede komt. De coördinatoren van Stichting Wijk Vol Waarde zien ook dat de gemeenschap binnen de stichting zelf een grote rol speelt in het ondersteunen van nieuwe deelnemers. Het netwerk van deelnemers fungeert als een steunstructuur die nieuwkomers helpt zich sneller thuis te voelen en zich aan te passen. "Je ziet dat mensen elkaar steunen en aanmoedigen. Dat is zo belangrijk. Het geeft nieuwkomers hoop en het gevoel dat zij ook kunnen slagen." Dit onderlinge steunnetwerk zorgt ervoor dat de positieve effecten van de ondersteuning door de stichting zich verder uitbreiden en vermenigvuldigen.

Bovendien staat de samenstelling van het team centraal binnen de begeleiding binnen Wijk vol Waarde, die bewust is samengesteld met mensen uit verschillende leeftijden, culturele achtergronden en levenservaringen. Dit diverse team biedt deelnemers herkenbare rolmodellen en perspectieven die hen helpen bij hun eigen ontwikkeling. "Het team zelf is ook een tool, want dat is bewust samengesteld met mensen vanuit verschillende leeftijd, dus ook verschillende levensfasen, verschillende culturele achtergronden, verschillende talen." Dit helpt deelnemers om zich te identificeren met anderen die vergelijkbare uitdagingen hebben overwonnen, wat hen extra motivatie en vertrouwen geeft om zelf ook stappen te zetten. De diverse samenstelling van zowel het coachesteam als de deelnemende groep draagt bij aan een inclusieve en ondersteunende omgeving waarin iedereen zich kan ontwikkelen.

Bij Wijk vol Waarde wordt gebruik gemaakt van de zelfredzaamheidsmatrix om de voortgang van deelnemers op verschillende leefgebieden te volgen en te registreren. Dit

systeem geeft deelnemers inspraak bij het scoren van hun niveau op diverse gebieden en helpt bij het bepalen van focuspunten voor de komende periode. Coaches werken vervolgens gericht met deelnemers aan specifieke vaardigheden, zoals werknemersvaardigheden of het omgaan met geldzaken. Coördinator R. merkt op: "We geven de deelnemers ook zelf inspraak bij het scoren van het niveau op de leefgebieden en het bepalen waar we een bepaalde focus op willen leggen voor het aankomende kwartaal. Na het maken van deze afspraken gaat de coach gericht met hen aan de slag." Hierdoor worden de deelnemers meer gemotiveerd, omdat de begeleiding op maat is en gericht op hun specifieke behoeften. Wel start elke nieuwe deelnemer vanuit een van de twee startprofielen: buurtconciërge en wijkbuddy om de basis werknemersvaardigheden aan te leren en rustig aansluiting te vinden in de groep. Buurtconciërges houden de wijk schoon en veilig, terwijl wijkbuddy's initieel vooral vrouwen waren die soep kookten en deze rondbrachten bij minimagezinnen. Deze taken zijn afgestemd op de interesses en mogelijkheden van de deelnemers. Deze praktische en laagdrempelige taken helpen deelnemers om zelfvertrouwen op te bouwen en hun sociale vaardigheden te ontwikkelen.

Wanneer deelnemers meer uit hun schulp kruipen en de basis onder de knie hebben, bestaat de ruimte om binnen en steeds meer ook buiten de stichting in de buurt andere werkzaamheden te verrichten die beter aansluiten bij hun interesses. De stichting neemt hierbij vooral een faciliterende rol door te zorgen dat de basisvoorwaarden om te kunnen ontwikkelen aanwezig zijn, waarbij werkzaamheden inhoudelijk vaak los van de stichting komen te staan. De focus ligt op het maken van kleine stappen buiten de stichting, met ondersteuning van sociaal ondernemers en partners in de stad, om zo een duurzame overgang naar de arbeidsmarkt te faciliteren. "We merkten dat de bestaande stappen te grote stappen waren voor de deelnemers. Toen hebben we met verschillende partners in de stad en een groep sociaal ondernemers, die verenigd is in de social club en in Den Haag werkt, een proces ontwikkeld om met kleinere stappen de stap te maken buiten de stichting naar uiteindelijk de arbeidsmarkt." Deze aanpak zorgt ervoor dat deelnemers geleidelijk kunnen wennen aan de eisen van de arbeidsmarkt, zonder de angst om financieel benadeeld te worden. Wijk vol Waarde werkt daarbij nauw samen met de gemeente Den Haag om ervoor te zorgen dat deelnemers financieel niet achteruitgaan wanneer zij een betaalde baan vinden. Dit voorkomt dat deelnemers terughoudend zijn om stappen richting werk te zetten uit angst voor financiële gevolgen. Dit biedt deelnemers een stabielere basis om hun weg naar betaald werk te vinden.

Succesvoorbeelden groei deelnemers.

In deze sectie worden succesvoorbeelden gepresenteerd van deelnemers binnen het instapeconomieprogramma, zoals naar voren is gekomen uit interviews met stichtingcoördinatoren. Deze voorbeelden illustreren hoe deelnemers zich hebben ontwikkeld en hoe hun welzijn is verbeterd door de ondersteuning van de verschillende stichtingen.

Gewoon Sociaal.

Bij Stichting Gewoon Sociaal zijn er diverse succesverhalen te vertellen. Zo is er een deelnemer die voorheen regelmatig in aanraking kwam met de politie vanwege zijn gedrag. Zo geeft coördinator W. aan: "Voordat hij hier kwam, was hij drie tot vier keer per week in aanraking met politie en dan niet eens voor incidenten voor justitie, maar puur om aandacht te krijgen: ruzies, schelden, de boel op stelten zetten. Dat was hij, maar sinds hij bij Gewoon Sociaal loopt, gebeurt dat niet meer. Politie is dat ook komen verkondigen hier van hé luister hij is niet meer bij ons in beeld. Dus echt alleen maar positief." Dit verhaal toont aan hoe de begeleiding bij Gewoon Sociaal kan bijdragen aan het verminderen van probleemgedrag en het verbeteren van relaties met de gemeenschap.

Een andere deelnemer had aanvankelijk grote schulden en was nauwelijks actief. W. vertelt: "Nou, ik leerde hem kennen. Hij kwam om 10 uur zijn eerste bak koffie halen. Nou, om 12 uur was hij nog niet wakker en om 13 uur ging hij dan weer zijn nest in. Nu is hij hier elke dag tussen 8 en kwart over 8 op maandag, woensdag, en vrijdag en leidt hij een groep met wie hij de wijk in gaat om afval te prikken. Die is echt compleet omgeslagen. Hij is nu zijn schulden aan het aanpakken, wat hij eerst ook helemaal niet wilde." Nu is deze deelnemer een medebegeleider aan het worden waarbij hij anderen help met het structureren en zinvol invullen van hun dag. Dit illustreert hoe structuur en verantwoordelijkheid kunnen leiden tot een ommekeer in gedrag en motivatie.

Een ander mooi voorbeeld van persoonlijke groei is een deelnemer die in het begin erg verlegen was en zijn huis nauwelijks durfde te verlaten. "Eerst durfde hij zijn huis nog niet te verlaten en was hij heel verlegen. Hij was wel eerst zo dat hij eerst op de bank ging zitten in het hoekje. En, uh, ja, de eerste paar keer ga ik dan naast hem zitten om met hem te praten van hoe gaat het? Wil je thee? Wil je koffie? Ja, en op een gegeven moment zijn ze los of, ja, ze voelen zich veilig. Nu komt hij hier gewoon binnen, in de groep. Het maakt helemaal niet uit, hij voelt zich niet meer klein." Deze vooruitgang toont hoe een veilige en ondersteunende omgeving deelnemers kan helpen om sociaal actiever en zelfverzekerder te worden.

Lichtpuntjes.

Stichting Lichtpuntjes biedt ook inspirerende voorbeelden van deelnemers die hun leven aanzienlijk hebben verbeterd. Een van de succesverhalen betreft een techneut die door de stichting wordt ondersteund om zijn vaardigheden verder te ontwikkelen.

Stichtingcoördinator Y. vertelt: "Alles wat een stekker heeft, dat kan hij echt repareren. Hij gaat straks een opleiding volgen voor mobieltjes, want daar is ook een behoorlijke markt voor." De stichting helpt hem ook om digitale vaardigheden te ontwikkelen en zichzelf te leren verkopen, zodat hij uiteindelijk opdrachten kan krijgen en geld kan verdienen. Hoewel ze pas acht maanden geleden officieel zijn begonnen, zien ze al veelbelovende talenten op verschillende gebieden, zoals in het naaiatelier, bij reclamemakers en bij de technici. Y. vertelt hierover: "Zo zijn alle posters die je hierbuiten ziet en onze visitekaartjes die je hier kan zien gemaakt door iemand anders die ook vrijwilliger is. Dus daar is hij ook sterk en met fotografie, adverteren, visitekaartjes, en die talenten hebben we ontdekt. En daar krijgt hij zijn eigen ruimte." De stichting faciliteert deze talenten door hen toegang te geven tot apparatuur zoals VR-brillen, computers en laptops, en ze werken samen met andere stichtingen en fondsen. Dit laat zien hoe het programma deelnemers kan helpen om hun talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen, met het uiteindelijke doel om een betaalde baan of zelfstandigheid te bereiken.

Wijk vol Waarde.

Bij Stichting Wijk Vol Waarde zien we ook positieve veranderingen bij de deelnemers, met name op het gebied van gezondheid en sociaal welzijn. Deelnemers worden aangemoedigd om fysiek actief te zijn door naar het pand te komen, wat vaak betekent dat ze moeten lopen of fietsen. Dit heeft geleid tot een verbeterde fysieke gezondheid en gewichtsverlies bij sommige deelnemers. Zo vertelt stichtingcoördinator R.: "We hebben mensen gehad die door deelname bij ons vooruitgingen qua gezondheid. Ze moeten immers naar het pand komen, dus moeten ze lopen of fietsen. Hierdoor vallen ze af en worden ze gewoon fysiek fitter."

Een ander voorbeeld is een oudere dame die wekelijks naar de huisarts ging vanwege eenzaamheid. Haar bezoeken aan de huisarts waren niet medisch noodzakelijk, maar een manier om sociaal contact te hebben. Toen ze echter bij de stichting betrokken raakte, veranderde dit drastisch. R. vertelt: "Als je dan in zo'n pand komt waar van alles gebeurt, waar je soms kan mee eten en waar je gewoon een team hebt van mensen die hetzelfde werk doen, dan krijg je gewoon heel gauw al netwerk om je heen. Nu komt ze niet meer voor sociaal contact bij de huisarts." Dit verhaal illustreert hoe deelname aan

gemeenschapsactiviteiten bij de stichting heeft bijgedragen aan het verminderen van eenzaamheid en het opbouwen van een sociaal netwerk, wat uiteindelijk ook de druk op de gezondheidszorg vermindert.

Daarnaast gaf R. ook een voorbeeld hoe belangrijk de vrijwilligersvergoeding kan zijn voor deelnemers. Ze geeft hierbij het voorbeeld van een deelnemer die nu eindelijk iets kon kopen voor haar kleinkinderen dankzij de vergoeding die ze ontvangt. "Het project geeft hen gewoon net iets meer ruimte financieel." Deze financiële ondersteuning biedt de deelnemers een kleine, maar belangrijke verbetering in hun levenskwaliteit. Het stelt hen in staat om kleine extra's te kopen die ze anders niet zouden kunnen veroorloven, wat hun gevoel van eigenwaarde en welzijn verder versterkt.

Thema 3 – Leiderschapsstijl

Uit de verschillende manieren van ondersteunen binnen de stichtingen komen verschillende leiderschapsstijlen naar voren, die mogelijk een rol kunnen spelen bij de effectiviteit van de stichtingen in de welzijnsbevordering van de deelnemers. In de volgende sectie zal worden ingezoomd op drie relevante leiderschapsstijlen in deze context van het instapeconomieprogramma, die zijn besproken in het theoretisch kader: empowerend leiderschap, transformationeel leiderschap en dienend leiderschap.

Gewoon Sociaal.

Binnen Stichting Gewoon Sociaal is empowerend leiderschap duidelijk zichtbaar. Empowerend leiderschap is te herkennen aan de mate waarin leiders hun teamleden autonomie en verantwoordelijkheid geven, wat duidelijk naar voren komt uit de ervaringen bij deze stichting. "Een leidende rol was in het begin denk ik nodig, maar nu staat de ploeg. En het zijn ook allemaal volwassen mensen, ze vechten nooit met elkaar. Er zijn geen messen, de ramen gaan er nooit meer uit." Dit citaat laat zien hoe de coördinator aanvankelijk een sterke leiderschapsrol vervulde, maar nu meer autonomie aan de deelnemers geeft. De coördinator kijkt wie zelfstandig kan werken zonder begeleiding, wat bijdraagt aan het gevoel van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van de deelnemers. Dit is typerend voor empowerend leiderschap, waar het doel is om individuen te ondersteunen en te faciliteren zodat ze zelfredzaam worden en hun eigen keuzes kunnen maken.

Transformationeel leiderschap komt ook naar voren in de visie en inspiratie die de coördinator biedt: "Mensen vertrouwen gewoon dat de weg die we bewandelen of die we begaan met Gewoon Sociaal dat dat hen ook een betere situatie oplevert. En niet die eeuwige rotcirkel waar ze nu al 10, 15 jaar in zitten." Dit citaat laat zien hoe de coördinator een toekomstvisie schetst die deelnemers motiveert om hun situatie te verbeteren. Door een

positieve toekomst te visualiseren, worden deelnemers geïnspireerd om zich in te zetten voor verandering.

Bij Gewoon Sociaal is er bovendien een element van dienend leiderschap zichtbaar door de focus op het welzijn van de deelnemers. "Uiteindelijk staan de mensen op de eerste plaats. En dat is ook wat ik hen vertel en waar ik met ze over spreek. Dat zij zichzelf op de eerste plaats moeten zetten, wel rekening houdend met de maatschappij." Dit illustreert hoe de coördinator de behoeften van de deelnemers centraal stelt en hen aanmoedigt om hun eigen welzijn te prioriteren.

Lichtpuntjes.

Bij Stichting Lichtpuntjes is transformationeel leiderschap dominant aanwezig. Transformationeel leiderschap is gericht op het inspireren en motiveren van teamleden om hun potentieel te bereiken en gemeenschappelijke doelen na te streven. Dit komt tot uiting in hoe de coördinatoren werken aan het ontwikkelen van de talenten van hun deelnemers en hen ondersteunen bij het zetten van stappen richting een betaalde baan. "Het is vanuit ons maatwerk, begeleiden, coördineren en dan hopelijk wordt het iets. Daar werken we hard voor. Als het niks wordt, nou dan blijven ze klein. Dan blijven ze onder de vleugels van de stichting werken." De coördinatoren proberen voortdurend de krachten van de deelnemers naar voren te laten komen en hen te helpen groeien, wat typerend is voor transformationeel leiderschap.

Daarnaast toont de betrokkenheid bij het geven van verantwoordelijkheid aan vrijwilligers en hen in staat stellen om zelfgesprekken te voeren met nieuwe vrijwilligers hoe zij hun teamleden inspireren en motiveren om leiderschapstaken op zich te nemen. "Vrijwilligers die hier al langer zitten, gaan nu zelf die gesprekken aan met de nieuwe vrijwilligers. Dus het is inmiddels echt helemaal zelfsturend." Dit versterkt de onderlinge band en stimuleert de ontwikkeling van leiderschapsvaardigheden binnen de groep, wat ook een aspect van empowerend leiderschap is.

Bij Lichtpuntjes is ook dienend leiderschap zichtbaar in de manier waarop de coördinatoren de deelnemers ondersteunen bij het bereiken van hun doelen. "Onze afspraak was om in 2023 één jaar lang te pionieren en daarna gaan we verantwoordelijkheden langzamerhand overgeven aan anderen." Dit toont aan dat de coördinator bereid is om deelnemers de ruimte te geven om te groeien en hun eigen verantwoordelijkheid te nemen, terwijl hij hen blijft ondersteunen en begeleiden. Bovendien komt dienend leiderschap bij Lichtpuntjes tot uiting door niet alleen te voorzien in de primaire behoeften van de gemeenschap, maar ook door verschillende nevenactiviteiten te organiseren die gericht zijn op sociale cohesie en ondersteuning van de deelnemers.

Wijk Vol Waarde.

Binnen Stichting Wijk Vol Waarde is dienend leiderschap de belangrijkste leiderschapsstijl. Dienend leiderschap richt zich op het ondersteunen en faciliteren van de groei en welzijn van de teamleden, waarbij de leider zichzelf ten dienste stelt van het team. Dit blijkt uit hoe de coördinatoren zich richten op het helpen van deelnemers om stappen te maken en hen ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling. "Het zit hem ook echt in zien van mensen, aandacht hebben voor de ander en luisteren naar het verhaal." De coördinatoren besteden veel tijd aan het begeleiden van deelnemers door middel van individuele gesprekken, coaching binnen groepsdynamiek en het geven van buddy's aan nieuwe deelnemers. "Wat ook wel doen, is dat we iemand een buddy geven die al heel lang bij ons betrokken is, waarbij de buddy omkijkt naar de nieuwe deelnemer en hem/haar bij de groep probeert te betrekken." Deze aanpak, waarbij het welzijn van de deelnemers centraal staat en er veel aandacht is voor persoonlijke begeleiding, is kenmerkend voor dienend leiderschap. Daarnaast draagt de bewust diverse samenstelling van het begeleidingsteam, met mensen van verschillende leeftijden, culturele achtergronden en talen, bij aan het opbouwen van vertrouwen en perspectief onder de deelnemers. De diverse achtergrond van de coaches speelt een cruciale rol bij het bieden van gepersonaliseerde begeleiding, waarbij de specifieke behoeften en uitdagingen van de deelnemers centraal staan. Door een gemeenschap te creëren waarin deelnemers zich gezien en gehoord voelen, en waar ze zich kunnen identificeren met de coaches, bevordert dit een ondersteunende en inclusieve omgeving.

Daarnaast hanteert Wijk Vol Waarde hanteert een empowerende leiderschapsstijl in hun methodiek omtrent gespreksvoering. Deze specifieke benadering van gespreksvoering is ontworpen om deelnemers actief te betrekken bij het identificeren van hun eigen behoeften en het formuleren van oplossingen. Door deelnemers vraaggericht te begeleiden, worden ze aangemoedigd om zelf na te denken over hun situatie en om concrete stappen te bedenken waar ze aan kunnen werken. Het kernprincipe achter deze aanpak is het empoweren van individuen. Door hen de ruimte te geven om hun gedachten te structureren en hun behoeften te articuleren, worden deelnemers gestimuleerd om hun eigen capaciteiten te ontdekken en te ontwikkelen. Dit proces van zelfreflectie en actieve betrokkenheid draagt bij aan het versterken van hun gevoel van eigenaarschap en zelfvertrouwen. Concreet betekent dit dat de gespreksleiders binnen Wijk Vol Waarde niet alleen luisteren naar de verhalen en uitdagingen van deelnemers, maar ook actief vragen stellen die hen aanmoedigen om dieper na te denken over mogelijke oplossingen. Door dit proces van zelfgestuurde ontwikkeling aan te moedigen,

wordt een omgeving gecreëerd waarin deelnemers zich gesterkt voelen om hun eigen leven vorm te geven en hun persoonlijke doelen na te streven.

Transformationeel leiderschap wordt ook toegepast door de persoonlijke benadering en het zien van mensen: "Het zit hem ook echt in zien van mensen, aandacht hebben voor de ander en luisteren naar het verhaal. Daarnaast betrekken we ze bij wat we doen door ze een plekje te geven in een grotere groep, waarbij we ze coachen in de groepsdynamiek." Deze methode helpt deelnemers om zich gezien en gehoord te voelen, wat hun motivatie en betrokkenheid verhoogt.

Vergelijking van de leiderschapsstijlen tussen de stichtingen.

Hoewel alle drie de stichtingen kenmerken van empowerend, transformationeel en dienend leiderschap toepassen, verschillen ze in de manier waarop ze deze leiderschapsstijlen in hun werk als stichtingcoördinator toepassen. Deze variatie in benaderingen zorgt voor verschillende vormen van ondersteuning en leiderschap binnen elke organisatie, die op basis van de genoemde succesvoorbeelden in dit onderzoek allen kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de deelnemers binnen het instapeconomieprogramma. Stichting Gewoon Sociaal legt sterk de nadruk op empowerment door deelnemers autonomie en verantwoordelijkheid te geven. Ze stimuleren zelfstandig werken en beslissingen nemen, wat leidt tot een hoge mate van zelfredzaamheid. Deze stichting integreert empowerment door deelnemers te ondersteunen in het ontwikkelen van hun eigen plannen en doelen, en door hen de vrijheid te geven om hun eigen traject te bepalen. Bij Lichtpuntjes wordt empowerment bereikt door vrijwilligers de leiding te geven over de introductie en begeleiding van nieuwe vrijwilligers, wat een zelfsturend systeem creëert. Hier wordt empowerment zichtbaar in de mate waarin vrijwilligers betrokken worden bij het organiseren en uitvoeren van activiteiten, waardoor ze zich verantwoordelijk voelen voor de groei en het succes van de organisatie. Wijk Vol Waarde richt zich op empowerment door deelnemers te helpen hun eigen problemen te identificeren en op te lossen, wat hun zelfvertrouwen en probleemoplossende vaardigheden versterkt. Deze benadering omvat het trainen van deelnemers om proactief hun uitdagingen aan te pakken, wat hen in staat stelt om zelfstandig en met vertrouwen deel te nemen aan de gemeenschap.

Transformationeel leiderschap bij Gewoon Sociaal komt voort uit persoonlijke verhalen die W. vertelt hoe hij zelf opgeklommen is uit dezelfde situatie als de deelnemers en in zijn visie verder wil groeien. Deze verhalen en visie geven richting en moedigen deelnemers aan om zich in te zetten voor hun persoonlijke ontwikkeling en groei. Bij Lichtpuntjes komt transformationeel leiderschap naar voren in de maatwerkaanpak en de

focus op talentontwikkeling en het geven van verantwoordelijkheid aan vrijwilligers. Deze benadering zorgt ervoor dat vrijwilligers zich gewaardeerd en gemotiveerd voelen om hun vaardigheden te ontwikkelen en bij te dragen aan de organisatie. Wijk Vol Waarde richt zich daarentegen meer op persoonlijke begeleiding en groepsdynamiek om deelnemers te inspireren en motiveren. Transformationeel leiderschap wordt hier toegepast door middel van persoonlijke interacties en groepssessies die deelnemers stimuleren om hun potentieel te benutten en samen te werken aan gemeenschappelijke doelen.

Dienend leiderschap bij Gewoon Sociaal draait om het centraal stellen van het welzijn van de deelnemers en hen aanmoedigen om hun eigen behoeften te prioriteren. Deze focus op welzijn omvat het bieden van ondersteuning en resources die deelnemers in staat stellen om hun persoonlijke doelen te bereiken. Bij Lichtpuntjes ligt de focus op het ondersteunen van deelnemers bij het bereiken van hun doelen en het geleidelijk overdragen van verantwoordelijkheden. Dienend leiderschap wordt hier zichtbaar in de manier waarop vrijwilligers en deelnemers worden begeleid en ondersteund in hun ontwikkeling. Wijk Vol Waarde toont dienend leiderschap door nieuwe deelnemers te koppelen aan ervaren buddy's, waardoor een ondersteunende en inclusieve gemeenschap ontstaat. Deze benadering benadrukt persoonlijke begeleiding en het opbouwen van sterke relaties die deelnemers helpen zich gesteund en geïntegreerd te voelen.

Samenvatting kwalitatieve resultaten – terugkoppeling naar de onderzoeksvraag

In dit onderzoek is onderzocht in hoeverre leiden instapbanen in Den Haag Zuidwest tot een toename van sociale steun onder deelnemers, en in welke mate draagt deze toename bij aan een verbeterd welzijn voor deelnemers. Uit de kwantitatieve analyse is geen verband gevonden tussen de duur van de deelname aan het programma en het welzijn van de deelnemers. Wel blijkt dat een langere deelname aan het programma de behoefte aan sociaal contact met familie en vrienden vermindert, wat kan wijzen op de effectiviteit van het programma in het bieden van voldoende sociale steun. Toch is geen aanwijzing gevonden dat ervaren sociale steun gerelateerd is aan het welzijn van de deelnemers. Ter triangulatie van deze resultaten zijn aanvullend op de kwantitatieve analyses drie semigestructureerde interviews afgenomen, zodat ook vanuit een kwalitatief perspectief antwoord gegeven kan worden op de onderzoeksvraag. Naast het beantwoorden van de vragenlijst van een ander perspectief is ook de ruimte gegeven aan de stichtingcoördinatoren om factoren te bespreken waarvan zij denken dat ze van belang zijn om positieve (welzijns)resultaten te behalen met het instapeconomieprogramma binnen hun stichtingen. Specifiek is hierbij vanuit het theoretisch kader de focus gelegd op de leiderschapstijlen van de stichtingcoördinatoren,

aangezien uit de literatuur drie leiderschapsstijlen (empowerend, transformationeel, en dienend) even geschikt zijn om in de context van de instapeconomie te komen tot welzijnswinsten bij de deelnemers. Op die manier bieden de kwalitatieve diepgaande inzichten in de ervaringen en percepties van de deelnemers en coördinatoren van de stichtingen, dat niet onderzocht kon worden binnen de vragenlijsten van de kwantitatieve analyse. Hier volgen twee voorbeelden uit de interviews, die helpen om de onderzoeksvraag meer genuanceerd te beantwoorden dan enkel op basis van de kwantitatieve resultaten mogelijk zou zijn.

Ten eerste de effectiviteit van voortrajecten. De gesprekken met deelnemers onthulden dat de persoonlijke aandacht die coördinatoren besteden aan potentiële deelnemers in het voortraject van deelname een aanzienlijke impact heeft op hun gevoel van sociale steun. Deelnemers voelden zich al ondersteund en gewaardeerd voordat ze officieel begonnen met het programma. Dit suggereert dat de initiële interacties en de zorgvuldige begeleiding bij het begin van de deelname een grotere rol spelen in het welzijn dan de daadwerkelijke duur van de deelname, een inzicht dat ontbreekt in de kwantitatieve analyses. Hier lijkt leiderschap een belangrijke rol in te spelen, want zo bleek uit de interviews dat deelnemers, ongeacht de duur van hun deelname, vaak de persoonlijke aandacht en steun van coördinatoren als cruciaal beschouwen voor hun welzijn. Bij Stichting Gewoon Sociaal, bijvoorbeeld, gaven deelnemers aan dat W. (de stichtingcoördinator) een van de eerste personen is naar wie ze toe gaan voor hulp of sociale steun bij privéomstandigheden. Dit laat zien dat de kwaliteit van de relatie en de leiderschapsstijl van de coördinator van direct belang is op de ervaren sociale steun en helpt bij de welzijnsbevordering, iets wat de kwantitatieve data niet kon vastleggen.

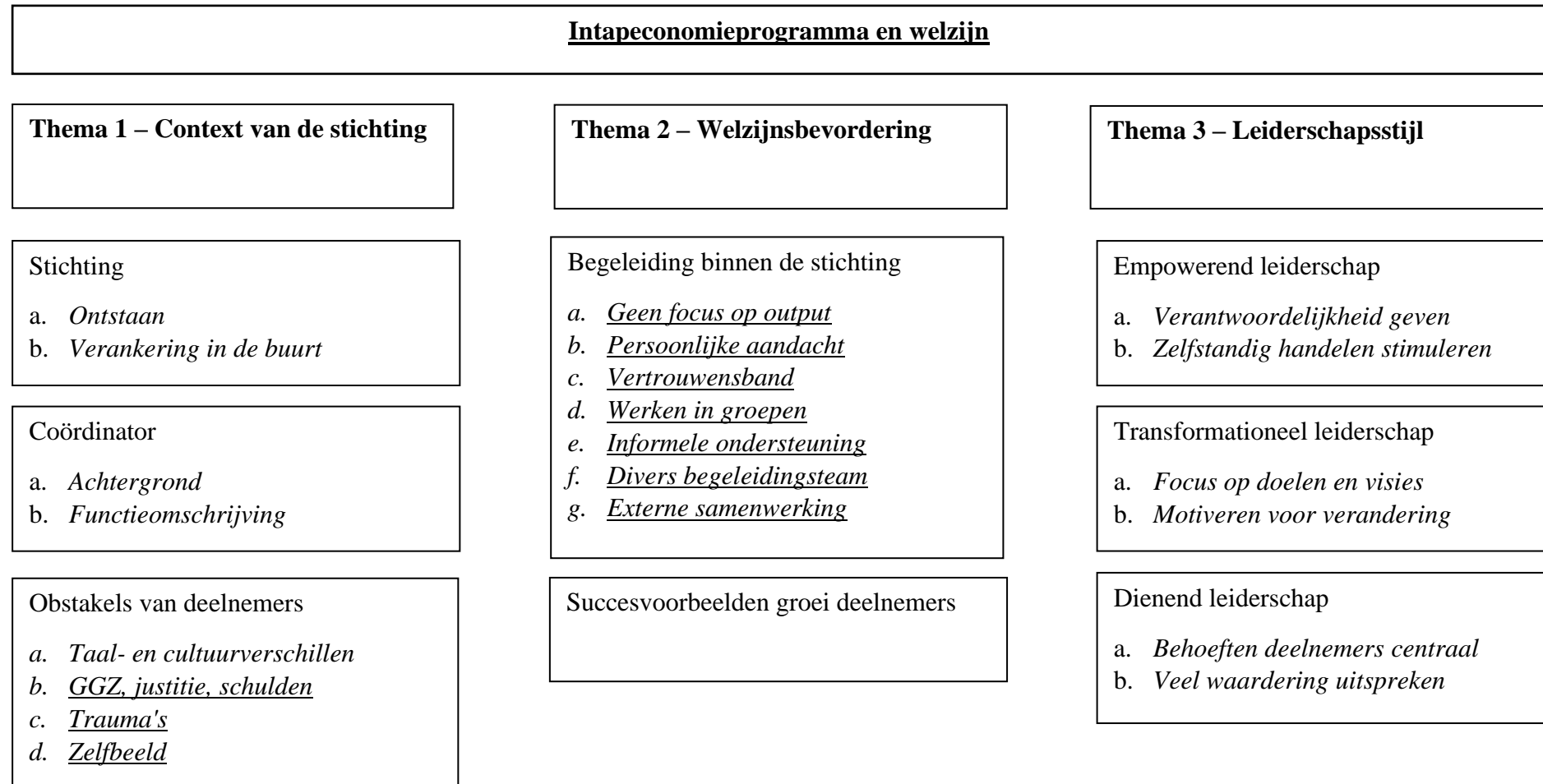
Ten tweede hebben de interviews geholpen om inzicht te krijgen in de verschillen tussen de stichtingen, aangezien de stichtingen veel vrijheid hebben in de vormgeving hoe ze met het instapeconomieprogramma willen komen tot resultaten met hun deelnemers. Bij Stichting Lichtpuntjes bleek bijvoorbeeld dat hun rol als familiecentrum, waar het instapeconomieprogramma slechts een onderdeel is van vele projecten, bijdraagt aan een gevoel van gemeenschap en inclusiviteit. Dit soort contextuele inzichten helpen om bijvoorbeeld het significante negatieve verband tussen deelname bij stichting Lichtpuntjes en de behoefte aan meer contact met familie en vrienden beter te begrijpen dan enkel met de kwantitatieve data mogelijk zou zijn. Binnen die context valt het bovendien beter te begrijpen waarom binnen Lichtpuntjes over het algemeen een informele manier van aansturing gehanteerd wordt, waarbij veel doorloop is van mensen die niet direct bij het instapeconomieprogramma betrokken zijn maar wel worden opgevangen en begeleid zonder

dat de stichtingcoördinator in de buurt hoeft te zijn. Daartegenover staat bijvoorbeeld een Wijk vol Waarde die bewust de keuze hebben gemaakt om de activiteiten vanuit het instapeconomieprogramma te scheiden van andere activiteiten en een meer formeel begeleidingsstructuur hebben met bijvoorbeeld opgezette buddysystemen, periodieke intervisieoverleggen en uitgewerkte methodieken voor het handelen van de coaches. Toch is in de kwantitatieve resultaten geen aanleiding gevonden dat dit een minder effectieve manier zou zijn om de deelnemers te begeleiden dan een meer informele benadering. Waar de kwantitatieve data een gemiddeld beeld schetst, tonen de persoonlijke verhalen aan dat sommige deelnemers meer baat hebben bij specifieke vormen van steun of begeleiding. De interviews hebben daarbij geholpen om inzicht te krijgen in deze context dat meerdere handelingswijzen effectief kunnen zijn om sociale steun te bieden of het welzijn te verbeteren.

Samengevat, door kwalitatieve interviews te gebruiken naast kwantitatieve analyses, wordt een rijker en completer beeld verkregen van hoe instapbanen bijdragen aan sociale steun en welzijn. De inzichten uit de interviews tonen aan dat het niet alleen de objectieve kenmerken van het programma zijn (zoals de duur van deelname) die van belang zijn, maar vooral ook de kwalitatieve aspecten van leiderschap, persoonlijke aandacht en de specifieke context van de stichtingen. Deze gecombineerde aanpak maakt het mogelijk om de onderzoeksvraag beter te beantwoorden en biedt meer concrete aanknopingspunten voor beleidsmakers en praktijkbeoefenaars om inzicht te krijgen in de effectiviteit van het instapeconomieprogramma en deze verder te verbeteren.

Figuur 1

Codeboom van interviews met stichtingcoördinatoren

Noot. **Centrale thema**, themacategorieën, codes, *subcodes*, *aanvullingen respondenten*

Discussie

Langdurige werkloosheid, zoals gedefinieerd door de Europese Unie, betreft personen die minstens 12 maanden actief op zoek zijn naar werk. In 2013 was langdurige werkloosheid verantwoordelijk voor de helft van alle werkloosheid in de Europese Unie. Hoewel Nederland sinds 2013 een daling in de algemene werkloosheid heeft gezien, blijft langdurige werkloosheid een sociaaleconomisch probleem met nadelige gevolgen voor zowel individuen als de samenleving. Langdurig werklozen hebben door vaardigheidsverlies en negatieve percepties van werkgevers een aanzienlijk lagere kans om weer aan het werk te komen. Dit leidt niet alleen tot economische gevolgen, maar ook tot sociale en gezondheidsproblemen. De Nederlandse economie ondervindt ook negatieve gevolgen van langdurige werkloosheid, aangezien de capaciteiten van langdurig werklozen minder worden benut en er meer uitgaven aan sociale zekerheidsuitkeringen nodig zijn.

De sociale economie biedt een mogelijke oplossing door voor mensen die niet kunnen deelnemen aan betaalde banen binnen de formele economie werkgelegenheid te creëren of door ondersteuning, training en begeleiding te bieden om hun vaardigheden te ontwikkelen en hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Dit kan bijdragen aan de transitie van langdurig werklozen naar de arbeidsmarkt, met positieve effecten op hun welzijn en sociale cohesie in de gemeenschap. Dit sluit ook aan bij bredere initiatieven zoals de Participatiewet in Nederland, die gericht is op het bevorderen van participatie en re-integratie in de arbeidsmarkt.

Een concreet voorbeeld van de sociale economie is te vinden in Den Haag Zuidwest, waar een pilotproject genaamd "Instapeconomie" is gestart. Dit project biedt laagdrempelige werkzaamheden aan, waardoor deelnemers kunnen werken aan hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. De pilot heeft positieve effecten laten zien op zowel de deelnemers als de wijk, en wordt momenteel opgeschaald. Deze studie evalueert de effectiviteit van de opschaling van het instapeconomieprogramma in het verbeteren van de omstandigheden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij wordt onderzocht in hoeverre instapbanen leiden tot een toename van sociale steun en hoe dit bijdraagt aan verbeterd welzijn voor deelnemers. Daarnaast is exploratief gekeken naar de rol van leiderschap in dit programma. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen een kwantitatief en een kwalitatief gedeelte.

Het kwantitatieve deel van het onderzoek richt zich op het toetsen van vooraf opgestelde hypothesen door middel van vragenlijsten. De basis van het kwantitatieve deel van

dit onderzoek is geïnspireerd op het model van Berkman et al. (2000) dat de invloed van sociale relaties op gezondheid onderzoekt, en het latente deprivatiemodel van Jahoda (1981) dat de negatieve impact van werkloosheid op mentaal welzijn verklaart. In totaal zijn vier hypothesen in dit kwantitatieve deel onderzocht met betrekking tot de duur van de instapbaan en welzijn, de rol van sociale steun, en de modererende effecten van werkloosheidsduur en financiële zorgen.

Hypothese 1

De eerste hypothese luidde dat deelnemers die langer deelnemen aan het instapeconomieprogramma meer sociale steun zouden ervaren. Uit de regressieanalyses blijkt dat de duur van de instapbaan geen significante invloed heeft op het welzijn van de deelnemers ($B = -0,049$; $p = 0,786$). Dit resultaat suggereert dat de tijd die deelnemers doorbrengen in het instapprogramma niet direct bijdraagt aan veranderingen in hun welzijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat andere factoren, zoals financiële zorgen en gezondheid, een sterkere invloed hebben op welzijn. Financiële zorgen ($B = -0,529$; $p = 0,023$) en gezondheidsgevoel ($B = 0,351$; $p = 0,031$) bleken namelijk significante voorspellers van welzijn te zijn.

Verder bleek ook dat de instapbaanduur geen significant verband had met de ervaren sociale steun vanuit de omgeving ($B = 0,001$; $p = 0,967$). Dit betekent dat de duur van deelname aan het programma in dit onderzoek geen meetbaar verband hield met de behoefte aan meer sociaal contact met de omgeving. Echter, een langere deelname aan het programma bleek geassocieerd met een afname in de behoefte aan meer sociaal contact met familie en vrienden ($B = -0,234$; $p = 0,038$). Dit kan betekenen dat het programma effectief kan zijn in het bieden van voldoende sociale steun aan zijn deelnemers, waardoor de behoefte aan extra steun van familie en vrienden afneemt.

Terugkijkend naar het theoretisch kader, dat stelde dat welzijn zou verbeteren door de toename van sociale steun en stabiliteit naarmate de duur van deelname aan het programma toenam, blijkt dat de veronderstelde mechanismen niet sterk genoeg zijn om het welzijn significant te verbeteren. Het welzijn van deelnemers lijkt mogelijk meer beïnvloed te worden door basisbehoeften zoals financiële zekerheid en gezondheid. Dit suggereert mogelijk dat de focus in de begeleiding eerst meer zou moeten liggen op het verbeteren van de gezondheid van de deelnemers en het omgaan met financiële problemen, voordat effecten van het programma op sociaal vlak een rol kunnen gaan spelen

Hypothese 2

De tweede hypothese stelde dat deelnemers die meer sociale steun ervaren hun welzijn positiever beoordelen. De resultaten lieten echter zien dat de ervaren sociale steun vanuit de omgeving geen significante voorspeller was van welzijn ($B = 1,427$; $p = 0,678$). Dit betekent dat er op basis van deze data geen sterk verband is tussen de ervaren sociale steun vanuit de omgeving en het welzijn van de deelnemers. Evenzo bleek de ervaren sociale steun vanuit familie en vrienden ook geen significante verband te hebben met het welzijn ($B = 0,394$; $p = 0,626$). Hoewel de richtingscoëfficiënten suggereren dat een toename in sociale steunbehoefte mogelijk zou kunnen leiden tot een toename in welzijn, zijn deze verbanden niet significant. Deze resultaten bieden geen ondersteuning voor de tweede hypothese, wat aangeeft dat sociale steun in dit specifieke model geen doorslaggevende factor lijkt te zijn voor het welzijn van de deelnemers.

Hypothese 3

De derde hypothese onderzocht de modererende rol van de werkloosheidsduur in de relatie tussen instapbaanduur en ervaren sociale steun. De interactieterm tussen instapbaanduur en werkloosheidsduur was niet significant ($B = -0,001$; $p = 0,498$). Dit betekent dat de relatie tussen de duur van de instapbaan en de ervaren sociale steun niet varieert naarmate een deelnemer langer werkloos is geweest voor aansluiting bij de stichting.

Deze bevinding suggereert dat de duur van werkloosheid geen verband houdt met hoe deelnemers de sociale steun van het programma ervaren. Dit resultaat roept vragen op over de veronderstellingen binnen het theoretisch kader dat langere werkloosheid zou leiden tot een grotere behoefte aan sociale steun, en dat deze behoefte beter vervuld zou worden door langere deelname aan het programma. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de effecten van werkloosheidsduur op welzijn en sociale steun moeilijk te meten waren, deels vanwege de methodologische beperkingen van de relatief hoge aantal missende waarden in de dataverzameling. Dit onderstreept de noodzaak voor aanvullend onderzoek om een vollediger beeld te krijgen van hoe werkloosheidsduur en andere variabelen samen de ervaren sociale steun van deelnemers kunnen beïnvloeden.

Hypothese 4

De vierde hypothese richtte zich op de modererende rol van financiële zorgen, waarbij de gedachte was dat de relatie tussen sociale steun en welzijn sterker is bij hogere niveaus van financiële zorgen. De interactieterm tussen financiële zorgen en sociale steun, zowel in de context van de omgeving ($B = 0,127$; $p = 0,858$) als van familie en vrienden ($B = 0,039$; $p =$

0,793), was niet significant. Dit wijst erop dat financiële zorgen de relatie tussen sociale steun en welzijn niet significant modereren.

Deze bevinding impliceert dat de mate waarin sociale steun bijdraagt aan welzijn stabiel blijft, ongeacht het niveau van financiële zorgen. Met andere woorden, sociale steun lijkt een consistente positieve invloed te hebben op het welzijn, onafhankelijk van de aanwezigheid of ernst van financiële stress. Dit resultaat is verrassend, aangezien op basis van het theoretisch kader zou worden verwacht dat financiële zorgen de behoefte aan, en de waarde van, sociale steun zouden versterken. Echter, in dit onderzoek blijkt dat de impact van sociale steun op het welzijn niet afhankelijk is van de mate van financiële zorgen. Deze bevinding roept belangrijke vragen op over de complexiteit van de relatie tussen sociale steun, financiële zorgen en welzijn. Het suggereert dat sociale steun mogelijk een intrinsieke waarde heeft die losstaat van externe stressoren zoals financiële zorgen.

Leiderschap

In het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek zijn exploratief belangrijke inzichten verkregen in hoe verschillende leiderschapsstijlen op diverse manieren bijdragen aan de ondersteuning en het welzijn van deelnemers binnen het instapeconomieprogramma. Dit deel vult daarmee het kwantitatieve onderzoek aan door contextuele en diepgaande inzichten te bieden die niet met vragenlijsten te verkrijgen zijn. Hoewel alle drie de stichtingen kenmerken van empowerend, transformationeel en dienend leiderschap toepassen, variëren ze in de wijze waarop deze stijlen tot uiting komen, wat resulteert in verschillende vormen van begeleiding en daarmee hoe sociale steun geboden wordt.

Empowerend leiderschap komt wordt bij stichting Gewoon Sociaal bevorderd door deelnemers autonomie te geven in hun werkzaamheden en hen aan te moedigen om eigen keuzes te maken. Deze aanpak draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van deelnemers. Stichting Lichtpuntjes daarentegen, stimuleert empowerment door vrijwilligers te betrekken bij de begeleiding van nieuwe deelnemers, waardoor een zelfsturend systeem ontstaat waarin deelnemers actief bijdragen aan de organisatie. Bij Wijk Vol Waarde wordt empowerment bereikt door deelnemers actief de regie te geven voor het oplossen van hun eigen problemen, en daar pas mee te helpen wanneer daar een deelnemer zelf om vraagt.

Transformationeel leiderschap manifesteert zich bij Gewoon Sociaal door voorbeeldgedrag te laten zien als stichtingcoördinator en tegelijkertijd te benoemen en te laten zien dat hij dezelfde ontwikkelingsstappen heeft moeten zetten als zij, waardoor deelnemers meer het geloof krijgen dat ze die ontwikkelstappen zelf ook zullen gaan zetten. Bij Lichtpuntjes richt transformationeel leiderschap zich op talentontwikkeling en het geven van

verantwoordelijkheid, waardoor deelnemers zich gewaardeerd en gemotiveerd voelen om hun vaardigheden te ontwikkelen. Wijk Vol Waarde legt de nadruk meer op het stimuleren van samenwerking binnen groepssessies, wat de deelnemers stimuleert om samen te werken aan gemeenschappelijke doelen.

Dienend leiderschap uit zich bij Gewoon Sociaal in de focus op het welzijn van de deelnemers, waarbij zij worden aangemoedigd om hun eigen behoeften centraal te stellen en ondersteund worden in het bereiken van hun persoonlijke doelen. Bij Lichtpuntjes ligt de nadruk op het helpen van deelnemers bij het realiseren van hun doelen en het geleidelijk overdragen van verantwoordelijkheden, met begeleiding en ondersteuning voor zowel vrijwilligers als deelnemers. Wijk Vol Waarde toont dienend leiderschap door nieuwe deelnemers te koppelen aan ervaren buddies, wat bijdraagt aan het opbouwen van een ondersteunende en inclusieve gemeenschap.

Uit de succesvoorbeelden uit de interviews bleek dat de manier waarop deze leiderschapsstijlen worden toegepast, een belangrijke rol spelen bij de ervaren sociale steun en het welzijn van de deelnemers. De persoonlijke aandacht en de context waarin het leiderschap plaatsvindt, bleken daarbij minstens zo belangrijk te zijn als de leiderschapsstijl zelf. Dit geeft aan dat de interactie tussen leiderschap, de specifieke context van de stichting, en de behoeften van de deelnemers van belang zijn voor het succes van het programma. Daarmee onderstrepen deze kwalitatieve bevindingen dat, hoewel het kwantitatieve onderzoek geen sterk verband vond tussen de duur van de deelname aan het programma en het welzijn van de deelnemers, de kwalitatieve aspecten zoals de manier waarop leiderschap wordt toegepast, belangrijk zijn voor het begrijpen van de ervaren effecten van het programma.

Enkele aanvullende beperkingen

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten biedt in de relatie tussen leiderschapsstijlen, sociale steun, en het welzijn van deelnemers binnen het instapeconomieprogramma, zijn er verschillende nog niet eerdere beperkingen die in overweging moeten worden genomen bij de interpretatie van de resultaten.

Ten eerste, het gebruik van een cross-sectioneel onderzoeksontwerp beperkt onze mogelijkheden om causale verbanden vast te stellen tussen de variabelen. Een significant verband tussen sociale steun en welzijn werd in dit onderzoek niet gevonden, ondanks dat eerdere literatuur suggereert dat sociale steun een belangrijke voorspeller van welzijn is. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat een niet-significant resultaat in een cross-sectionele studie niet noodzakelijk betekent dat er geen relatie bestaat. Veel effecten, vooral die van beleidsprogramma's, kunnen pas op de lange termijn zichtbaar worden. De

tijdsgerelateerde effecten en latente uitkomsten van dergelijke programma's worden mogelijk niet vastgelegd in een momentopname zoals die van een cross-sectionele studie, wat wijst op de noodzaak voor longitudinaal onderzoek om een vollediger beeld te verkrijgen.

Daarnaast brengt het gebruik van een relatief kleine steekproefomvang een beperking met zich mee in termen van de statistische kracht van het onderzoek. Een kleine steekproef kan ertoe leiden dat subtiele effecten niet worden gedetecteerd, wat bijdraagt aan het gebrek aan significantie in de resultaten. Bovendien kan de variabiliteit in de antwoorden van deelnemers de interpretatie van de gegevens bemoeilijken, vooral als er sprake is van hoge variabiliteit die echte effecten maskeert.

Een andere belangrijke beperking heeft betrekking op de manier waarop welzijn werd gemeten. In dit onderzoek werd welzijn gemeten aan de hand van één enkele vraag over de tevredenheid met het leven op dat moment. Hoewel deze methode verdedigbaar is op basis van de literatuur, kan een eendimensionale meting vatbaar zijn voor meetfouten en subjectieve bias. Het antwoord op een dergelijke vraag kan sterk worden beïnvloed door de gemoedstoestand van de respondent op dat specifieke moment, evenals door tijdelijke externe factoren zoals persoonlijke of werkgerelateerde stress. Dit kan de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van de meting verminderen, wat mogelijk bijdraagt aan het niet vinden van significante verbanden. Bovendien zouden seizoenseffecten of recente gebeurtenissen de antwoorden kunnen vertekenen, wat aantoont dat herhaalde metingen over een langere periode nodig zijn om een meer betrouwbaar beeld van welzijn te krijgen.

Suggesties voor vervolgonderzoek

Op basis van de beperkingen en bevindingen van het huidige onderzoek zijn er diverse richtingen voor toekomstig onderzoek die verder inzicht kunnen bieden in de rol van sociale steun en leiderschap in de re-integratie van langdurig werklozen binnen de arbeidsmarkt. Een belangrijke stap zou het opzetten van een longitudinaal onderzoek zijn, dat deelnemers aan het instapeconomieprogramma over een langere periode volgt. Dit type onderzoek zou kunnen helpen om veranderingen in welzijn en sociale steun beter in kaart te brengen, en om te bepalen of positieve effecten van deelname aan het programma pas op de langere termijn zichtbaar worden. Dit kan ook inzicht geven in welke factoren bepalend zijn voor het succes op de lange termijn.

Daarnaast is het zinvol om de invloed van verschillende leiderschapsstijlen op het welzijn en de re-integratie van deelnemers verder te onderzoeken. Waar het huidige onderzoek exploratief verschillende leiderschapsstijlen onderzocht, kan toekomstig onderzoek zich richten op een systematische vergelijking tussen deze stijlen in meerdere stichtingen. De

bevindingen van dit onderzoek kunnen in vervolgonderzoek daarbij gebruikt worden om hypothesen mee te generen. Op die manier kan meer inzicht gegeven worden over de robuustheid van de bevindingen van dit onderzoek. Dit zou helpen om beter te begrijpen welke specifieke leiderschapspraktijken het meest bijdragen aan het succes van instapbanen en de ervaren sociale steun onder deelnemers.

Het verfijnen van meetinstrumenten voor welzijn is eveneens een prioriteit voor toekomstig onderzoek. Waar in dit onderzoek welzijn werd gemeten met een enkele vraag, zou in vervolgonderzoek gebruik kunnen worden gemaakt van meerdimensionale en herhaalde metingen om een nauwkeuriger en betrouwbaarder beeld te krijgen van hoe deelname aan het instaprogramma het welzijn van deelnemers beïnvloedt. Dit zou kunnen helpen om subtiele maar belangrijke veranderingen in welzijn beter te detecteren.

Tot slot is een ander relevant onderzoeksgebied de bereidheid van bedrijven om instapbanen te creëren. Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op het identificeren van de factoren die de bereidheid van bedrijven beïnvloeden, zoals de kenmerken van de kandidaten, bedrijfskenmerken, en de stimulansen vanuit de overheid. Ook zou het onderzoek kunnen verkennen welke vormen van instapbanen het meest haalbaar en duurzaam zijn voor bedrijven, en in welke mate overheidsmaatregelen zoals subsidies en fiscale voordelen deze bereidheid kunnen bevorderen. Een kernpunt van het instapeconomieprogramma is (instap)werkgerelateerde begeleiding en daarvoor is samenwerking met bedrijven in de buurt een noodzaak. Deze kant is in dit onderzoek niet aan bod gekomen.

Beleidsaanbevelingen - van individuele zelfredzaamheid naar samenredzaamheid in de buurt

Op basis van de bevindingen uit het onderzoek kunnen de volgende beleidsaanbevelingen worden gedaan om de transitie van individuele zelfredzaamheid naar samenredzaamheid in de buurt te bevorderen. Deze adviezen zijn ontworpen om zowel het welzijn van langdurig werklozen te verbeteren als de sociale cohesie in buurten te versterken.

Het eerste advies is dat gemeenten en sociale organisaties moeten actief collectieve activiteiten organiseren binnen instapbanen die gericht zijn op het versterken van sociale netwerken onder deelnemers. Deze activiteiten kunnen variëren van groepsprojecten in de wijk, zoals buurtverbeteringsinitiatieven, tot gezamenlijke trainingen en workshops. Uit het onderzoek blijkt dat sociale steun een belangrijke, maar complexe rol speelt in het welzijn van deelnemers. Hoewel de duur van de deelname aan het programma niet direct leidde tot meer ervaren sociale steun, kan het creëren van situaties waarin sociale interactie centraal staat,

bijdragen aan de opbouw van betekenisvolle relaties. Dit kan het gevoel van samenhang vergroten en daarmee indirect het welzijn van deelnemers verbeteren.

Een tweede advies is dat gemeenten en sociale instellingen zouden moeten investeren in de training en ontwikkeling van leiderschap binnen wijkgerichte programma's, met een specifieke focus op empowerend, transformationeel en dienend leiderschap. Dit kan worden gerealiseerd door gerichte opleidingen aan te bieden voor leidinggevendenden die deze stijlen effectief kunnen toepassen om deelnemers te motiveren en te ondersteunen. Uit onderzoek blijkt dat leiderschap een cruciale rol speelt in de ervaren sociale steun en het welzijn van deelnemers. De effectiviteit van begeleiding blijkt namelijk sterk afhankelijk te zijn van de manier waarop leiders een veilige omgeving creëren waarin deelnemers zich gehoord en begrepen voelen. De besproken leiderschapsstijlen kunnen hierbij helpen door het zelfvertrouwen van deelnemers te vergroten en hun probleemoplossende vaardigheden te ontwikkelen, wat hen zowel individueel als in hun rol binnen de gemeenschap versterkt. Uit de interviews blijkt echter dat stichtingcoördinatoren hun leiderschapsrol nu vooral invullen vanuit hun eigen achtergrond. Voor de effectiviteit van het programma lijkt het daarom wenselijk dat deze coördinatoren, naast hun eigen ervaring, kunnen terugvallen op een wetenschappelijk ondersteunde en door de gemeente gesteunde methodiek met praktische handvatten.

Ten derde zouden beleidsmakers de samenwerking tussen gemeentelijke diensten (zoals Werk en Inkomen) en sociale organisaties moeten intensiveren om een holistische benadering van welzijn en re-integratie te waarborgen. Dit kan door gezamenlijke werkgroepen te vormen die zich richten op de ontwikkeling van integrale programma's waarin sociale, economische en gezondheidsfactoren gecombineerd worden. De onderzoeksresultaten benadrukken de rol van financiële zorgen en gezondheid als belangrijke voorspellers van welzijn. Door een integrale aanpak, waarin verschillende diensten samenwerken, kunnen deze factoren effectiever worden aangepakt, wat de kans op succesvolle re-integratie vergroot.

Het laatste advies is dat gemeenten proactief duurzame partnerschappen moeten aangaan met lokale bedrijven om instapbanen te creëren die aansluiten bij de behoeften van de wijk en de deelnemers. Het onderzoek suggereert dat de bereidheid van bedrijven om instapbanen te creëren een belangrijke factor is voor het succes van deze programma's, aangezien deze samenwerkingen nodig zijn om activiteiten aan te kunnen bieden die passen bij de talenten en behoeften van de deelnemers. Door bedrijven actief te betrekken en te ondersteunen, kunnen instapbanen worden ontwikkeld die niet alleen bijdragen aan de

economische participatie van langdurig werklozen, maar ook de sociale cohesie in de buurt versterken.

Door deze beleidsaanbevelingen te implementeren, kunnen beleidsmakers en sociale organisaties een transitie maken van een focus op individuele zelfredzaamheid naar een model van samenredzaamheid in de buurt, wat perspectief biedt om te komen tot een meer inclusieve en veerkrachtige samenleving.

Literatuurlijst

- Amin, A., Cameron, A., & Hudson, R. (2002). Placing the Social Economy. In *Routledge eBooks*. <https://doi.org/10.4324/9780203166123>
- Åslund, C., Larm, P., Starrin, B., & Nilsson, K. W. (2014b). The buffering effect of tangible social support on financial stress: influence on psychological well-being and psychosomatic symptoms in a large sample of the adult general population. *International Journal For Equity in Health*, *13*(1). <https://doi.org/10.1186/s12939-014-0085-3>
- Atkinson, T., Liem, R., & Liem, J. H. (1986). The Social Costs of Unemployment: Implications for Social Support. *Journal Of Health And Social Behavior/Journal Of Health & Social Behavior*, *27*(4), 317. <https://doi.org/10.2307/2136947>
- Bačíková-Slešková, M., Van Dijk, J. P., Gecková, A. M., Nagyová, I., Salonna, F., Reijneveld, S. A., & Groothoff, J. W. (2007). The impact of unemployment on school leavers' perception of health. Mediating effect of financial situation and social contacts? *International Journal Of Public Health*, *52*(3), 180–187. <https://doi.org/10.1007/s00038-007-6071-4>
- Berkman, L. F., Glass, T., Brissette, I., & Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine*, *51*(6), 843–857. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(00\)00065-4](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(00)00065-4)
- Bowling, A. (2017). *Measuring health: a review of subjective health, well-being and quality of life measurement scales*. Open University Press.
- Broomhall, H. S., & Winefield, A. H. (1990). A comparison of the affective well-being of young and middle-aged unemployed men matched for length of unemployment. *British Journal Of Medical Psychology*, *63*(1), 43–52. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1990.tb02855.x>

- Brouwer, P., Verhoeven, J. T. A., & Wilthagen, T. (2018). Geen uitkeringen meer: van sociale naar participatiezekerheid. *Sociaal Bestek*, 80(4), 45–47.
<https://doi.org/10.1007/s41196-018-0094-7>
- Carlier, B., Schuring, M., Lötters, F., Bakker, B., Borgers, N., & Burdorf, A. (2013). The influence of re-employment on quality of life and self-rated health, a longitudinal study among unemployed persons in the Netherlands. *BMC Public Health*, 13(1).
<https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-503>
- Carter, M. Z., Armenakis, A. A., Feild, H. S., & Mossholder, K. W. (2012). Transformational leadership, relationship quality, and employee performance during continuous incremental organizational change. *Journal Of Organizational Behavior*, 34(7), 942–958. <https://doi.org/10.1002/job.1824>
- CBS. (z.d.). *Werklozen*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/leren-met-het-cbs/evenementen/te-voorspellen-indicatoren/werklozen#:~:text=Volgens%20de%20definitie%20van%20de,een%20jaar%20eerder%20in%20duizendtallen.>
- CBS. (2019). *Werkloosheid - Nederland langs de Europese meetlat*. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://longreads.cbs.nl/europese-meetlat-2019/werkloosheid/>
- CBS. (2023). *Sterke afname aantal langdurig werklozen in afgelopen 10 jaar*. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/34/sterke-afname-aantal-langdurig-werklozen-in-afgelopen-10-jaar>
- Charles, J., Francis, F., & Zirra, C. T. O. (2021). Effect of Employee Involvement in Decision Making and Organization Productivity. *Archives Of Business Research*, 9(3), 28–34.
<https://doi.org/10.14738/abr.93.9848>
- Chiniara, M., & Bentein, K. (2016). Linking servant leadership to individual performance: Differentiating the mediating role of autonomy, competence and relatedness need satisfaction. *The Leadership Quarterly*, 27(1), 124–141.
<https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2015.08.004>
- Choy, L. T. (2014). The strengths and weaknesses of research methodology: Comparison and complimentary between qualitative and quantitative approaches. *IOSR journal of humanities and social science*, 19(4), 99-104. <https://doi.org/10.9790/0837-194399104>
- Clark, A. E., & Georgellis, Y. (2012). Back to Baseline in Britain: Adaptation in the British Household Panel Survey. *Economica*, 80(319), 496–512.
<https://doi.org/10.1111/ecca.12007>

- CPB. (2000). *Arbeid en Sociale Zekerheid: Participatie en differentiatie*. Centraal Planbureau. Geraadpleegd op 15 maart 2024, van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/arbeid%20en%20sociale%20zekerheid.pdf>
- CPB. (2015). *Langdurige werkloosheid: Afwachten én hervormen*. Centraal Planbureau. Geraadpleegd op 8 maart 2024, van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-policy-brief-2015-11-langdurige-werkloosheid-afwachten-en-hervormen.pdf>
- Creed, P. A., & Watson, T. (2003). Age, gender, psychological wellbeing and the impact of losing the latent and manifest benefits of employment in unemployed people. *Australian Journal Of Psychology*, 55(2), 95–103. <https://doi.org/10.1080/00049530412331312954>
- De Bruijn, E., Vethaak, H., Koning, P., & Knoef, M. (2023). Debt Relief for the Financially Vulnerable: Impact on Employment, Welfare Receipt, and Mental Health. *Social Science Research Network*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4521252>
- De Graaf-Zijl, M., Van Den Berg, G. J., & Heyma, A. (2009). Stepping stones for the unemployed: the effect of temporary jobs on the duration until (regular) work. *Journal Of Population Economics*, 24(1), 107–139. <https://doi.org/10.1007/s00148-009-0287-y>
- DeSalvo, K. B., Fisher, W. P., Tran, K., Bloser, N., Merrill, W., & Peabody, J. (2006). Assessing Measurement Properties of Two Single-item General Health Measures. *Quality Of Life Research*, 15(2), 191–201. <https://doi.org/10.1007/s11136-005-0887-2>
- Eichhörn, W., Neder, F., Tobsch, V., & Wozny, F. (2015). A European Perspective on Long-Term Unemployment. *Social Science Research Network*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2663752>
- Emamgholizadeh, S., Borghei, S., & Matien, H. Z. (2009). Study of the relation between employees' participation in organizational decisions making and empowerment in mazandaran. *Iranian Journal Of Management Studies*, 2(2), 77–95. <https://doi.org/10.22059/ijms.2011.23392>
- Europese Commissie. (2023). *Nederland: Ondersteuning voor leerlingen in de voor- en voerschoolse educatie en het primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs*. Eurydice. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/nl/national-education-systems/netherlands/nederlandondersteuning-voor-leerlingen-de-voor-en>
- Faresjö, T., & Rahmqvist, M. (2010). Educational level is a crucial factor for good perceived health in the local community. *Scandinavian Journal Of Public Health*, 38(6), 605–610. <https://doi.org/10.1177/1403494810374676>

- Galić, Z. (2007). Psychological Consequences of unemployment: Moderating role of education. *Review Of Psychology, 14*, 25–34. <https://www.bib.irb.hr/339719>
- Gallo, L. C., & Matthews, K. A. (2003). Understanding the association between socioeconomic status and physical health: Do negative emotions play a role? *Psychological Bulletin, 129*(1), 10–51. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.1.10>
- Garcia-Lorenzo, L., Sell-Trujillo, L., & Donnelly, P. (2021). Responding to stigmatization: How to resist and overcome the stigma of unemployment. *Organization Studies, 43*(10), 1629–1650. <https://doi.org/10.1177/01708406211053217>
- Gedikli, C., Miraglia, M., Connolly, S., Bryan, M., & Watson, D. (2022). The relationship between unemployment and wellbeing: an updated meta-analysis of longitudinal evidence. *European Journal Of Work And Organizational Psychology, 32*(1), 128–144. <https://doi.org/10.1080/1359432x.2022.2106855>
- Gemeente Den Haag. (2022). *De Instapeconomie: Pilot evaluatie*. Gemeente Den Haag, programma Werkoffensief +500. Geraadpleegd op 1 maart 2024, van https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/11197928/1/RIS311530_Bijlage_1_Evaluatie_pilot_Instapeconomie
- Gemeente Groningen. (z.d.). *Basisbaan deelnemers*. <https://gemeente.groningen.nl/basisbaan-deelnemers>
- Hassanpoor, A., Mehrabi, J., Hassanpoor, M., & Samangoeei, B. (2012). Analysis of effective factors on psychological empowerment of employees. *American International Journal of Contemporary Research, 2*(8), 229-236. https://www.aijernet.com/journals/Vol_2_No_8_August_2012/23.pdf
- Herbig, B., Dragano, N., & Angerer, P. (2013). Health in the Long-Term Unemployed. *Deutsches Ärzteblatt International*. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2013.0413>
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., Baker, M., Harris, T., & Stephenson, D. (2015). Loneliness and Social Isolation as Risk Factors for Mortality. *Perspectives On Psychological Science, 10*(2), 227–237. <https://doi.org/10.1177/1745691614568352>
- Homer, M. (2001). Skills and competency management. *Industrial And Commercial Training, 33*(2), 59–62. <https://doi.org/10.1108/00197850110385624>
- Howell, R. T., Kern, M. L., & Lyubomirsky, S. (2007). Health benefits: Meta-analytically determining the impact of well-being on objective health outcomes. *Health Psychology Review, 1*(1), 83–136. <https://doi.org/10.1080/17437190701492486>
- ISCED. (2011). *International Standard Classification of Education* <https://doi.org/10.15220/978-92-9189-123-8-en>

- Ivanov, B. H., Pfeiffer, F., & Pohlan, L. (2020). Do job creation schemes improve the social integration and well-being of the long-term unemployed? *Labour Economics*, *64*, 101836. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2020.101836>
- Jahoda, M. (1981). Work, employment, and unemployment: Values, theories, and approaches in social research. *American Psychologist*, *36*(2), 184–191. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.36.2.184>
- Kessler, R. C., Turner, J. B., & House, J. S. (1987). Intervening processes in the relationship between unemployment and health. *Psychological Medicine*, *17*(4), 949–961. <https://doi.org/10.1017/s0033291700000763>
- Kinicki, A. J., Prussia, G. E., & McKee-Ryan, F. M. (2000). A Panel Study of Coping with Involuntary Job Loss. *Academy Of Management Journal*, *43*(1), 90–100. <https://doi.org/10.5465/1556388>
- Kokko, R., Hänninen, K., & Törrönen, M. (2020). Social Rehabilitation Through a Community-Based Rehabilitation Lens: Empowerment, Participation and Inclusion of the Elderly Long-Term Unemployed in the Re-employment Process. *Journal Of Psychosocial Rehabilitation And Mental Health*, 2020. <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/social-rehabilitation-through-a-community-based-rehabilitation-le>
- Krueger, A. B., Cramer, J., & Cho, D. (2014). Are the Long-Term Unemployed on the Margins of the Labor Market? *Brookings Papers On Economic Activity*, *2014*(1), 229–299. <https://doi.org/10.1353/eca.2014.0004>
- Krug, G., & Prechsl, S. (2022). Do changes in network structure explain why unemployment damages health? Evidence from German panel data. *Social Science & Medicine*, *307*, 115161. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2022.115161>
- Kunze, L., & Suppa, N. (2017). Bowling alone or bowling at all? The effect of unemployment on social participation. *Journal Of Economic Behavior & Organization*, *133*, 213–235. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2016.11.012>
- Landa, J. M. A., Pulido-Martos, M., & López-Zafra, E. (2010). Does Perceived Emotional Intelligence and Optimism/pessimism Predict Psychological Well-being? *Journal Of Happiness Studies*, *12*(3), 463–474. <https://doi.org/10.1007/s10902-010-9209-7>
- Latukha, M. (2016). Creating Talent Organization Via Employees' Training and Development. In *Palgrave Macmillan UK eBooks* (pp. 147–172). https://doi.org/10.1057/978-1-137-50606-1_7

- Laverack, G. (2006). Improving health outcomes through community empowerment: a review of the literature. *Journal of Health, Population and Nutrition*, 113-120.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16796158/>
- Lazarus, R., & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. Springer Publishing Company. <https://ci.nii.ac.jp/naid/10015183136/>
- Lee, A., Willis, S., & Tian, A. W. (2017). Empowering leadership: A meta-analytic examination of incremental contribution, mediation, and moderation. *Journal Of Organizational Behavior*, 39(3), 306–325. <https://doi.org/10.1002/job.2220>
- Lindsay, C. (2009). In a Lonely Place? Social Networks, Job Seeking and the Experience of Long-Term Unemployment. *Social Policy And Society*, 9(1), 25–37.
<https://doi.org/10.1017/s1474746409990170>
- Lötters, F., Carlier, B., Bakker, B., Borgers, N., Schuring, M., & Burdorf, A. (2012). The Influence of Perceived Health on Labour Participation Among Long Term Unemployed. *Journal Of Occupational Rehabilitation*, 23(2), 300–308.
<https://doi.org/10.1007/s10926-012-9398-5>
- Maddy, L. M., Cannon, J., & Lichtenberger, E. J. (2015). The Effects of Social Support on Self-Esteem, Self-Efficacy, and Job Search Efficacy in the Unemployed. *Journal Of Employment Counseling*, 52(2), 87–95. <https://doi.org/10.1002/joec.12007>
- Markowitsch, J. & Scharle, Á. (2024). *Towards zero long-term unemployment in the EU: Job guarantees and other innovative approaches*. Europese Commissie. Geraadpleegd op 1 april 2024, van https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/topics-focus/towards-zero-long-term-unemployment_en
- Matavelli, R. D., De Jesús, S. N., Pinto, P., & Viseu, J. (2020). Social Support as a Moderator of the Relationship between Financial Threat and Life Satisfaction. *DOAJ (DOAJ: Directory Of Open Access Journals)*.
<https://doaj.org/article/f70907857f8c411c8e9ccfaa1764dd72>
- McKee-Ryan, F. M., Song, Z., Wanberg, C. R., & Kinicki, A. J. (2005). Psychological and Physical Well-Being During Unemployment: A Meta-Analytic Study. *Journal Of Applied Psychology*, 90(1), 53–76. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.1.53>
- Milner, A., Krnjacki, L., Butterworth, P., & LaMontagne, A. D. (2016). The role of social support in protecting mental health when employed and unemployed: A longitudinal fixed-effects analysis using 12 annual waves of the HILDA cohort. *Social Science & Medicine*, 153, 20–26. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.01.050>

- Mosselman, K., Dekker, F., & De Vleeschouwer, E. (2022). Experimenteren met basisbanen in Groningen en Rotterdam. *B En M*, 49(1), 26–42.
<https://doi.org/10.5553/benm/138900692022049001004>
- Murphy, G., & Athanasou, J. A. (1999). The effect of unemployment on mental health. *Journal Of Occupational And Organizational Psychology*, 72(1), 83–99.
<https://doi.org/10.1348/096317999166518>
- Nationaal Programma Den Haag Zuidwest. (2023). *Gelijke kansen voor Zuidwest: Uitvoeringsplan Nationaal Programma Den Haag Zuidwest 2023 – 2027*. Programmabureau nationaal programma Den Haag Zuidwest. Geraadpleegd op 10 maart 2024, van <https://npzw.nl/uitvoeringsplan/>
- Nu.nl. (2024). *Werkloosheid in Europa zakt naar laagste niveau ooit*.
<https://www.nu.nl/economie/6297232/werkloosheid-in-europa-zakt-naar-laagste-niveau-ooit.html>
- Ochsen, C., & Welsch, H. (2011). The social costs of unemployment: accounting for unemployment duration. *Applied Economics*, 43(27), 3999–4005.
<https://doi.org/10.1080/00036841003761900>
- Park, N., Heo, W., Ruiz-Menjivar, J., & Grable, J. E. (2017). Financial Hardship, Social Support, and Perceived Stress. *Financial Counseling And Planning*, 28(2), 322–332.
<https://doi.org/10.1891/1052-3073.28.2.322>
- Paul, K. I., & Batinic, B. (2009). The need for work: Jahoda’s latent functions of employment in a representative sample of the German population. *Journal Of Organizational Behavior*, 31(1), 45–64. <https://doi.org/10.1002/job.622>
- Peterie, M., Ramia, G., Marston, G., & Patulny, R. (2019). Social Isolation as Stigma-Management: Explaining Long-Term Unemployed People’s ‘Failure’ to Network. *Sociology*, 53(6), 1043–1060. <https://doi.org/10.1177/0038038519856813>
- Piccolo, R., & Colquitt, J. (2006). Transformational Leadership and Job Behaviors: The Mediating Role of Core Job Characteristics. *Academy of Management Journal*, 49, 327–340. <https://doi.org/10.5465/AMJ.2006.20786079>.
- Rahal, F., & Farmanesh, P. (2022). Does Servant Leadership Stimulate Work Engagement in the Workplace? The Mediating Role of Trust in Leader. *Sustainability*.
<https://doi.org/10.3390/su142416528>.
- Ready, D. A. (2002). How Storytelling Builds Next-Generation Leaders. *MIT Sloan Management Review*, 43(4), 63–69.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2310156>

- Rijksoverheid. (z.d.a). *Participatiewet*. Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet>
- Rijksoverheid. (z.d.b). *Waarom moet ik een startkwalificatie hebben?* Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht/vraag-en-antwoord/waarom-moet-ik-een-startkwalificatie-hebben>
- Rözer, J. J., Hofstra, B., Brashears, M. E., & Volker, B. (2020). Does unemployment lead to isolation? The consequences of unemployment for social networks. *Social Networks*, 63, 100–111. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2020.06.002>
- Sarason, I., Levine, H., Basham, R., & Sarason, B. (1983). Assessing Social Support: The Social Support Questionnaire.. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 127-139. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.127>.
- Schelleman-Offermans, K., & Massar, K. (2020). Explaining socioeconomic inequalities in self-reported health outcomes: The mediating role of perceived life stress, financial self-reliance, psychological capital, and time perspective orientations. *PloS One*, 15(12), e0243730. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243730>
- Schippers, J., Kleinknecht, A., Kok, J. P. F., Ligteringen, B., & Van Egmond, A. (2016). Een onvoorwaardelijk basisinkomen of een basisbaan? *Tijdschrift Voor Arbeidsvraagstukken*, 32(4). <https://doi.org/10.5117/2016.032.004.005>
- SCP.a. (2023). *Een brede blik op bijstand*. Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd op 3 april 2024, van <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/06/09/een-brede-blik-op-bijstand>
- SCP.b. (2023b). *Zicht op zorgen. Kerncijfers over de problematiek, hulpbronnen, leefsituatie en ondersteuning van mensen in het sociaal domein*. Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd op 3 april 2024, van <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/05/31/zicht-op-zorgen>
- Sergeyev, D., Chen, L., & Gorodnichenko, Y. (2023). *The Economics of Financial Stress*. <https://doi.org/10.3386/w31285>
- Serrenho, R., Santos, N. R. D., Dionísio, A., & Da Silva, P. R. (2022). Empowerment at work: An empirical study on Empowering Leadership and Psychological Empowerment. *Journal Of Positive Management*, 11(1). <https://doi.org/10.12775/jpm.2020.004>
- Seibert, S. E., Wang, G., & Courtright, S. H. (2011). Antecedents and consequences of psychological and team empowerment in organizations: A meta-analytic review. *Journal Of Applied Psychology*, 96(5), 981–1003. <https://doi.org/10.1037/a0022676>

- Skevington, S. M., & Böhnke, J. R. (2018). How is subjective well-being related to quality of life? Do we need two concepts and both measures?. *Social Science & Medicine*, 206, 22-30. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.04.005>
- Spreitzer, G. M. (1995). Psychological, empowerment in the workplace: Dimensions, measurement and validation. *Academy Of Management Journal*, 38(5), 1442–1465. <https://doi.org/10.2307/256865>
- Spreitzer, G. M., Bamberger, P., Dutton, J. E., Eylon, D., Kirkman, B. L., & Rosen, B. (2008). Taking Stock: A Review of More than Twenty Years of Research on Empowerment at Work. *SAGE Publications Ltd eBooks*, 54–72. <https://doi.org/10.4135/9781849200448.n4>
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. Free Press.
- Sutton, E., Pemberton, S., Fahmy, E., & Tamiya, Y. (2013). Stigma, Shame and the Experience of Poverty in Japan and the United Kingdom. *Social Policy And Society*, 13(1), 143–154. <https://doi.org/10.1017/s1474746413000419>
- Taştan, S. B. (2014). The relationship between psychological empowerment and psychological well being: The role of self-efficacy perception and social support. *ÖNeri Dergisi/ÖNeri*, 10(40), 139. <https://doi.org/10.14783/od.v10i40.1012000360>
- Tee, S., & Lathlean, J. (2004). The ethics of conducting a co-operative inquiry with vulnerable people. *Journal Of Advanced Nursing*, 47(5), 536–543. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03130.x>
- Thomas, K. W., & Velthouse, B. (1990). Cognitive Elements of Empowerment: An “Interpretive” Model of Intrinsic Task Motivation. *The Academy Of Management Review*, 15(4), 666–681. <https://doi.org/10.5465/amr.1990.4310926>
- Ullah, P. (1990). The association between income, financial strain and psychological well-being among unemployed youths. *Journal Of Occupational Psychology*, 63(4), 317–330. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1990.tb00533.x>
- Underhill, C. (2006). The effectiveness of mentoring programs in corporate settings: A meta-analytical review of the literature. *Journal Of Vocational Behavior*, 68(2), 292–307. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2005.05.003>
- Van der Zee, K. I., Buunk, B. P., & Sanderman, R. (1995). Social comparison as a mediator between health problems and subjective health evaluations. *British Journal Of Social Psychology*, 34(1), 53–65. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1995.tb01048.x>
- VNG. (z.d.). *Basisbaan wordt structureel onderdeel van Gronings beleid*. <https://vng.nl/nieuws/basisbaan-wordt-structureel-onderdeel-van-gronings->

Bijlage 1 – Interviewleidraad

Introductie en Context

- Doel interview: Dit interview gaat over hoe het instapeconomieprogramma in de praktijk wordt uitgevoerd bij verschillende stichtingen in Den Haag Zuidwest. De focus ligt daarbij op hoe de deelnemers geholpen worden door het instapeconomieprogramma en waar mogelijke verschillen liggen tussen de stichtingen.
- Procedure van het interview: ik verwacht dat het interview tussen de 15 minuten en de 30 minuten zal duren. Deelname aan dit interview is geheel vrijwillig en vrijblijvend. Dit betekent dat u te allen tijde, zonder opgaaft van redenen, kunt besluiten om uw deelname aan het onderzoek te beëindigen. Weigering of beëindiging van deelname zal geen nadelige gevolgen hebben.
- Toestemming voor opnemen audio: Voordat we beginnen, willen we graag jouw toestemming vragen om dit gesprek op te nemen voor nauwkeurige verslaglegging en analyse. Deze opname wordt alleen gebruikt voor onderzoeksdoeleinden van mijn scriptie en zal vertrouwelijk worden behandeld. Dat betekent dat alleen ik en mijn docent deze opname kan beluisteren en dat een derde partij, altijd eerst opnieuw toestemming moet vragen aan jou. Is het voor jou acceptabel als we de audio van het gesprek opnemen?"

Thema's interview

- **Thema 1 – algemene vragen over de coördinator, de stichting, en de uitvoering van het instapeconomieprogramma**
  1. Vertel eens iets over hoe de stichting is ontstaan en over welke rol de stichting speelt in de buurt (/hoe de stichting zich voor de buurt inzet)?
  2. Kun je kort vertellen wat jouw dagelijkse taken en verantwoordelijkheden zijn binnen het instapeconomieprogramma en hoelang je deze rol al vervult?
  3. Hoe heeft jouw eigen achtergrond je gevormd in de manier waarop je het instapeconomieprogramma aanpakt en deelnemers ondersteunt?
  4. Wat maakt dat je graag betrokken bent bij het instapeconomieprogramma en wat hoop je te bereiken voor deelnemers?
  5. Hoe kunnen deelnemers bij jouw stichting terecht komen? Welke rol heb jij daarin?
  6. "Kun je ons enkele voorbeelden geven van de activiteiten die deelnemers binnen jouw stichting ondernemen als onderdeel van het instapeconomieprogramma?"

7. "Hoe wordt de voortgang en deelname van deelnemers aan het programma bijgehouden en geëvalueerd binnen jouw stichting?"
  8. "Wat zijn volgens jou de belangrijkste uitdagingen of obstakels waarmee je te maken hebt bij het uitvoeren van het instapeconomieprogramma binnen jouw stichting?"
  9. "Op welke manieren tracht jouw stichting samen te werken met andere lokale organisaties of instanties om de impact van het instapeconomieprogramma te vergroten?"
  10. Op welke bewoners is het project gericht? Wie worden er geacht mee te doen? (iedereen/ benadeelde bewoners/specifieke groepen?) à cultuurbewaking: "Hoe wordt er binnen jouw stichting omgegaan met mogelijke barrières die deelnemers kunnen ervaren, zoals taal- of cultuurverschillen?"
- **Thema 2: Verken welke aspecten volgens de geïnterviewde bijdragen aan het welzijn van deelnemers. (/op welke manieren de stichting met het instapeconomieprogramma de deelnemers helpt)**
    1. "Wat zijn volgens jou de grootste uitdagingen waar deelnemers mee te maken krijgen?"
    2. Hoe denk je dat de stichting (/met het programma) de deelnemers helpt bij deze uitdagingen (/het dagelijks leven van de deelnemers te verbeteren)?
    3. "Kun je een voorbeeld delen van een situatie waarin het programma duidelijk heeft bijgedragen aan het leven van een deelnemer?"
    4. "Hoe zorgen jullie ervoor dat deelnemers zich ondersteund voelen tijdens het programma? Bijvoorbeeld, zijn er activiteiten of sessies die worden georganiseerd?"
    5. "Op welke manieren merk je dat deelnemers baat hebben bij de ondersteuning die ze krijgen tijdens het programma?"
    6. "Hoe denk je dat de ervaring van langdurige werkloosheid het dagelijks leven van deelnemers beïnvloedt terwijl ze deelnemen aan het programma?"
    7. "Kun je beschrijven welke stappen worden genomen om financiële problemen van deelnemers aan te pakken? En hoe beïnvloeden deze problemen de deelname aan het programma?"
    8. "Wat zijn enkele van de successen of positieve veranderingen die je hebt gezien als gevolg van het instapeconomieprogramma binnen jouw stichting?"
  - **Thema 3 – Leiderschap en Psychologische Empowerment**
    1. "Wat voor rol speel jij als leider binnen het programma? Hoe denk je dat dit de deelnemers beïnvloedt?"

2. Empowerend Leiderschap
  - a) "Hoe zorg je ervoor dat de deelnemers zich zelfverzekerd voelen?"
  - b) "Kun je een voorbeeld geven van een situatie waarin je deelnemers hebt aangemoedigd om zelfstandig te handelen?"
  - c) "Hoe geef je deelnemers de kans om zelf dingen te regelen en beslissingen te nemen?"
3. Transformationeel Leiderschap:
  - a) "Hoe motiveer je deelnemers om hun doelen na te streven en zichzelf te ontwikkelen?"
  - b) "Hoe leg je de deelnemers uit wat we willen bereiken en waarom dat belangrijk is?"
  - c) "Kun je een voorbeeld geven van hoe je de deelnemers aanmoedigt om nieuwe ideeën te bedenken en uit te voeren?"
4. Servant Leiderschap:
  - a) Hoe probeer je ervoor te zorgen dat de behoeften van deelnemers centraal staan in de activiteiten van de stichting?
  - b) Kun je voorbeelden geven van hoe je als leider flexibel bent en inspelt op individuele behoeften en situaties van deelnemers?"
  - c) Hoe zorg je ervoor dat deelnemers zich gewaardeerd voelen en weten dat ze erbij horen?"

Afsluiting: Zijn er nog andere opmerkingen of zaken die je graag zou willen bespreken? Zo niet, dan kunnen we het interview afronden en wil ik je bedanken voor je tijd en inzet voor dit interview.

Bijlage 2 - Interviewtranscripten

Vanwege vertrouwelijkheid zijn de interviewtranscripten niet opgenomen in deze openbare versie. Universiteit Leiden beschikt wel over de volledige versie.